

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Disertační práce

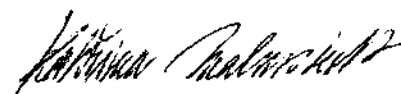
**Aktivní legitimace
k řízení před evropskými soudy ve věcech práva
veřejných podpor**

Kateřina Malmstedt
září, 2009

Prohlašuji, že jsem tuto disertační práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Tato práce je zpracována ke dni 1.8.2009

V Černošicích dne 5.9.2009

Kateřina Malmstedt

Děkuji velice profesorovi Tomáškovvi za konzultaci této práce a vedení během postgraduálního studia.

Děkuji panu Karlu van der Linde za poskytnutí článků vydaných Kluwer Law International.

Obsah

Obsah	1
Úvod	4
Kapitola 1) Termín veřejná podpora versus státní podpora	8
Kapitola 2) Pravomoc	13
Soudů Evropských Společenství	13
2.1 Žaloby	14
2.2 Soud prvního stupně	17
2.3 Evropský soudní dvůr	19
Kapitola 3) Správní řízení komunitárních orgánů týkající se veřejných podpor	21
3.1 Řízení Komise	24
3.1.1 Typy podpor.....	25
3.1.2 Řízení o nových podporách.....	27
3.1.3 Řízení o protiprávních podporách	29
3.1.4 Řízení o zneužití podpor	31
3.1.5 Řízení týkající se existujících režimů podpor	32
3.2 Procesní práva účastníků řízení před Komisí	33
3.2.1 Procesní práva členského státu	34
3.2.2 Zúčastněné osoby	35
3.2.2.1 Překlad zúčastněná osoba	35
3.2.2.2 K zúčastněným osobám obecně.....	36
3.2.2.2.1 Procesní práva zúčastněných osob při formálním řízení	36
3.2.2.2.2 Procesní práva stěžovatelů.....	39
3.2.2.2.3 Ostatní procesní práva	43
3.2.2.3 Shrnutí k právům zúčastněných osob.....	44
Kapitola 4) Dozorčí žaloba a žaloba dle článku 227 SES	48

4.1 Dozorčí žaloba	48
4.2 Žaloba dle článku 227 SES	50
Kapitola 5) Žaloba na neplatnost.....	51
5.1 Žalovaní	52
5.2 Žalobci.....	52
5.2.1 Zájem vznést žalobu.....	54
5.3 Pravomoc ratione materiae	56
5.3.1 Přezkoumatelné akty.....	56
5.3.1.1 Charakteristika přezkoumatelného aktu	57
5.3.1.2 Presumpce platnosti aktů společenství.....	60
5.3.2 Akty napadnutelné žalobou na neplatnost vydané v rámci práva veřejných podpor Evropských společenství.....	62
5.3.2.1 Napadnutelné akty vydané Komisí během správního řízení	64
5.3.2.2 Rozhodnutí o zahájení formálního řízení	66
5.3.2.2.1 Rozhodnutí zahájit formální řízení o nové podpoře	67
5.3.2.2.2 Rozhodnutí zahájit formální řízení o existující podpoře	70
5.3.2.2.3 Shrnutí k přezkoumatelnosti rozhodnutí o zahájení formálního řízení.....	73
5.4 Aktivní legitimace privilegovaných a poloprivilegovaných žalobců	74
5.5 Aktivní legitimace nepriviligovaných žalobců.....	74
5.5.1. Akty napadnutelné jednotlivci.....	76
5.5.2 Rozhodnutí napadnutelná jednotlivci vydaná v oblasti práva veřejných podpor Evropských společenství.....	77
5.5.3 Locus standi nepriviligovaných žalobců	77
5.5.3.1 Osobní dotčení.....	78
5.5.3.2 Bezprostřední dotčení	85
5.5.3.3 Adresáti rozhodnutí Komise.....	91
5.5.3.4 Neprivilegovaní žalobci	93
5.5.3.4.1 Příjemci podpory.....	93
5.5.3.4.2 Stěžovatelé	96
5.5.3.4.3 Soutěžitelé	102
5.5.3.4.4 Zúčastněné osoby	109
5.5.3.4.5 Veřejné orgány a orgány místní správy členského státu.....	118
5.5.3.4.6 Profesní sdružení	121
5.5.3.4.7 Zaměstnanci, pracovní rady a odbory	125

Kapitola 6) Žaloba na nečinnost	128
6.1 Překlad do češtiny.....	128
6.2 O žalobě na nečinnost obecně	129
6.3 Princip Jednoty (Unity Principle)	131
6.4 Předmět žaloby na nečinnost.....	134
6.5 Žalovatelná opominutí	135
6.5.1 Negativní rozhodnutí	138
6.5.2 Předběžné akty	140
6.5.3 Opominutí zrušit akt.....	143
6.6 Výzva jednat	147
6.7 Vyjádření žalovaného orgánu	149
6.8 Aktivní legitimace.....	152
6.8.1 Aktivní legitimace soukromých žalobců.....	152
6.8.1.1 Akt	153
6.8.1.2 „De facto adresát“	154
6.8.2 Aktivní legitimace neprivilegovaných žalobců.....	158
v rámci práva veřejných podpor	158
Závěr	160

Úvod

V této disertační práci se budu zabývat aktivní legitimačí podat žalobu k evropským soudům ve věcech práva veřejných podpor. Tuto práci jsem omezila na právo veřejných podpor Evropských společenství a právo podat žalobu k soudům Evropských společenství, které byly založené právními předpisy Evropských společenství, tj. Evropský soudní dvůr, Soud prvního stupně a případně soudní komory ustavené v souladu s článkem 225a Smlouvy Evropských společenství (dále jen „SES“).

Právo podat žalobu přímo k Evropskému soudnímu dvoru nebo Soudu prvního stupně je omezeno, a to dvojnásobem. Právo Evropských společenství totiž vymezuje: za prvé v jakých věcech a jaké žaloby je možno podat k těmto soudům. Za druhé přesně stanoví, jaké osoby mohou jednotlivé žaloby podat a za jakých podmínek. Aby se Evropský soudní dvůr nebo Soud prvního stupně, případně soudní komora, zabývala věcí žalobce a neodmítnul žalobu jako nepřijatelnou, musí žalobce být oprávněn vznést svou žalobu k Evropskému soudnímu dvoru, Soudu prvního stupně nebo soudní komoře. Jinými slovy žalobce musí být aktivně legitimován, tj. musí být oprávněnou osobou k podání žaloby k Evropskému soudnímu dvoru, Soudu prvního stupně nebo soudní komoře. Autoři Tichý, Arnold, Svoboda, Zemánek a Král k tomu uvádějí, že aktivní legitimačí se rozumí formální vlastnosti žalobce pro přípustnost žaloby.¹

Právo veřejných podpor Evropských společenství je součástí soutěžního práva a je upraveno v kapitole I., hlavy VI ve člancích 87² až 89 SES. Tyto články SES upravují a regulují podporu udělovanou členskými státy Evropských společenství podnikům. Veřejné podpory udělované členskými státy podnikům v rámci zemědělství jsou upravené v člancích 36 a 37 SES.

¹ Tichý, Arnold, Svoboda, Zemánek, Král, Evropské právo, C.H. Beck, první vydání, 1999, str. 268.

² V této práci používám nová čísla Smlouvy Evropských Společenství tak, jak čísla článků byla změněna Amsterodamskou smlouvou.

Při interpretaci článků 87 až 89 SES je nutno mít na paměti principy SES stanovené v úvodních ustanovení SES.³ Obzvláště významné jsou články 2 a 3 SES. Článek 2 SES stanoví, že „Společenství má za úkol ustavení společného trhu a ekonomické a měnové unie..., podporovat ve Společenství harmonický, vyvážený a udržitelný vývoj ekonomických aktivit, vysokou úroveň zaměstnanosti a sociálního zabezpečení, rovnost mezi muži a ženami, udržitelný a neinflační růst, vysoký stupeň soutěživosti a souladu ekonomických projevů, ...“ Článek 3 SES stanoví, že určité aktivity jsou podnikané za účelem usnadnění dosažení úkolu stanoveného článkem 2 SES. Písmeno g článku 3 SES výslovně odkazuje na „systém zajišťující, že soutěžní právo na vnitřním trhu nebude porušováno.“ Podle mého názoru tento důraz na svobodnou soutěž jako jednoho z nezbytných požadavků úplného společného trhu dává volnou cestu soudům Evropských společenství k tomu, aby v některých případech interpretoval komunitární právo a soutěžní právo Evropských společenství velice účelově v úmyslu zvýšit efektivnost společného trhu a zvětšit sféru aplikace soutěžního práva Evropských společenství.

Článek 87 SES stanoví toto: „Podpory poskytované v jakékoli formě členským státem (rozumějte členským státem Evropských společenství) nebo ze státních prostředků, které narušují nebo mohou narušit hospodářskou soutěž tím, že zvýhodňují určité podniky nebo určitá odvětví výroby, jsou, pokud ovlivňují obchod mezi členskými státy, neslučitelné se společným trhem, nestanoví-li tato smlouva jinak.“ Cílem kontroly veřejných podpor je, jak je stanoveno v SES, zajistit, že vládní intervence do ekonomiky nenaruší soutěž a obchod uvnitř Evropských společenství.⁴ V tomto ohledu je veřejná podpora definována jako výhoda v jakékoli formě udělená na selektivní bázi podnikům veřejnými orgány členských států.⁵ Tudíž, subvence udělené jednotlivcům, kteří nejsou podnikatelé, nebo obecná opatření otevřená

³ Richard Whish, Competition Law, 4. vydání, Butterworths, 2001, str. 46.

⁴ Internetové stránky Komise – úvod veřejné podpory http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/overview/index_en.cfm.

⁵ Viz pozn. pod čarou č. 4.

všem podnikům nejsou zahrnutá v článku 87 SES a nejsou veřejnými podporami.⁶ Také je však na druhou stranu zřejmé, že za některých okolností jsou vládní intervence nutné pro dobře fungující a poctivou ekonomiku.⁷ Proto SES ponechává v odst. 2 a 3 článku 87 SES prostor pro to, aby několik cílů politik Evropských společenství mohly být považovány za slučitelné se společným trhem Evropských společenství.⁸ V souladu s tímto Komise přijala právní předpisy, kterými zakotvila několik druhů výjimek, jež stanoví, za jakých podmínek jsou veřejné podpory slučitelné s trhem Evropských společenství. Dále Komise vypracovala nespočet metodik, které v některých oblastech průmyslu a služeb určují, do jaké míry a za jakých podmínek jsou veřejné podpory dle názoru Komise slučitelné s trhem Evropských společenství a jak je bude Komise posuzovat.

Veřejné podpory pro výrobu a obchod se zemědělskými produkty jsou vyňaty z působnosti článku 87 až 89 SES. Článek 36 SES stanoví, že ustanovení kapitoly SES týkající se pravidel hospodářské soutěže (včetně článků 87 až 89 SES) se vztahují na zemědělskou produkci a obchod zemědělskými produkty pouze v rozsahu, který podle čl. 37 odst. 2 a 3 SES a způsobem v něm stanoveným vymezí Rada se zřetelem k cílům uvedeným v článku 33 SES. Dále dle článku 36 SES Rada může zejména schválit v rámci programů hospodářského rozvoje poskytování podpor k ochraně zemědělských podniků, jež jsou znevýhodněny strukturálními nebo přírodními podmínkami. V této disertační práci se omezím na veřejné podpory dle článků 87 až 89 SES.

Součástí této práce také není diskuse ohledně důvodů soudního přezkumu a dalších podmínek, kterých se žalobce musí dovolávat a tvrdit, aby jeho žaloba nebyla zamítnuta jako neodůvodněná. Zabývám se pouze problematikou aktivní legitimace podání žaloby k soudům Evropských společenství. Vzhledem k rozsahu celé problematiky

⁶ Viz pozn. pod čarou č. 4.

⁷ Viz pozn. pod čarou č. 4.

⁸ Viz pozn. pod čarou č. 4.

omezují tuto práci pouze na žalobu na neplatnost, žalobu na nečinnost a
dozorčí žaloby.

Kapitola 1) Termín veřejná podpora versus státní podpora

Nejdříve bych se zastavila u termínu veřejná podpora. Je totiž k diskusi, zda podpory regulované právem Evropských společenství se mají do češtiny překládat jako veřejné nebo státní podpory.

Samotný článek 87 SES stanoví, že neslučitelná se společným trhem je „*jakákoli podpora udělená státem nebo skrze státní prostředky*.“ Hovoří tedy o podpoře přiznané státem nebo skrze státní prostředky. Jestliže budeme vycházet pouze z textu SES, bylo by tedy zcela přesné a adekvátní, aby byl používán výraz státní podpora. Též v literatuře např. Velké Británie,⁹ Francie, Německa se hovoří o state aids, les aides d'état, staatliche Beihilfe. Všechny tyto názvy tedy používají výraz stát, státní, ne veřejný.

Conor Quigley a Anthony M. Collins uvádějí, že podpory spadající pod článek 87 SES musí být přičitatelné státu.¹⁰ Tento názor staví na judikátech Evropského soudního dvora, ve kterých Evropský soudní dvůr určil jako veřejné podpory i podpory od orgánů nebo společností, které byly úplně nebo většinou vlastněné státem či ovládané státem.¹¹ Je zde tedy kladen důraz na stát a na to, že podpora musí nějakým způsobem břemenit stát. Musím však poznamenat, že i tito autoři argumentují judikáty Evropského soudního dvora, které hovoří o veřejných orgánech či o veřejných fondech.¹²

Christian Nordberg uvádí, že rozsudky *Sloman Neptun*¹³ a *Kirsammer-Hack*¹⁴ naznačují, že Evropský soudní dvůr není ochoten

⁹ Např. EU Law, text, cases and materials, autoři Paul Craig, Gráinne de Búrca, druhé vydání, 1998, str. 1077.

¹⁰ EC State Aid Law and Policy, Conor Quigley, Anthony M. Collins, Hart Publishing, 2003, str. 7.

¹¹ Např. rozsudky C-482/99 Francie proti Komisi odst. 56-57, C-57/86 Řecko proti Komisi odst. 13, C-67,68 a 70/85 Van der Kooy proti Komisi odst. 36.

¹² Např. rozsudky C-44/93 Namur-Les Assurances du Credit proti OND, C-72, C - 73/91 Sloman Neptun Schiffarts AG proti Seebetriebsrat Bodo Ziesemer odst. 19, C-189/91 Kirsammer-Hack proti Sidal odst. 16.

¹³ Rozhodnutí C - 72, 73/91 Sloman Neptun Schiffahrts AG proti Komisi.

rozšířit pojem veřejné podpory na vládní opatření, která nezatěžují veřejný rozpočet.¹⁵ Tedy soukromé dávky a státní příspěvky, které zvýhodňují jakoukoli formou podniky, aniž by zatížily veřejný rozpočet, nejsou veřejnými podporami ve smyslu článku 87 SES.¹⁶ Z tohoto tedy lze vyvozovat, že podporou ve smyslu článku 87 SES je i podpora udělená z rozpočtů všech veřejných orgánů, nejen státních orgánů.

Tento názor podporuje i konstantní rozhodovací praxe Evropského soudního dvora: interpretoval pojmy státní prostředky a podporu udělenou státem totiž značně široce. V rozsudku C – 173/73 Komise proti Itálii Evropský soudní dvůr stanovil, že „*pojem státní prostředky zahrnuje všechny veřejné fondy a prostředky, ať už jsou jejich zdroje a určení jakékoli.*“¹⁷ Evropský soudní dvůr výslovně v tomto rozsudku uvedl, že „*smyslem článku 87 SES je zamezit, aby obchod mezi členskými státy byl ovlivněn výhodou udělenou veřejnými orgány, které zkreslují nebo hrozí, že zkreslí, v různých formách soutěž zvýhodněním určitých podniků nebo výroby určitého zboží.*“¹⁸ Toto rozhodnutí tedy zcela jasně uvádí, že článek 87 SES se nevztahuje jen na podporu udělenou státem nebo skrze státní prostředky, ale i na podpory udělené všemi veřejnými orgány. Toto je ještě dále specifikováno v rozsudku Evropského soudního dvora C-248/84 Německo proti Komisi: „*jestliže článek 92 odst. 1 (nyní článek 87 SES) odkazuje na „jakoukoli podporu udělenou členským státem nebo skrze státní prostředky v jakékoli formě“, míří tím na všechny podpory financované z veřejných prostředků. Z toho vyplývá, že podpora udělená regionálním místním orgánem členského státu, ať už je jejich status a popis jakýkoli, musí být přezkoumána, zda je v souladu s článkem 92 (nyní článek 87 SES) SES.*“

Dále Evropský soudní dvůr v rozsudku C-482/99 Francie proti Komisi interpretoval článek 87 SES tak, že se vztahuje na podpory

¹⁴ Rozhodnutí C – 189/90 Kirsammer-Hack proti Sidal.

¹⁵ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 37.

¹⁶ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 37.

¹⁷ *EC State Aid Law and Policy*, Conor Quigley, Anthony M. Collins, Hart Publishing, 2003, str. 6.

¹⁸ Rozsudek C – 173/73 Komise proti Itálii, shrnutí, bod 2.

veřejných orgánů, veřejných orgánů, a to včetně společností, které jsou vlastněné veřejnými orgány.¹⁹ V tomto rozhodnutí tedy Evropský soudní dvůr podstatně rozšířil dosah článku 87 SES i na podnikatelské subjekty, v nichž má stát samotný nebo veřejné orgány většinový vlastnický podíl nebo je ovládají.²⁰ Ovšem Evropský soudní dvůr upozornil, že v případě takových podnikatelských subjektů je nutno zkoumat všechny okolnosti případu pro určení, zda se v jejich případě skutečně jedná o udělení veřejné podpory ve smyslu článku 87 SES či ne.²¹

Podle mého názoru Evropský soudní dvůr interpretoval ustanovení článku 87 SES tak, že pod státem a státními prostředky jsou zahrnuty veškeré veřejné orgány, tj. i regionální a místní orgány včetně samosprávných orgánů, které disponují vlastními prostředky, které nepocházejí od členského státu. Za určitých okolností se článek 87 SES vztahuje i na podpory udělené podnikateli, kteří jsou kontrolováni nebo většinově vlastněni státem či veřejnými orgány.

Když vezmeme v potaz výše uvedené, je otázkou, zda článek 87 SES pokrývá i podpory udělené z prostředků veřejných orgánů, jež nepocházejí od členského státu, ale z vlastních prostředků daného veřejného orgánu. V České republice by přicházely v úvahu zejména orgány samosprávy, které jsou veřejnými orgány a které disponují i vlastními prostředky ze své vlastní činnosti nebo z vlastního majetku. Osobně se domnívám, že se článek 87 SES vztahuje i na podporu udělenou veřejnými orgány, které by udělovaly podporu z vlastních, nestátních prostředků, jež zvýhodní určité podniky a naruší tak hospodářskou soutěž mezi členskými státy Evropských společenství. Domnívám se, že tento názor podporuje i to, že konstantní judikatura Evropského soudního dvora značně rozšířila pojem státní prostředky. Zahrnuje pod tento pojem i podpory udělené všemi veřejnými orgány, včetně místních a regionálních orgánů, a podniky, které jsou ovládány nebo kontrolovány státem. Navíc se domnívám, že by bylo nelogické a

¹⁹ EC State Aid Law and Policy, Conor Quigley, Anthony M. Collins, Hart Publishing, 2003, str. 7.

²⁰ Rozsudek C - 482/99 Francie proti Komisi, odst. 50 – 52.

²¹ Rozhodnutí C - 482/99 Francie proti Komisi, odst. 53.

nesystematické, aby podpory udělené podnikům veřejnými orgány z jejich vlastních prostředků byly vyňaty z dosahu článku 87 SES, protože pak by podpory mohly být udělovány skrze tyto prostředky a mohlo by tak docházet k velkému narušování hospodářské soutěže, které chce SES zabránit.

V tomto by se tedy zdálo, že používat termín veřejná podpora místo státní podpora by bylo přiléhavější a správnější.

Navíc v České republice je podle mého názoru situace ohledně používání termínu státní podpora nebo veřejná podpora rozlišit: prameny práva Evropských společenství přeložené do češtiny²² a některá literatura týkající se přímo práva Evropských společenství používá spíše pojem státní podpora. Odborná veřejnost zaměřená na právo Evropských společenství též používá spíše pojem státní podpora.

Naopak obecně se v České republice spíše vžil pojem veřejné podpory, a to i pro podpory regulované právem Evropských společenství. Též v české odborné literatuře se používá pojem veřejná podpora.²³ Takto ji např. pojmenovával i zákon č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře, a to i když ve svém § 1 odst. 1 tento zákon stanovil, že „*tento zákon upravuje postup při posuzování slučitelnosti veřejné podpory se závazky České republiky vyplývajícími z Evropské dohody.*“ V české verzi Evropské dohody tedy byl použit termín veřejná podpora.²⁴ Avšak Evropská dohoda stanovila, že právní předpisy Evropských společenství týkající se soutěžního práva Evropských společenství jsou přímo účinné a aplikovatelné na území České republiky.²⁵ Toto by tedy svědčilo proto, aby byl pojem přeložen spíše jako státní podpora a ne veřejná.

S ohledem na judikaturu Evropského soudního dvora a rozšíření dopadu článku 87 SES na podpory všech veřejných orgánů, které splní

²² Např. konsolidovaná verze SES vypracovaná komunitárním odborem Ministerstva zahraničních věcí České republiky zveřejněná na <http://www.euroskop.cz/admin/gallery/30/8ca9577b53a4deb6f8c87820d1ea31b7.pdf> uvádí v nadpise oddílu 2 kapitoly 1 hlavy VI SES „státní podpory“ ne veřejné podpory.

²³ JUDr. Ing. Jiří Zemánek, CSc., *Evropské právo veřejných podpor v České republice*, Evropské právo, 5/2000.

²⁴ Článek 64 Evropské dohody.

²⁵ JUDr. Ing. Jiří Zemánek, CSc., *Evropské právo veřejných podpor v České republice*, Evropské právo, 5/2000.

ostatní podmínky článku 87 SES, se však domnívám, že je skutečně adekvátnější používat termín veřejná podpora. Více to odpovídá tomu, jak je článek 87 SES interpretován Evropským soudním dvorem a nynějšímu obsahu a dopadu článku 87 SES.

Kapitola 2) Pravomoc Soudů Evropských Společenství

V souladu s článkem 220 SES disponují Evropská společenství těmito soudy: (i) Evropským soudním dvorem a (ii) Soudem prvního stupně. Podle článku 220 odst. 2 SES mohou být za podmínek stanovených v článku 225a SES připojeny k Soudu prvního stupně soudní komory, aby rozhodovaly v rámci soudních pravomocí svěřených SES v určitých specifických oblastech práva Evropských společenství.

V současné době je ustaven podle článku 225a SES rozhodnutím Rady Evropské unie č. 2004/752/ES, Euratom ze dne 2.11.2004 „Soud pro veřejnou službu Evropské unie“ (European Union Civil Service Tribunal). Podle článku 1 tohoto rozhodnutí Rady, je Soud pro veřejnou službu Evropské unie příslušný rozhodovat spory z veřejné služby Evropské unie, tj. spory mezi úředníky a zaměstnanci Společenství a orgány Společenství v mezích a za podmínek stanovených ve služebním a pracovním řádu.²⁶

Dle odst. 1 článku 220 SES je zodpovědností Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně zajišťovat, aby bylo právo dodržováno při interpretaci a aplikaci Smluv ustavujících Evropská společenství a právních norem vydaných k tomu oprávněnými orgány Společenství.²⁷ Mají proto širokou pravomoc rozhodovat o různých typech žalob a vydávat rozhodnutí o předběžné otázce, aby mohly vykonávat tyto úkoly. Oproti tomu, mají soudy evropských společenství omezenou pravomoc v tom smyslu, že tyto soudy jsou oprávněny rozhodovat pouze o žalobách, které spadají pod jeden z typů žalob upravených ve Smlouvách zakládajících Evropská společenství. Soudy evropských společenství nejsou ovládány principem, že *denegatio iuris*

²⁶ Daniel Karzel, Soud pro veřejnou službu Evropské unie, Právní fórum, číslo 11/2005, str. 416.

²⁷ The Brochure of European Court of Justice, k nahlédnutí na oficiálních internetových stránkách Evropské unie: <http://curia.eu.int/en/pres/comp.htm>.

je zakázána, jak je zakotveno v procesním občanském právu členských států evropských společenství. Dále každá žaloba tak, jak je upravená v zakládajících smlouvách Evropských společenství, má (i) své vlastní podmínky týkající se oprávnění osob podat danou žalobu, (ii) různě upravený okruh osob oprávněných podat tuto žalobu a (iii) různé právní důvody, které zakládají důvodnost žaloby.

2.1 Žaloby

Články 226, 227, 230, 232, 235, 236 a 288 SES upravují tzv. přímé žaloby. Jedná se o tyto žaloby:

- (i) žalobu podle článku 226 SES může podat pouze Komise a pouze kvůli tomu, že členský stát Evropských společenství nesplnil své závazky vyplývající ze SES nebo norem vydaných orgány Evropských společenství. Tato žaloba se také v českých pramenech označuje jako dozorčí žaloba.²⁸
- (ii) Žaloba dle článku 227 SES je obdobou žaloby podle článku 226 SES. Také postihuje členské státy Evropských společenství, pokud neplní své závazky vyplývající ze Smlouvy Evropských společenství nebo norem vydaných orgány Evropských společenství. Rozdíl oproti dozorčí žalobě je ten, že tuto žalobu mohou podat pouze členské státy Evropských společenství.
- (iii) Žaloba o přezkoumání zákonnosti všech aktů orgánů společenství kromě stanovisek a doporučení je upravena v článku 230 SES, který zakotvuje žalobu na neplatnost aktů orgánů společenství.
- (iv) Článek 232 SES upravuje žalobu proti nečinnosti orgánů společenství.

²⁸ Lenka Pítrová, Richard Pomahač, Evropské správní soudnictví, C.H.Beck, Praha, 1998, 1. vydání, str. 282.

- (v) Články 235 a 288 SES upravují mimosmluvní odpovědnost Společenství za škodu způsobenou svými orgány nebo úředníky při výkonu svých povinností. V české literatuře se tato žaloba o náhradu škody označuje jako akvilská žaloba.²⁹ Článek 236 SES upravuje žalobu zaměstnanců a úředníků Evropských společenství proti Evropským společenství a upravuje tedy pracovněprávní spory.
- (vi) Zákonnost nařízení Rady je přezkoumávána podle článku 241 SES žalobou na neplatnost nařízení. Tato žaloba je však spíše žalobním petitem na prohlášení nařízení neplatným během probíhajícího řízení před Evropským soudním dvorem.³⁰ V české právní literatuře se tato žaloba často označuje jako incidenční žaloba.³¹
- (vii) Statutární žaloba upravuje ochranu proti nedodržení pravidel řízení a řízení upravených ve statutech některých komunitárních orgánů. Dnes je tato žaloba přípustná proti některým aktům správní rady Evropské investiční banky a mohou ji podat členské státy a Komise.³²
- (viii) Řízení o předběžných otázkách podle článku 234 SES je zvláštním soudním řízením, které se nachází pouze v komunitárním právu. Zdrojem tohoto řízení je princip, že ačkoliv Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně jsou svou vlastní podstatou nejvyššími ochránci zákonnosti společenství, nejsou jediným soudním orgánem oprávněným aplikovat komunitární právo.³³ Soudy členských států Evropských společenství jsou také oprávněny aplikovat a prosazovat právo Evropských společenství. Soudy každého

²⁹ Lenka Pítrová, Richard Pomahač, *Evropské správní soudnictví*, C.H.Beck, Praha, 1998, 1. vydání, str. 285.

³⁰ Stephen Weatherill a Paul Beaumont, *EU Law*, Penguin Group 1999, 3. vydání, str. 268.

³¹ Lenka Pítrová, Richard Pomahač, *Evropské správní soudnictví*, C.H.Beck, Praha, 1998, 1. vydání, str. 288.

³² Lenka Pítrová, Richard Pomahač, *Evropské správní soudnictví*, C.H.Beck, Praha, 1998, 1. vydání, str. 285.

³³ The Brochure of European Court of Justice, k nahlédnutí na oficiálních internetových stránkách Evropské unie, v oddíle Evropského soudního dvora: <http://curia.eu.int/en/pres/comp.htm>.

členského státu jsou také soudy Evropských společenství vzhledem k tomu, že mají pravomoc přezkoumávat správní provedení práva společenství, protože orgány členských států jsou za správní provedení komunitárního práva zodpovědné.³⁴ Dále řada ustanovení Smluv zakládajících Evropská společenství a sekundární legislativy³⁵ přímo udělují subjektivní práva příslušníkům členských států a jiným osobám soukromého práva, kterých se tyto osoby před soudy členských států dovolávají.³⁶ Tato práva tedy musí národní soudy členských států Evropských společenství prosazovat a chránit. Za účelem zajištění účinnosti jednotné aplikace a interpretace práva Evropských společenství na celém území Evropských společenství bylo ustaveno

³⁴ The Brochure of European Court of Justice, k nahlédnutí na oficiálních internetových stránkách Evropské unie, v oddíle Evropského soudního dvora: <http://curia.eu.int/en/pres/comp.htm>.

³⁵ Sekundární legislativa sestává z aktů orgánů společenství: nařízení, směrnice, rozhodnutí, stanoviska a doporučení. Toto jsou typické akty společenství. Dále existují atypické právní akty jako např. opatření, hlavní směry. Více **Evropské právo, Tichý, Arnold, Svoboda, Zemánek, Král**, C.H. Beck, první vydání, 1999, str. 159.

³⁶ Problematika subjektivních práv zakotvených v primárním nebo sekundárním právu Evropských společenství, která jsou přímo aplikovatelná a kterých se jednotlivci mohou přímo dovolat před národními soudy je komplexní a obsáhlá. Aby primární a sekundární právní normy obsahovaly přímo dovolatelná práva před národními soudy, musí splňovat určité podmínky. To, že některá práva jsou přímo aplikovatelná a vynutitelná před národními soudy bez dalších prováděcích aktů ze strany členských států, se označuje jako přímá účinnost komunitárního práva. Doktrína přímé účinnosti byla vytvořena judikaturou Evropského soudního dvora. Ovšem s výjimkou nařízení, která jsou přímo účinná, protože to o nich stanoví článek 249 paragraf 2 SES. Tato doktrína byla poprvé vyslovena v rozhodnutí van Gend en Loos C- 26/62. V odůvodnění tohoto rozsudku v paragrafu 13 Evropský soudní dvůr stanovil náležitosti přímé účinnosti právní normy: právní norma musí být jasná, negativní, nepodmíněná, nesmí obsahovat žádnou výhradu na straně členského státu a nesmí být závislá na jakékoli prováděcí národní normě.

Nařízení jsou přímo účinná silou článku 249 SES, jehož znění je následující: „*nařízení je závazné ve svém celku a přímo účinné ve všech členských státech.*“

Podle článku 249 SES rozhodnutí je závazné ve svém celku vůči těm, kterým je adresované. Evropský soudní dvůr vyslovil, že rozhodnutí jsou přímo účinná, jestliže splňují podmínky jasnosti, nepodmíněnosti, přesnosti, absence uvážení na straně členských států. Viz např. rozsudek Grad C- 9/70.

Podle článku 249 SES směrnice jsou závazné co do výsledku, který má být dosažen, vůči těm členským státům, kterým je adresovaná. Směrnice ponechává státům a národním orgánům výběr formy a metod. Směrnice by se mohly zdát jako právní normy nezpůsobilé mít přímou účinnost. Avšak Evropský soudní dvůr rozhodl, že směrnice jsou způsobilé působit přímé účinky, jestliže jejich znění je dostatečně jasné, přesné, nepodmíněné a lhůta pro jejich provedení uplynula. Viz např. rozhodnutí Van Duyn C- 41/74 a rozhodnutí Tullio Ratti C- 148/78.

Stanoviska a doporučení nemají přímou účinnost. Viz pro více informací o tématu: **EU Law, Paul Craig a Gráinne de Búrca**, druhé vydání, Oxford University Press, 1998, kapitola 4, str. 163 nebo **Foundations of European Community Law, T. C. Hartley**, Clarendon, 4. vydání, 1999.

rozhodování o předběžných otázkách Evropským soudním dvorem podle článku 234 SES.

Původně bylo rozhodování o předběžných otázkách vyhrazeno SES pouze Evropskému soudnímu dvoru. Nyní je v článku 225 SES právně zakotvena i možnost, aby Soud prvního stupně též rozhodoval o předběžných otázkách, a to ve specifických oblastech vymezených ve Statutu Evropského soudního dvora (dále jen „Statut“). Řízení o předběžné otázce spočívá v tom, že v některých sporech zahrnujících komunitární právo národní soudy mohou, a v některých případech i musí,³⁷ žádat Evropský soudní dvůr o vyřešení otázky týkající se práva Evropských společenství, jestliže mají pochybnosti o interpretaci nebo platnosti tohoto práva. Evropský soudní dvůr rozhodne předběžnou otázku týkající se komunitárního práva a národní soud na základě tohoto rozhodnutí o prejudiciální otázce rozhodne ve svém řízení. Evropský soudní dvůr nerozhoduje ve věci samé. Ve věci samé rozhodne národní soud.³⁸ Tato quasi žaloba představuje nepřímý přístup k Evropskému soudnímu dvoru nebo Soudu prvního stupně a je nepřímou žalobou.

2.2 Soud prvního stupně

Soud prvního stupně byl připojen k Evropskému soudnímu dvoru v roce 1989 za účelem snížení pracovního vytížení Evropského soudního

³⁷ Otázku týkající se platnosti nebo interpretace komunitárního práva je národní soud povinen vznést k Evropskému soudnímu dvoru dle článku 234 SES, jestliže v daném řízení proti rozhodnutí národního soudu ve věci není možné podle národního práva podat žádný opravný prostředek.

³⁸ Tichý, Arnold, Svoboda, Zemánek, Král, Evropské právo, C.H. Beck, první vydání, 1999, str. 287.

dvora.³⁹ Vytvoření Soudu prvního stupně bylo umožněno změnou SES na základě přijetí Jednotného evropského aktu.⁴⁰

Článek 225 SES vymezuje pravomoc Soudu prvního stupně pozitivně. V jeho odst. 1 je stanoveno, že Soud prvního stupně rozhoduje v prvním stupni o řízeních podle článku 230, 232, 235, 236 a 238 SES s výjimkou těch řízení, která jsou přiřazena soudní komoře nebo ve Statutu vyhrazena právě Evropskému soudnímu dvoru. V současné době Statut v článku 51 stanoví, že Evropský soudní dvůr rozhoduje o žalobách vznesených členskými státy Evropských společenství, orgány Evropských společenství a Evropskou centrální bankou. Též je v odst. 1 článku 225 SES ustanovení zakotveno, že Statut může stanovit, že Soud prvního stupně má pravomoc rozhodovat o dalších druzích žalob nebo řízeních. V současné době však Statut nic takového nestanoví a nerozšiřuje pravomoc Soudu prvního stupně.

Dále Soud prvního stupně rozhoduje o odvoláních podaných proti rozhodnutím soudních komor zřízených podle článku 225a SES.⁴¹ Nyní tedy Soud prvního stupně rozhoduje o odvoláních proti Soudu pro veřejnou službu Evropské unie (European Union Civil Service Tribunal), který byl zřízen k rozhodování sporů mezi Evropským společenstvím a jeho úředníky a zaměstnanci za podmínek a omezení stanovených v Staff Regulations nebo Conditions of employment dle článku 236 SES.

Dle odst. 3 článku 225 SES je též Soud prvního stupně oprávněn rozhodovat o předběžných otázkách dle článku 234 SES v rámci oblastí stanovených Statutem.⁴² V současné době Statut nesvěřuje Soudu prvního stupně žádné oblasti, ve kterých by o předběžných otázkách dle článku 234 SES rozhodoval.

Podle článku 238 SES Soud prvního stupně též rozhoduje spory, ve kterých je jeho pravomoc dána ujednáním o rozhodčí doložce obsažené ve smlouvě uzavřené Evropským společenstvím nebo

³⁹ Rozhodnutí Rady 88/591/ESUO, ES, Euroatom z 24.10.1988 ustanovující Soud prvního stupně Evropských Společenství. Text rozhodnutí je k nahlédnutí na internetové stránce: <http://curia.eu.int/en/txts/acting/txt6.pdf>.

⁴⁰ Veronika Outláš, Soudní systém Evropské unie – část I, Právní fórum, 2005/168, str. 168.

⁴¹ Odst. 2 článku 225 SES.

⁴² Odst. 3 článku 225 SES.

v zastoupení Evropského společenství, ať už se daná smlouva řídí soukromým nebo veřejným právem.

2.3 Evropský soudní dvůr

Evropský soudní dvůr nyní dle SES a Statutu rozhoduje o žalobách dle článků 230, 232, 235, 236 a 238 SES, pokud tyto žaloby podá členský stát Evropských společenství, orgán Evropských společenství nebo Evropská centrální banka. Dále Evropský soudní dvůr rozhoduje v řízeních o předběžných otázkách dle 234 SES a o žalobách dle článku 226, 227 a 241 SES.

Evropský soudní dvůr též rozhoduje o odvoláních proti rozhodnutím Soudu prvního stupně. Odvolání k Evropskému soudnímu dvoru proti rozhodnutím, které Soud prvního stupně přijme dle odst. 1 článku 225 SES (tedy proti rozhodnutím o žalobách dle článku 230, 232, 235, 236 a 238 SES), je přípustné vždy, pokud se odvolatel dovolává právních vad napadaného rozhodnutí Soudu prvního stupně.⁴³ SES stanoví v zásadě dvouinstanční řízení. Proti rozhodnutím, kterými Soud prvního stupně rozhodoval o odvolání proti rozhodnutí soudní komory ustavené dle článku 225a SES, je možno podat opravný prostředek k Evropskému soudnímu dvoru pouze tehdy, pokud existuje velké riziko, že by jednotnost nebo konzistentnost práva Evropských společenství byly ovlivněny. V souladu s SES stanoví Statut tyto další podmínky podání opravného prostředku proti rozhodnutí Soudu prvního stupně o odvolání proti rozhodnutí soudní komory: za prvé článek 62 Statutu stanoví, že tento opravný prostředek může podat pouze První generální advokát (First Advocate-General). Za druhé lhůta k jeho podání je jeden měsíc od doručení rozhodnutí Soudem prvního stupně. Evropský soudní dvůr musí poté, do jednoho měsíce od doručení opravného prostředku rozhodnout, zda rozhodnutí Soudu prvního stupně přezkoumá nebo ne.

⁴³ Odst. 2 článku 225 SES.

Kapitola 3) Správní řízení komunitárních orgánů týkající se veřejných podpor

Na rozdíl od jednání podniků, která porušují ustanovení kartelového práva Evropských společenství a zneužití dominantního postavení dle článku 81 a 82 SES, nejsou veřejné podpory per se protiprávní. Odst. 1 článku 87 SES pouze stanoví, že veřejné podpory jsou neslučitelné se společným trhem. Dále článek 87 odst. 2 stanoví, jaké veřejné podpory jsou vždy slučitelné se společným trhem. Ustanovení odstavce 3 článku 87 SES určuje, jaké veřejné podpory mohou být považovány za slučitelné se společným trhem.

Tyto veřejné podpory jsou vždy slučitelné se společným trhem Evropských společenství:

- podpory sociální povahy poskytované individuálním spotřebitelům za podmínky, že se poskytují bez diskriminace na základě původu výrobků;
- podpory určené k náhradě škod způsobených přírodními pohromami nebo jinými mimořádnými událostmi;
- podpory poskytované hospodářství určitých oblastí Spolkové republiky Německo postižených rozdělením Německa, pokud jsou potřebné k vyrovnání hospodářských znevýhodnění způsobených tímto rozdělením.

Tyto veřejné podpory mohou být považovány za slučitelné se společným trhem Evropských společenství:

- podpory, které mají napomáhat hospodářskému rozvoji oblastí s mimořádně nízkou životní úrovní nebo s vysokou nezaměstnaností;

- podpory, které mají napomoci uskutečnění některého významného projektu společného evropského zájmu anebo napravit vážnou poruchu v hospodářství některého členského státu;
- podpory, které mají usnadnit rozvoj určitých hospodářských činností nebo hospodářských oblastí, pokud nemění podmínky obchodu a soutěže ve společenství v takové míře, jež by byla v rozporu se společným zájmem;
- podpory, které mají napomáhat péči o zachování kultury a dědictví, pokud nemění podmínky obchodu a soutěže ve společenství v takové míře, jež by byla v rozporu se společným zájmem;
- jiné kategorie podpor, které určí Rada na návrh Komise rozhodnutím přijatým kvalifikovanou většinou.

Evropský soudní dvůr ve své judikatuře stanovil, že protiprávní jsou pouze ty veřejné podpory nebo plány na jejich změnu, které nebyly Komisi předem oznámeny dle článku 88 odst. 3 SES.⁴⁴ To zahrnuje podpory, které (i) nebyly oznámeny Komisi, nebo které (ii) byly oznámeny Komisi, ale jejich realizace byla zahájena dříve, než Komise rozhodla o jejich slučitelnosti se společným trhem Evropských společenství, nebo (iii) podpory, které překračují rozhodnutí Komise, kterými je Komise schválila.⁴⁵ Veřejné podpory tedy jsou protiprávní z toho důvodu, že nebyly Komisi předem oznámeny. V takových případech Komisi nebyla dána možnost přezkoumat, zda se jedná o veřejné podpory, které jsou či nejsou neslučitelné se společným trhem.

Ovšem musíme mít na paměti to, že Evropský soudní dvůr stanovil, že Komise je povinna přezkoumat i u protiprávních podpor, zda jsou slučitelné se společným trhem Evropských společenství.⁴⁶ Z toho vyplývá, že Komise nemůže prohlásit protiprávní podporu za

⁴⁴ Rozsudek C – 120/73 Lorenz proti Německu, odst. 8, rozsudek C – 301/87 Francie proti Komisi, odst. 20.

⁴⁵ Conor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 293.

⁴⁶ Rozsudek C – 301/87 Francie proti Komisi, odst. 21.

neslučitelnou se společným trhem Evropských společenství pouze z toho důvodu, že daná podpora nebyla řádně oznámena. Komise je povinna provést řízení o slučitelnosti protiprávní podpory se společným trhem Evropských společenství i navzdory tomu, že nebyla řádně oznámena.¹⁷

Ústřední roli při kontrole veřejných podpor má podle článku 88 SES Komise. Komise je podle tohoto článku oprávněna kontrolovat jakékoli plány členských států o udělení nebo změně veřejné podpory a stále přezkoumávat všechny existující veřejné podpory v členských státech Evropských společenství.

Radě je podle článku 88 odst. 2 SES vyhrazena pravomoc rozhodnout jednomyslně na návrh členského státu, že veřejná podpora, kterou daný členský stát udělil nebo se chystá udělit, je slučitelná se společným trhem Evropských společenství bez ohledu na článek 87 SES nebo právní předpisy přijaté podle článku 89 SES. Pokud již Komise zahájila řízení podle článku 88 odst. 1 SES, pak se řízení Komise pozastavuje, dokud Rada nedá ve známost svůj postoj k návrhu. Pokud jej nedá vědět do 3 měsíců od podání návrhu, pak o případu rozhodne Komise.

S výjimkou pravidel stanovených v odstavci 2 článku 88 SES nejsou pro toto rozhodování a řízení u Rady stanovena žádná další pravidla. Radě je tedy dána výjimečná pravomoc, aby stanovila, že daná podpora je slučitelná se společným trhem Evropských společenství a při tomto rozhodnutí není vůbec vázána ostatními ustanoveními o veřejných podporách stanovených v SES, jinými právními předpisy ES ani judikaturou Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně. V podstatě tedy Rada může o jakékoli podpoře, i když sebevícenarušuje soutěž a společný trh, prohlásit, že je slučitelná se společným trhem Evropských společenství a tudíž v pořádku. Podle mého názoru se však jedná o výjimečný postup. Rada by měla jen výjimečně posoudit danou podporu jako slučitelnou se společným trhem Evropských společenství, protože článek 88 odst. 2 SES totiž stanoví omezení pro toto

¹⁷ Rozsudek C – 301/87 Francie proti Komisi, odst. 21.

rozhodování Rady: (i) musí být odůvodněno výjimečnými okolnostmi a (ii) může rozhodnout pouze jednomyslně. Je tedy třeba souhlasu všech členů Rady. Dále musí existovat výjimečné okolnosti pro rozhodnutí o slučitelnosti podpory se společným trhem Evropských společenství, jestliže má být vyslovena slučitelnost podpory bez ohledu na článek 87 SES nebo další právní předpisy Evropských společenství o veřejných podporách. Domnívám se, že takovými výjimečnými okolnostmi by mohly být právě okolnosti zapříčiněné celosvětovou ekonomickou krizí, aby se zabránilo zhroutil jednotlivých ekonomik členských států nebo ekonomiky celých Evropských společenství, např. pomoc automobilovému průmyslu v České republice, na němž je česká ekonomika ve velké míře závislá.

3.1 Řízení Komise

Řízení Komise o veřejných podporách je upraveno v článku 88 SES a v nařízení 659/1999 přijatém v souladu s článkem 89 SES. Kontrolní systém podle článku 88 SES a nařízení 659/1999 rozeznává 4 kategorie kontroly veřejných podpor: kontrolu nové podpory, existující podpory, protiprávní podpory a zneužití podpory.⁴⁸ Podle toho se též dle mého názoru v souladu s nařízením 659/1999 dělí řízení Komise o veřejných podporách na řízení o nových podporách (článek 2 až 9 nařízení 659/1999 a článek 88 odst. 3 SES), o protiprávních podporách (článek 10 až 15 nařízení 659/1999 a článek 88 odst. 1 a 2 SES), o zneužití podpor (článek 16 nařízení 659/1999) a řízení týkající se existujících podpor (článek 17 až 19 nařízení 659/1999). Nutno podotknout, že na řízení o zneužití podpor se použijí ustanovení týkající se řízení o nových a existujících podporách dle článku 16 nařízení 659/1999.

⁴⁸ Conor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 251.

Nejdříve stručně popíší jednotlivé typy podpor a poté jednotlivá řízení Komise o veřejných podporách.

3.1.1 Typy podpor

Nyní jsou všechny typy podpor definované v článku 1 nařízení 659/1999. Definice jednotlivých druhů podpor v tomto nařízení jsou do značné míry kodifikací těchto pojmů, jak byly definovány v konstantní judikatuře Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně. Nařízení rozlišuje existující podporu, novou podporu a protiprávní podporu. V rámci nové podpory jsou definovány ještě její poddruhy, a to jednotlivá podpora a režim podpory.

Existující podpora je podle článku 1 písm. b) nařízení 659/1999 upravena takto: „*existující podporou:*

- *jsou, aniž jsou dotčeny články 144 a 172 Aktu o přistoupení Rakouska, Finska a Švédska, všechny podpory existující v příslušných členských státech před vstupem SES v platnost, to znamená režimy podpor a jednotlivé podpory, které byly zavedeny před vstupem SES v platnost a zůstávají použitelné i po něm;*
- *je schválená podpora, což znamená režimy podpory a jednotlivé podpory schválené Komisí nebo Radou;*
- *je podpora, která se považuje za schválenou podle čl. 4 odst. 6 tohoto nařízení nebo před tímto nařízením, ale v souladu s tímto postupem;*
- *je podpora, která se považuje za existující podporu podle článku 15;*
- *je podpora, která se považuje za existující podporu, protože v době, kdy začala být uskutečňována, nevytvářela podporu a poté se stala podporou následkem vývoje společného trhu bez toho, že by byla členským státem pozměněna. Pokud se některá opatření stala podporou následkem liberalizace činnosti právem Společenství, taková opatření nebudou považována za existující podporu po datu stanoveném pro liberalizaci.“*

Existující podpory jsou tedy podpory, které Komise nebo Rada schválí. Poté se jedná o podpory, jež byly realizovány před vstupem

daného členského státu do Evropských společenství. Nakonec je podporou opatření, které se stalo podporou až během její implementace v důsledku změny právních předpisů nebo liberalizace.

Dle článku 1 písm. c) nařízení 659/1999 je „*novou podporou každá podpora, což znamená režimy podpory a jednotlivou podporu, která není existující podporou, včetně změn existující podpory.*“ Nová podpora je jakási sběrná kategorie, do které spadají všechny podpory, jež nejsou existující nebo protiprávní podporou. Zahrnuje i změny existující podpory. Z jiného úhlu pohledu novou podporou jsou v podstatě veškerá opatření členského státu, kterými chtějí udělit veřejnou podporu podniku nebo podnikům po vstupu do Evropských společenství.

Podle článku 1 písm. d) nařízení 659/1999 je „*režimem podpory jakýkoliv akt, na jehož základě může být bez dalších prováděcích opatření poskytnuta jednotlivá podpora pro podniky definované aktem obecným nebo abstraktním způsobem, a dále akt, na jehož základě může být na neurčitou dobu a/nebo na neurčitou částku poskytnuta pro jeden nebo několik podniků podpora, která není spojena se zvláštním projektem.*“ Režim podpory je tedy v podstatě plán nebo předpis členského státu, který obecně stanoví jakou podporu a za jakých podmínek udělí obecně určeným podnikům. Každý podnik, který splní podmínky tam uvedené, dostane podporu.

Jednotlivá podpora je v článku 1 písm. e) nařízení 659/1999 definována jako „*podpora, která není poskytnuta na základě režimu podpory nebo která je poskytnuta na základě režimu podpory, ale musí být oznámena*“ Komisi. Jednotlivá podpora je jednak podpora ad hoc udělená jednomu konkrétnímu podniku. Za druhé je to podpora udělená sice v rámci režimu podpory, ale vlastní udělení danému konkrétnímu podniku musí být též oznámeno Komisi. Proto se domnívám, že i tato podpora je v podstatě podporou ad hoc.

Protiprávní podporou je podle článku 1 písm. f) nařízení 659/1999 „*nová podpora uskutečňovaná v rozporu s článkem 93 odst. 3 (nyní článek 88 odst. 3) SES.*“ Jak bylo uvedeno již výše, článek 93 odst. 3 SES zakotvuje povinnost členských států, aby předem oznámily

veškeré nové podpory. Pokud novou podporu implementují, aniž by oznámily novou podporu Komisi nebo vyčkaly rozhodnutí Komise o podpoře, pak bude nová podpora protiprávní.

3.1.2 Řízení o nových podporách

Řízení o nových podporách se dělí na předběžné řízení a formální řízení. Přitom formální řízení není prováděno vždy. Je prováděno pouze tehdy, pokud má Komise pochybnosti o slučitelnosti dané veřejné podpory se společným trhem Evropských společenství, a to i po předběžném řízení. Jinými slovy předběžné řízení nerozptýlilo pochybnosti Komise o slučitelnosti dané veřejné podpory se společným trhem.

Před tím než členský stát začne uskutečňovat veřejnou podporu nebo její změny, musí tyto plány oznámit Komisi. Podle článku 89 SES je Rada oprávněna po konzultaci s Evropským parlamentem na základě návrhu Komise vydat nařízení, ve kterých stanoví kategorie veřejných podpor, které není nutno oznamovat Komisi podle článku 88 odst. 3 SES. Rada vydala nařízení 994/98, kterým svěřuje Komisi pravomoc vyjmout určitou regionální podporu, veřejnou podporu pro malé a střední podnikatele, veřejnou podporu na výzkum a vývoj ochrany životního prostředí, na zaměstnání a školení a de minimis veřejnou podporu⁴⁹ z oznamovací povinnosti podle článku 88 odst. 3 SES a nařízení 659/1999 a určit, že se jedná o podpory slučitelné se společným trhem Evropských společenství. Komise v souladu s tímto nařízením vydala několik svých nařízení, které přesně určují kategorie a podmínky veřejných podpor vyňatých z oznamovací povinnosti. Na příklad se jedná o nařízení Komise č. 70/2004 o podporách malým a středním podnikatelům a nařízení Komise č. 69/2001 o podpoře de minimis. Tudiž podpory, které splňují podmínky stanovené v těchto nařízeních Komise, nemusí být Komisi oznamovány a členské státy je mohou přímo uskutečnit bez předchozího schválení Komisí.

⁴⁹ Veřejné podpory, u nichž se jedná o malé částky, a které nepřekročí určitou výši.

Oznámením členského státu o plánu udělit veřejnou podporu se zahajuje řízení o předběžném přezkumu a členský stát nesmí uskutečnit dané plány,⁵⁰ než Komise vydá konečné rozhodnutí o daném plánu veřejné podpory.⁵¹ Během předběžného řízení je Komise oprávněna požadovat po členském státu další informace ohledně veřejné podpory, pokud shledá, že informace uvedené v oznámení nejsou úplné.

Předběžné řízení je skončeno rozhodnutím Komise podle článku 4 nařízení 659/1999, že: (i) se v daném případě nejedná o veřejnou podporu dle článku 87 odst. 1 SES,⁵² nebo (ii) se jedná o veřejnou podporu slučitelnou se společným trhem dle článku 87 odst. 2 a 3 SES,⁵³ nebo (iii) rozhodnutím Komise o zahájení formálního řízení.⁵⁴ Komise je povinna ukončit předběžné řízení do 2 měsíců od doručení úplného oznámení. Pokud Komise nerozhodne do 2 měsíců od doručení úplného oznámení, pak se daná veřejná podpora považuje za schválenou Komisí.⁵⁵ Členský stát je však povinen takovou veřejnou podporu uskutečnit nebo zahájit její uskutečňování až teprve po splnění těchto dvou podmínek: za prvé oznámil Komisi předem zahájení uskutečňování veřejné podpory. Za druhé Komise nerozhodla do 15 pracovních dnů od doručení tohoto oznámení členského státu v souladu s článkem 4 nařízení 659/1999 (tj. nevydala rozhodnutí o zahájení formálního řízení, nebo nerozhodla, že se nejedná o veřejnou podporu nebo, že se jedná o slučitelnou veřejnou podporu se společným trhem Evropských společenství).

Rozhodnutí o zahájení formálního řízení musí shrnovat podstatné skutkové a právní okolnosti, předběžné hodnocení Komise veřejné podpory, pochybnosti Komise o slučitelnosti dané veřejné podpory se

⁵⁰ Podle Quigleyho a Collinse (EC State Aid Law and Policy, HART Publishing, OXFORD – PORTLAND OREGON 2003, s. 265) Komise považuje za realizaci veřejné podpory ne udělení veřejné podpory jejímu příjemci, ale již to, že byl připraven její institucionální a právní rámec v právním řádu daného členského státu. Jinými slovy, že existují právní předpisy, na jejichž základě bude veřejná podpora udělována.

⁵¹ Článek 88 odst. 3 SES.

⁵² Článek 4 odst. 1 a 2 nařízení 659/1999.

⁵³ Článek 4 odst. 1 a 3 nařízení 659/1999.

⁵⁴ Článek 4 odst. 1 a 4 nařízení 659/1999.

⁵⁵ Článek 4 odst. 6 nařízení 659/1999.

společným trhem Evropských společenství a výzvu členským státům a zúčastněným osobám (interested parties), aby se v dané lhůtě vyjádřily.⁵⁶ Oznámení o zahájení formálního řízení se publikuje v Úředním věstníku Evropských společenství spolu se shrnutím rozhodnutí ve všech jazycích a úplnou verzí rozhodnutí v originální jazykové verzi.⁵⁷ Soud prvního stupně judikoval, že zveřejnění tohoto shrnutí je dostatečným prostředkem, jak informovat všechny zúčastněné osoby, že veřejná podpora byla Komisí schválena na základě článku 88 odst. 3 SES.⁵⁸

Formální řízení je skončeno dle článku 7 nařízení 659/1999 rozhodnutím Komise, že (i) se nejedná o veřejnou podporu,⁵⁹ (ii) se jedná o veřejnou podporu slučitelnou se společným trhem Evropských společenství – tzv. pozitivní rozhodnutí,⁶⁰ (iii) pozitivním rozhodnutím, ke kterému Komise připojí podmínky, za jakých je veřejná podpora slučitelná se společným trhem Evropských společenství a/nebo podmínky za jakých bude soulad veřejné podpory s rozhodnutím Komise monitorován – tzv. podmíněné rozhodnutí,⁶¹ nebo (iv) rozhodnutí, že veřejná podpora není slučitelná se společným trhem Evropských společenství a že ji členský stát nesmí uskutečnit – tzv. negativní rozhodnutí.⁶²

3.1.3 Řízení o protiprávních podporách

Řízení o protiprávní podpoře se též dělí na dvě fáze, a to řízení protiprávní podpory (v podstatě předběžné řízení jako u nové podpory⁶³) a formální řízení. Přičemž formální řízení nemusí být zahájeno. Komise

⁵⁶ Článek 6 odst. 1 nařízení 659/1999.

⁵⁷ Článek 26 odst. 2 nařízení 659/1999.

⁵⁸ Rozhodnutí T – 197/97 a T – 198/97 Weyl Beef Products BV proti Komisi, odst. 49.

⁵⁹ Článek 7 odst. 2 nařízení 659/1999.

⁶⁰ Článek 7 odst. 3 nařízení 659/1999.

⁶¹ Článek 7 odst. 4 nařízení 659/1999.

⁶² Článek 7 odst. 5 nařízení 659/1999.

⁶³ Viz podkapitola 3.1.1 výše.

je povinna neprodleně prověřit jakékoli informace z jakéhokoli zdroje ohledně protiprávní podpory.⁶⁴

V průběhu řízení o protiprávní podpoře Komise může požadovat informace od daného členského státu.⁶⁵ Poté, co dá Komise danému členskému státu příležitost vyjádřit se k věci, může vydat rozhodnutí, aby daný členský stát pozastavil veřejnou podporu, dokud Komise nerozhodne o slučitelnosti dané veřejné podpory se členským trhem Evropských společenství (suspension injunction).⁶⁶ Dále Komise může poté, co dá danému členskému státu příležitost vyjádřit se k věci, za určitých podmínek přesně daných v nařízení⁶⁷ rozhodnout, že členský stát je povinen dočasně vymoci vrácení udělené veřejné podpory, dokud Komise nerozhodne o slučitelnosti dané veřejné podpory se členským trhem Evropských společenství (recovery injunction).⁶⁸

Řízení o protiprávní podpoře se končí stejným způsobem jako předběžné řízení o nové podpoře, tj. rozhodnutím Komise, že se (i) v daném případě nejedná o veřejnou podporu dle článku 87 odst. 1 SES, (ii) jedná se o veřejnou podporu slučitelnou se společným trhem dle článku 87 odst. 2 a 3 SES, nebo (iii) rozhodnutím Komise o zahájení formálního řízení.⁶⁹

Na formální řízení o protiprávní podpoře se podle mého názoru vztahuje článek 6 nařízení 659/1999, který spolu s článkem 7 nařízení 659/1999 reguluje formální řízení o nové podpoře. Formální řízení o protiprávní podpoře je skončeno rozhodnutími podle článku 7 nařízení 659/1999. Pokud Komise přijme negativní rozhodnutí o protiprávní podpoře, pak je též povinna přijmout rozhodnutí ukládající danému členskému státu povinnost přijmout veškerá opatření, aby vymohl veřejnou podporu zpět od jejích příjemců (recovery decision).⁷⁰ Komise není povinna vydat rozhodnutí o navrácení podpory, pokud by to bylo

⁶⁴ Článek 10 odst. 1 nařízení 659/1999.

⁶⁵ Článek 10 odst. 2 nařízení 659/1999.

⁶⁶ Článek 11 odst. 1 nařízení 659/1999.

⁶⁷ Článek 11 odst. 2 nařízení 659/1999.

⁶⁸ Článek 11 odst. 2 nařízení 659/1999.

⁶⁹ Článek 13 odst. 1 nařízení 659/1999.

⁷⁰ Článek 14 odst. 1 nařízení 659/1999.

proti obecnému principu práva Evropských společenství,⁷¹ např. princip ochrany oprávněných očekávání.⁷² K tomu je však nutno říci, že podle konstantní judikatury Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně je výjimečné, aby Komise nepřikázala navrácení podpory z toho důvodu, že to je proti obecnému principu práva Evropských společenství. I princip ochrany oprávněných očekávání byl mnohokrát Evropským soudním dvorem a Soudem prvního stupně odmítnut. Jiné principy práva Evropských společenství byly ještě méně úspěšné.

3.1.4 Řízení o zneužití podpor

Řízení o zneužití veřejných podpor se též dělí na předběžné řízení a na formální řízení. Rovněž zde nemusí být formální řízení vůbec zahájeno. Předběžné řízení se řídí těmito články regulujícími řízení o protiprávní podpoře: článkem 10 (zahájení, informace), článkem 11 odst. 1 (suspension injunction), článkem 12 (nedodržení suspension injunction), článkem 13 (rozhodnutí Komise o ukončení předběžného řízení), článkem 14 (zpětné vymožení udělené podpory) a článkem 15 (promlčení zpětného vymožení podpory) nařízení 659/1999.⁷³ Formální řízení se zahajuje jako zahájení formálního řízení o nové podpoře dle článku 4 odst. 4 nařízení 659/1999.⁷⁴ Na řízení o zneužití veřejných podpor se použijí ustanovení o formálním řízení o nové podpoře, a to konkrétně článek 6 (formální řízení), článek 7 (rozhodnutí, kterými se ukončuje formální řízení) a článek 9 (zrušení rozhodnutí) nařízení 659/1999.⁷⁵

⁷¹ Článek 14 odst. 1 nařízení 659/1999.

⁷² V rozhodnutí C 223-85 RSV proti Komisi, odst. 17, Evropský soudní dvůr stanovil, že tam, kde Komise věděla o udělení neoznamené podpory a nepřiměřeně se zpozdila v tom, aby podpora byla navrácena, čímž vyvolala dojem, že nebude mít pochybnosti o slučitelnosti podpory se společným trhem ES, je příjemce podpory oprávněn spolehnout se na princip ochrany oprávněných očekávání.

⁷³ Článek 16 nařízení 659/1999.

⁷⁴ Článek 16 nařízení 659/1999.

⁷⁵ Článek 16 nařízení 659/1999.

3.1.5 Řízení týkající se existujících režimů podpor

Komise je povinna udržovat pod stálým přezkumem režimy existujících veřejných podpor. Za tímto účelem jsou členské státy povinny podávat Komisi veškeré nezbytné informace.⁷⁶ Pokud se Komise domnívá, že projekt existujícího režimu podpory není nebo již není slučitelný se společným trhem Evropských společenství, informuje o tom daný členský stát a dá mu příležitost vyjádřit se k věci ve lhůtě jednoho měsíce.⁷⁷ Jestliže Komise, i po obdržení informací od daného členského státu o daném režimu veřejné podpory, stále považuje tento režim podpory za neslučitelný se společným trhem Evropských společenství, pak musí vydat členskému státu doporučení, ve kterém navrhne, aby daný členský stát přijal příslušná opatření.⁷⁸ Doporučení Komise může dle článku 18 nařízení 659/1999 zvláště navrhopvat změnu projektu veřejné podpory, představit procesní požadavky nebo zrušit projekt podpory.⁷⁹ Komise však může navrhnout i jiná opatření než ta uvedená v článku 18 nařízení 659/1999. Členský stát může dané doporučení Komise přijmout. Poté je jím však plně vázán. Členský stát také ale může doporučení Komise odmítnout. Pokud členský stát doporučení Komise odmítne a Komise se i nadále po zvážení všech informací a okolností domnívá, že navrhovaná opatření jsou nezbytná, pak otevře formální řízení jako u nové podpory dle článku 4 odst. 4 nařízení 659/1999 a nadále povede formální řízení.

⁷⁶ Článek 88 odst. 1 SES a článek 17 odst. 1 nařízení 659/1999.

⁷⁷ Článek 17 odst. 2 nařízení 659/1999.

⁷⁸ Článek 18 nařízení 659/1999.

⁷⁹ Článek 18 nařízení 659/1999.

3.2 Procesní práva účastníků řízení před Komisí

Řízení Komise o veřejných podporách je víceméně věcí mezi Komisí a členským státem, o jehož podporu se jedná.⁸⁰ Nicméně výsledek správného řízení o veřejných podporách má podstatné účinky na soukromé osoby, zejména příjemce podpory nebo soutěžitele.⁸¹ Christian Nordberg se domnívá, že ať už je výsledek řízení jakýkoli, členský stát nikdy nečelí vážným následkům, pokud selže v dodržování režimu veřejných podpor.⁸² Jediné riziko, které členskému státu hrozí, je ostuda, že mu bude veřejně přikázáno, aby nařídil vrácení podpory, kterou sám udělil.⁸³ Jsou to třetí osoby, které pocítí důsledky výsledku řízení veřejných podpor.⁸⁴ S tímto názorem souhlasím, protože v případě, že Komise shledá, že daná veřejná podpora je neslučitelná se společným trhem Evropských společenství a nařídí vrácení, pak samotný členský stát netrpí žádné nepříznivé následky. (Pokud jej tedy osoby, kterým tímto způsobil škodu, úspěšně nezažalují o náhradu škody. Domnívám se však, že v mnoha členských státech bude problém v takových případech členský stát úspěšně zažalovat o náhradu škody, protože nejčastěji utrpí škodu soukromé osoby a tyto mají právními předpisy velmi ztížené možnosti na náhradu škody proti členskému státu). Nepříznivými následky trpí příjemci podpory, kteří ji musí vrátit. Soutěžitelé příjemce též nesou nepříznivé důsledky podpory, protože po dobu udělení

⁸⁰ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 35.

⁸¹ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 35.

⁸² Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 36.

⁸³ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 36.

⁸⁴ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 36.

podpory, byl jejich soutěžitel neoprávněně zvýhodněn neslučitelnou podporou.

Účastníci správního řízení, ve kterém Komise aplikuje právo veřejných podpor, jsou nadáni procesními právy a povinnostmi. Tato práva mají za účel sloužit jako ochrana základních práv jednotlivců a účastníků řízení proti správnímu orgánu během správního řízení a jako záruka, že správní řízení Komise bude vedeno v souladu s právními principy komunitárního práva, jako jsou princip vlády práva, proporcionality, rovnosti zbraní, práva na řádný proces atd. Procesní práva jsou udělena různým účastníkům řízení různě a v odlišném rozsahu.

Tato procesní práva byla vytvořena postupně judikaturou Evropského soudního dvora a poté Soudu prvního stupně. Úprava obsažená v nařízení 659/1999 je vyvrcholením tohoto vývoje a kodifikuje je v právním předpise. Nařízení 659/1999 rozeznává jako účastníka řízení členský stát, o jehož podporu se jedná. Dále zakotvuje tzv. zúčastněné osoby (interested parties) a jejich participaci na správním řízení Komise. Daný členský stát má plná a neomezená procesní práva. Zúčastněné osoby mají procesní práva omezená.

3.2.1 Procesní práva členského státu

Členský stát udělující veřejnou podporu, jejíž slučitelnost se společným trhem Evropských společenství, má veškerá procesní práva účastníka správního řízení, které garantuje právní stát a právní principy práva Evropských společenství. Daný členský stát má tedy právo na slyšení, právo seznámit se se všemi důkazy, vyjádřeními a dokumenty, které shromáždila Komise během řízení a řízení, právo vyjádřit se ke všem takovým důkazům, vyjádřením, dokumentům a skutečnostem, právo na slyšení, atd. Komise je povinna předat vyjádření zúčastněných osob, které Komise obdržela, danému členskému státu. Členský stát je oprávněn sdělit své stanovisko k vyjádřením zúčastněných osob Komisi

ve lhůtě určené Komisí.⁸⁵ Pokud danému členskému státu nebyla dána možnost, aby se vyjádřil k vyjádření zúčastněných osob, o něž Komise navrhuje opřít své rozhodnutí, pak Komise nemůže tato vyjádření zúčastněných osob použít při svém rozhodování a podpořit jimi své rozhodnutí.⁸⁶

Jiný členský stát než ten, který uděluje podporu, má v řízení Komise postavení zúčastněné osoby.

3.2.2 Zúčastněné osoby

Nařízení 659/1999 přímo ve svém článku 1 písm. h) definuje pojem zúčastněné osoby (interested party): „*zúčastněnou osobou je jakýkoli členský stát, osoba, podnik nebo sdružení podniků, jejichž zájmy mohou být dotčeny udělením podpory, obzvláště příjemce podpory, soutěžitelé příjemce podpory a profesní sdružení.*“ Nejdříve bych se chtěla pozastavit u českého překladu zúčastněná osoba. Poté rozeberu problematiku zúčastněných osob podrobněji.

3.2.2.1 Překlad zúčastněná osoba

V angličtině je používán pojem interested party. Francouzština používá parties intéressées. Z těchto jazykových verzí tedy vyplývá, že by adekvátní překlad do češtiny byl ve smyslu: osoba mající zájem k věci. Toto odpovídá tomu, že interested parties nejsou účastníky řízení Komise o veřejné podpoře. Avšak mají určitá procesní práva v řízení Komise, protože podpora se jich nějakým způsobem dotýká.

Do češtiny byl však pojem interested party přeložen jako zúčastněná osoba. To navozuje dojem, že zúčastněná osoba je účastníkem řízení Komise, kterým však není. Podle mého názoru se

⁸⁵ Conor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 287.

⁸⁶ Rozsudek C – 234/84 Komise proti Belgii, odst. 27 až 29, rozsudek C – 259/85 Komise proti Francii, odst. 12.

proto jedná o nešťastný překlad do češtiny. Domnívám se, že by bylo lepší použít např. zainteresovaná osoba. Nicméně zúčastněná osoba je oficiální překlad, a proto i nadále budu používat překlad zúčastněná osoba.

3.2.2.2 K zúčastněným osobám obecně

Tím, že nařízení 659/1999 přímo definuje zúčastněnou osobu, vylučuje z participace v řízení o veřejných podporách osoby, které nesplní podmínky této definice. Zároveň přímo uvádí některé osoby, které budou zúčastněnou osobou vždy ex lege, tj. příjemce dané veřejné podpory, soutěžitelé příjemce veřejné podpory a profesní sdružení. Tyto osoby jsou tedy vždy nadány procesními právy podle nařízení 659/1999.

Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně judikovaly, že zákazníci, klienti, dodavatelé, zaměstnanci včetně zástupců zaměstnanců příjemce podpory mohou být považováni za zúčastněné osoby.⁸⁷

Článek 20 nařízení 659/1999 upravuje procesní práva zúčastněných osob. Tato práva dělí na práva zúčastněných osob během formálního řízení, práva stěžovatelů a ostatní práva zúčastněných osob.

3.2.2.2.1 Procesní práva zúčastněných osob při formálním řízení

Pokud po předběžném řízení má Komise pochybnosti o tom, zda je veřejná podpora slučitelná se společným trhem Evropských společenství, musí zahájit formální řízení.⁸⁸ Podle Evropského soudního dvora tato povinnost Komise má zajišťovat, že budou zohledněny zájmy zúčastněných osob, protože zúčastněné osoby disponují procesními

⁸⁷ Rozsudek C – 323/82 Intermills proti Komisi, rozsudek T – 189/97 Comité d'Enterprise de la Société Française de Production proti Komisi, odst. 41.

⁸⁸ Christian Nordberg, Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure, (1997) 24 Legal Issues of Economic Integration, str. 45.

právy až během formálního řízení.⁸⁹ Evropský soudní dvůr stanovil, že právo na slyšení představuje základní právo osoby, která může být nepříznivě ovlivněna rozhodnutím.⁹⁰ Před přijetím nařízení 659/1999, které upravuje průběh správního řízení Komise o veřejných podporách, Evropský soudní dvůr vyslovil, že toto základní právo musí být zaručeno, i když neexistují žádné právní normy upravující správní řízení.⁹¹ Ovšem odst. 1 článku 20 nařízení 659/1999 stanoví, že „zúčastněné osoby se mohou vyjádřit podle článku 6 nařízení 659/1999 po rozhodnutí Komise o zahájení formálního řízení. Zúčastněné osoby, které se vyjádřily podle článku 6 nařízení 659/1999, a příjemce podpory musí obdržet kopii rozhodnutí ukončující formální řízení podle článku 7 nařízení 659/1999.“ Tato procesní práva se tedy uplatní pouze při formálním řízení. Dávají zúčastněným osobám pouze právo vyjádřit se k věci a obdržet kopii konečného rozhodnutí pro stěžovatele a osoby, jež se vyjádřily k věci. V rámci předběžného řízení tedy nemají zúčastněné osoby právo vyjádřit se k věci. Přitom i rozhodnutí, kterým se ukončuje předběžné řízení, aniž by bylo zahájeno formální řízení, může mít nepříznivé následky na zúčastněné osoby. Toto odporuje výše uvedenému rozhodnutí Evropského soudního dvora, že každá osoba má právo na slyšení, pokud bude nepříznivě ovlivněna konečným rozhodnutím ve věci. Je zřejmé, že nařízení 659/1999 místo práva na slyšení zakotvila pro zúčastněné osoby určitá procesní práva vyjmenovaná v nařízení. Navíc jsou jimi nadáni pouze zúčastněné osoby a pouze během formálního řízení. Proto Evropský soudní dvůr nyní zdůrazňuje, že Komise je povinna otevřít formální řízení během, kterého se zúčastněné osoby mohou vyjádřit, pokud má sebemenší pochybnosti o slučitelnosti dané podpory se společným trhem Evropských společenství.

Podle mého názoru je však právo na vyjádření zúčastněných osob oslabeno ne per se, ale okolnostmi jeho vzniku. Soud prvního stupně již

⁸⁹ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 45.

⁹⁰ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 45.

⁹¹ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 45.

dříve judikoval, že členské státy nejsou povinny informovat o svém úmyslu udělit nebo změnit veřejnou podporu osoby, kterých se to nějakým způsobem dotýká.⁹² Dále interpretoval právo veřejných podpor tak, že ani Komise není povinna informovat konkrétně tyto osoby o tom, že jí členský stát oznámil své plány udělit nebo změnit veřejnou podporu.⁹³ Komise je jen povinna publikovat v Úředním věstníku Evropských společenství shrnutí rozhodnutí, kterým ukončuje předběžné řízení nebo zahajuje formální řízení. K rozhodnutí o zahájení formálního řízení je povinna připojit výzvu zúčastněným osobám, aby se vyjádřily k věci. Soud prvního stupně stanovil, že zveřejnění tohoto shrnutí je dostatečným prostředkem, jak informovat všechny zúčastněné osoby, že veřejná podpora byla Komisí schválena na základě článku 88 odst. 3 SES⁹⁴ nebo že zahajuje formální řízení. Již dříve Evropský soudní dvůr v rozsudku C – 323/82 Intermills proti Komisi⁹⁵ uvedl, že vzhledem k tomu, že zúčastněnými osobami může být neurčitý počet osob, které by musely být informovány, je zřejmé, že zveřejnění oznámení v Úředním věstníku Evropských společenství je dostatečné a Komise není povinna informovat jednotlivě a konkrétně dané zúčastněné osoby. Je tedy zřejmé, že, aby mohly zúčastněné osoby využít svého práva vyjádřit se k věci, musí samy chránit svá práva a sledovat Úřední věstník Evropských společenství. Pokud toto samy neučiní, pak nebudou moci právo na vyjádření využít jednoduše proto, že nevěděly o tom, že jej mají. Jak jsem uvedla výše, toto podle mého názoru prakticky oslabuje právo na vyjádření zúčastněných osob.

⁹² Rozsudek C - 84/82 Německo proti Komisi, odst. 13, rozsudky C - 91 a 127/83 Heineken Brouwerijen proti Inspecteurs der Venootschaapsbelasting, odst. 15.

⁹³ Rozsudek C - 84/82 Německo proti Komisi, odst. 13, rozsudky C - 91 a 127/83 Heineken Brouwerijen proti Inspecteurs der Venootschaapsbelasting, odst. 15.

⁹⁴ Rozhodnutí T – 197/97 a T – 198/97 Weyl Beef Products BV proti Komisi, odst. 49.

⁹⁵ Odst. 16 a 17 rozsudku.

3.2.2.2.2 Procesní práva stěžovatelů

Odst. 2 článku 20 nařízení 659/1999 se zabývá procesními právy stěžovatelů: „*Jakákoli zúčastněná osoba může informovat Komisi o údajné protiprávní podpoře a údajném zneužití podpory. Pokud se Komise domnívá, že na základě informací, které má k dispozici od zúčastněné osoby, nemá dostatek podkladů pro vytvoření názoru na věc, informuje o tom zúčastněnou osobu. Pokud Komise přijme rozhodnutí ve věci na základě informací od zúčastněné osoby, musí Komise poslat kopii rozhodnutí dané zúčastněné osobě.*“

Stěžovatelem tedy podle nařízení 659/1999 může být pouze osoba, jejíž zájmy mohou být dotčeny udělením veřejné podpory. Jinými slovy Komise je povinna se zabývat pouze stížnostmi od osoby, která je zúčastněnou osobou ve smyslu nařízení 659/1999, tj. je osobou dotčenou veřejnou podporou. Informace jiných osob není Komise povinna přezkoumávat. Podle mého názoru je však v zájmu dobré správy, aby Komise přezkoumávala v rámci předběžného řízení i stížnosti jiných osob. Jestliže budeme interpretovat nařízení 659/1999 *stricto sensu*, pak ale takové jiné osoby nejsou nadány procesními právy jako zúčastněné osoby dle nařízení 659/1999. Těmto právům se těší pouze zúčastněné osoby dle nařízení 659/1999. Jestliže Komise podnět jiných než zúčastněných osob přezkoumá, pak ze své vlastní iniciativy, ne však *ex officio*, a pak by ani taková osoba neměla mít možnost těšit se procesním právům stěžovatele dle nařízení 659/1999. Zdá se, že Evropský soudní dvůr dal za pravdu tomuto mému názoru, protože vyslovil, že Komise musí přezkoumat všechny skutečnosti a právní argumenty, které Komisi předloží osoby, jejichž zájmy mohou být dotčeny udělením podpory.⁹⁶ Ve vztahu ke stěžovateli bylo dokonce

⁹⁶ Conor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 271.

Evropským soudním dvorem řečeno, že stěžovatel má nárok na to, aby jeho stížnost byla Komisí brána vážně.⁹⁷

Toto též podle mého mínění znamená, že stěžovatelé musí již ve své stížnosti uvést důvody a důkazy na podporu jejich tvrzení, že jsou zúčastněnou osobou ve smyslu nařízení 659/1999.

Podle článku 20 odst. 2 nařízení 659/1999 tedy stěžovatelé mají tato práva: právo (i) podat stížnost, (ii) aby jim Komise oznámila, že nebude jednat na základě stížnosti, a (iii) na kopii rozhodnutí Komise, pokud Komise přijala rozhodnutí v řízení zahájeném na základě stížnosti.

Během předběžného řízení zahájeného na základě stížnosti stěžovatel nemá žádná procesní práva.⁹⁸ Podle Jana A. Wintera Komise není povinna umožnit stěžovatelům, aby se vyjádřili k věci v průběhu předběžného řízení.⁹⁹ Podle něj tato povinnost neexistuje ani v případech, kdy Komise zahájí formální řízení na základě stížnosti.¹⁰⁰ Komise je pouze povinna po zahájení formálního řízení oznámit zúčastněným osobám, že zahájila formální řízení a vyzvat je, aby se vyjádřily.¹⁰¹ Jak již však bylo uvedeno dříve, Komise splní tuto povinnost tím, že zveřejní shrnutí rozhodnutí o zahájení formálního řízení a výzvu v Úředním věstníku Evropských společenství. Znění nařízení 659/1999 napovídá tomu, že názor Jana A. Wintera je odůvodněný v tom rozsahu, že stěžovatelé nemají zvláštní právo na vyjádření k věci právě z toho titulu, že jsou stěžovatelé. Jinými slovy, to že je stěžovatelem, nedává stěžovateli žádné zvláštní právo na vyjádření. Domnívám se však, že stěžovatelé mají právo vyjádřit se k věci jako jakákoliv jiná zúčastněná osoba, protože jsou podle nařízení 659/1999 zúčastněnou osobou.

⁹⁷ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 50.

⁹⁸ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 51.

⁹⁹ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 564.

¹⁰⁰ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 564.

¹⁰¹ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 564.

Jak jsem již napsala výše, Komise musí přezkoumat všechny skutečnosti a právní argumenty, které Komisi předloží zúčastněné osoby. Soud prvního stupně řekl, že Komise může v souladu s cílem článku 88 odst. 3 SES a povinností dobré správy (duty of good administration) mimo jiné komunikovat a konzultovat se členským státem, který oznamuje veřejnou podporu, nebo se třetími osobami či ostatními členskými státy za účelem překonání případných potíží během předběžného řízení.¹⁰² Z tohoto tedy vyplývá, že Komise je oprávněna tak učinit. Není povinna vyzvat jiné nebo zúčastněné osoby, aby se vyjádřily k věci během předběžného řízení. Proto, pokud Komise, v této fázi řízení toto neučiní, pak se nejedná o porušení procesních práv zúčastněných osob, zejména o porušení práva na slyšení.¹⁰³

Dále Soud prvního stupně judikoval, že Komise není povinna přezkoumávat ze svého vlastního podnětu námitky a argumenty, které by stěžovatel určitě vznesl, pokud by měl příležitost seznámit se s informacemi, které Komise získala během řízení.¹⁰⁴ Na druhou stranu to však neznamená, že by Komise nebyla, pokud je to nezbytné, povinna rozšířit své řízení zahájené na základě stížnosti nad pouhý přezkum skutečností přednesených stěžovatelem.¹⁰⁵ Spíše je po Komisi požadováno, aby v zájmu dobré správy provedla pečlivý a nestranný přezkum stížnosti, ze kterého případně vyplyne, zda je nezbytné, aby Komise přešetřila i skutečnosti, které stěžovatel výslovně nezmínil.¹⁰⁶

Jan A. Winter se domnívá o stížnostech na podporu, jež podle stěžovatele nebyla členským státem oznámena dle článku 88 odst. 3 SES, toto: pokud Komise neumožní stěžovateli před přijetím rozhodnutí, aby se vyjádřil k informacím, jež Komise obdržela v průběhu řízení, je Komise povinna přezkoumat všechny argumenty a námitky, které by

¹⁰² Conor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 271.

¹⁰³ Conor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 271.

¹⁰⁴ Rozsudek C – 367/95P *Sytraval* proti Komisi, odst. 60.

¹⁰⁵ Conor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 272.

¹⁰⁶ Conor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 272.

stěžovatel určitě vznesl, pokud by měl možnost se s těmito informacemi seznámit.¹⁰⁷

Soud prvního stupně stanovil, že Komise je povinna nestranně a úplně přezkoumat všechna tvrzení stěžovatele a nesmí na něj přenést břemeno dokázat existenci a neslučitelnost dané veřejné podpory se společným trhem Evropských společenství.¹⁰⁸ Jinak by byl stěžovatel povinen předložit důkazy prokazující jeho tvrzení, která ve většině případů není schopen zajistit. Komise nemůže ospravedlnit to, že neprošetřila tvrzení stěžovatele odkazem na nedostatečné informace poskytnuté stěžovatelem.¹⁰⁹

Z výše uvedeného je zřejmé, že stěžovatel nemá právo vyjádřit se během předběžného řízení k věci. V rámci formálního řízení je oprávněn se vyjádřit jako jakákoli jiná zúčastněná osoba. Komise je povinna pečlivě s ohledem na okolnosti daného případu přezkoumat stížnost a případně si opatřit další informace, aby mohla stížnost řádně přešetřit. Stěžovatelé tedy nejsou nadáni mnoha procesními právy.

Nutno podotknout, že stěžovatel je zúčastněnou osobou, a proto disponuje i právy zúčastněné osoby dle odst. 1 a 3 článku 20 nařízení 659/1999.

Před přijetím nařízení 659/1999 Evropský soudní dvůr stanovil, že Komise je povinna informovat stěžovatele, pokud hodlá stížnost zamítnout, prostřednictvím neformálního dopisu.¹¹⁰ Tento dopis musel uvádět důvody, proč Komise zamýšlí zamítnout stížnost, a poskytnout stěžovateli příležitost dodat další argumenty a důkazy během stanovené lhůty.¹¹¹ Poté, co uběhne lhůta pro doplnění tvrzení stěžovatelem, je Komise povinna konečně rozhodnout o stížnosti.¹¹² I když tento dopis

¹⁰⁷ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 563.

¹⁰⁸ Rozhodnutí T – 95/94 Sytraval proti Komisi.

¹⁰⁹ Rozhodnutí T – 95/94 Sytraval proti Komisi.

¹¹⁰ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 50.

¹¹¹ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 50.

¹¹² Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 50.

není formálním rozhodnutím, byl způsobilý soudního přezkumu prostřednictvím žaloby na neplatnost podle rozhodnutí Evropského soudního dvora ve sporu CIRFS.¹¹³ Zamítnutí stížnosti totiž má konečný charakter a vytváří právní účinky vůči stěžovateli.¹¹⁴ Protože stěžovatel měl nárok na to, aby obdržel dopis, ve kterém bude odůvodněno zamítnutí stížnosti, představuje selhání Komise odpovědět na stížnost opomenutí jednat dle článku 232 SES.¹¹⁵ Evropský soudní dvůr též judikoval, že nedostatečný nebo neodůvodněný dopis bylo též možné napadnout prostřednictvím žaloby na neplatnost.¹¹⁶

Později však Evropský soudní dvůr stanovil, že všechna rozhodnutí vydaná Komisí v rámci rozhodování o veřejných podporách musí být adresována členskému státu, o jehož veřejné podpoře je rozhodováno. Stěžovatel obdrží pouze vyrozumění o rozhodnutí. Toto bylo převzato i do nařízení 659/1999. Toto způsobilo, že stěžovatel již není navrhovatelem/účastníkem správního řízení Komise, ale pouze zúčastněnou osobou. Také to stěžovateli značně ztížilo podat žalobu na neplatnost – viz dále.

3.2.2.2.3 Ostatní procesní práva

V poslední řadě odst. 3 článku 20 nařízení 659/1999 zakotvuje, že „zúčastněná osoba dostane kopii rozhodnutí přijatých Komisí v souladu s článkem 4 (rozhodnutí ukončující předběžné řízení¹¹⁷), článkem 7 (rozhodnutí ukončující formální řízení¹¹⁸), článkem 10 odst. 3 (rozhodnutí Komise požadující po členském státu, který hodlá udělit veřejnou podporu, informace o dané veřejné podpoře, přijaté poté, co

¹¹³ Rozhodnutí C – 313/90 CIRFS proti Komisi.

¹¹⁴ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 51.

¹¹⁵ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 51.

¹¹⁶ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 50.

¹¹⁷ Více viz bod 2.2.1 výše.

¹¹⁸ Více viz bod 2.2.1 výše.

daný členský stát nepodal Komisi požadované informace i přes upomenutí dle článku 5 odst. 2 nařízení 659/1999 – tzv. information injunction¹¹⁹⁾ a článkem 11 (rozhodnutí o suspension tzv. suspension injunction a rozhodnutí o prozatímním vrácení podpory tzv. recovery injunction¹²⁰⁾ nařízení 659/1999, jestliže o ně požádá.“

Toto ustanovení zakotvuje, že jakákoli zúčastněná osoba má právo na kopii výše uvedených rozhodnutí, pokud o ně požádá. Vzhledem k definici pojmu zúčastněné osoby se domnívám, že o kopii rozhodnutí může požádat zúčastněná osoba i tehdy, pokud se žádným způsobem nepodílí na řízení Komise. Zúčastněné osobě postačí pouze podat žádost o kopii rozhodnutí a poté je Komise povinna kopii rozhodnutí zúčastněné osobě zaslat. Na druhou stranu to též podle mého názoru znamená, že bez žádosti o kopii rozhodnutí, není Komise povinna kopii rozhodnutí zúčastněným osobám zasílat. Výjimku tvoří pouze stěžovatelé, příjemci podpory a zúčastněné osoby, které se vyjádřily k věci ve správním řízení. Tyto osoby mají nárok na zaslání kopie rozhodnutí Komise bez dalšího.

3.2.2.3 Shrnutí k právům zúčastněných osob

Z výše uvedeného je zřejmé, že procesní práva zúčastněných osob jsou do značné míry omezena. Jinými slovy disponují pouze málo procesními právy ve správním řízení Komise. Dokonce ani nejsou oprávněny vyjádřit se k věci během předběžného řízení.¹²¹ Důvody pro toto omezení jsou uváděny tři:

Za prvé podle Soudu prvního stupně zúčastněné osoby mají právo být zúčastněny na správním řízení pouze v přiměřeném rozsahu podle

¹¹⁹⁾ Více viz bod. 2.2.1 výše a např. Conor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, bod 6.5 formální řízení.

¹²⁰⁾ Více viz bod. 2.2.1 výše a např. Conor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, bod 6.5 formální řízení.

¹²¹⁾ Christian Nordberg, Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure, (1997) 24 Legal Issues of Economic Integration, str. 44.

okolností daného případu.¹²² Ve sporu Německo proti Komisi¹²³ Evropský soudní dvůr judikoval, že Komise není povinna konzultovat nikoho jiného než členský stát, který podporu oznámil.¹²⁴ Práva soukromých osob jsou dostatečně zohledněna v řízení podle článku 88 odst. 2 SES, tj. při formálním řízení.¹²⁵ Tento názor je podle Christiana Nordberga problematický obzvláště tehdy, pokud Komise danou podporu schválí a formální řízení nezažájí.¹²⁶ Poté soukromé osoby namají žádnou možnost, aby prezentovaly své argumenty a důkazy a ovlivnily tak rozhodnutí.¹²⁷ Jediný způsob, jak tyto osoby mohou přednést své námitky, je prostřednictvím podání žaloby na neplatnost.¹²⁸ Avšak splnění podmínek pro podání žaloby na neplatnost pro soukromé osoby je složité, a proto je tato cesta poněkud komplikovaná.¹²⁹

Za druhé v případě *British Airways* proti Komisi Soud prvního stupně konstatoval, že Komise měla rozsáhlé informace o dané veřejné podpoře (skrze dokumentaci dodanou od daného členského státu a sérii jednání mezi zástupci daného členského státu a Komisí). Tudíž zůstávalo pouze malé množství pochyb o slučitelnosti či neslučitelnosti dané veřejné podpory se společným trhem Evropských společenství, které by informace od zúčastněných osob mohly rozptýlit. Když Komise poskytla zúčastněným osobám obecné informace o podstatě dané veřejné podpory, byla tedy oprávněna omezit své oznámení v Úředním věstníku Evropských společenství na ty aspekty veřejné podpory, ohledně nichž měla stále pochybnosti.¹³⁰

¹²² Rozhodnutí T – 371/94 a T – 394/94 *British Airways* proti Komisi, odst. 60.

¹²³ Rozhodnutí C – 84/82 Německo proti Komisi.

¹²⁴ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 44.

¹²⁵ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 44.

¹²⁶ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 44.

¹²⁷ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 44.

¹²⁸ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 44.

¹²⁹ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 44.

¹³⁰ Conor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 286.

Třetím důvodem pro omezení rozsahu procesních práv zúčastněných osob vyplývá z povinnosti Komise chránit obchodní tajemství a důvěrné informace, tj. dodržovat mlčenlivost o obchodním tajemství a důvěrných informacích.¹³¹ Zúčastněné osoby nejsou oprávněny obdržet dokumenty, které obsahují důvěrné informace nebo obchodní tajemství. Komise ani není povinna předávat zúčastněným osobám vyjádření nebo informace, které získala od členského státu udělujícího veřejnou podporu.¹³² Avšak Soud prvního stupně odkazující na Evropskou dohodu o lidských právech zdůraznil, že Komise musí provést řízení nestranně vůči všem účastníkům řízení.¹³³ Nicméně v rozhodnutí T – 198/01R Technische Glaswerke Ilmenau GmbH proti Komisi Soud prvního stupně také uvedl, že nehledě na omezená procesní práva příjemce podpory by Komise mohla být povinna předat mu vyjádření jeho soutěžitele k jeho vyjádření, které Komise obdržela v průběhu řízení.¹³⁴

Osobně si myslím, že zúčastněné osoby mohou pocítit důsledky rozhodnutí Komise značně tíživě. Proto by bylo záhodno, aby měly zaručené účastenství v řízení Komise, které jim zajistí, že budou moci svá práva a právní postavení dostatečně hájit a že jim bude poskytnut dostatečný prostor, přístup k informacím, přístup do spisu a možnost odpovědět na vyjádření členského státu ohledně vyjádření zúčastněné osoby. Domnívám se, že současná právní úprava je v tomto směru nedostatečná a neposkytuje zúčastněným osobám, zejména příjemcům podpory a jejich soutěžitelům, dostatečnou možnost, jak se hájit a bránit proti nepříznivým důsledkům. Podle mého názoru je nelze takto značně vylučovat ze správního řízení Komise, jak je to nyní, poukazem na to, že řízení o veřejné podpoře se týká pouze členského státu udělujícího podporu a Komise. Komise sice rozhoduje o chování členského státu, ale její rozhodnutí má značné účinky na zúčastněné osoby a jejich práva a

¹³¹ Conor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 286.

¹³² Rozsudky T – 371/94 a T – 394/94 British Airways proti Komisi, odst. 63.

¹³³ Rozsudek T – 613/97 Ufex proti Komisi, odst. 90.

¹³⁴ Odst. 85 rozsudku T – 198/01R Technische Glaswerke Ilmenau GmbH proti Komisi.

povinnosti, protože veřejná podpora dopadá na společný trh. Na něm soutěží podniky mezi sebou, ne členský stát. Z tohoto důvodu je třeba podle mě posílit procesní práva alespoň příjemců podpory a jejich soutěžitelů. Nicméně zájem na řádném fungování trhu též mají spotřebitelé, odbory, zájmové organizace podniků, atd. Též jejich procesní práva by mohla být posílena.

Kapitola 4) Dozorčí žaloba a žaloba dle článku 227

SES

Tématem této práce je aktivní legitimace podat žalobu k Evropskému soudnímu dvoru nebo Soudu prvního stupně na základě práva veřejných podpor Evropských společenství. Protože právo veřejných podpor je primárně zaměřeno na chování členských států při udělování veřejných podpor, uplatní se i dozorčí žaloba dle článku 226 SES a žaloba dle článku 227 SES. I když žaloba dle článku 227 SES se v rámci veřejných podpor uplatní spíše hypoteticky podle mého názoru.

4.1 Dozorčí žaloba

Dozorčí žalobu dle článku 226 SES může podat pouze Komise a pouze proti členskému státu. Komise ji může podat jen tehdy, pokud se domnívá, že daný členský stát nesplnil nějakou svou povinnost vyplývající z SES. K podání této žaloby musí být splněny tyto podmínky: (i) Komise dala danému členskému státu možnost vyjádřit se k tvrzeému porušení SES, (ii) poté vydala odůvodněné stanovisko a (iii) daný členský stát tomuto stanovisku nevyhověl.

Dle SES jsou členské státy povinny přijmout veškerá opatření za účelem zajištění splnění povinností stanovených SES nebo vyplývajících z aktů nebo jednání orgánů Evropských společenství.¹³⁵ Dále jsou členské státy povinny dodržovat a respektovat rozhodnutí vydaná orgány Evropských společenství, pokud jsou jim adresována.¹³⁶ Podle mého názoru to znamená, že pokud členské státy nedorží rozhodnutí Komise nebo Rady týkající se veřejných podpor, pak poruší svou povinnost vyplývající z SES.

¹³⁵ Článek 10 SES.

¹³⁶ Článek 249 SES.

Článek 88 odst. 2 SES upravuje dva případy, kdy Komise nemusí dodržet postup dle článku 226 SES a může podat žalobu proti členskému soudu k Evropskému soudnímu dvoru přímo. První se týká situace, kdy Komise shledá podporu neslučitelnou se společným trhem Evropských společenství a rozhodne, že daná podpora musí být zrušena nebo změněna. Pokud daný členský stát včas veřejnou podporu nezruší nebo nezmění, pak může Komise podat žalobu k Evropskému soudnímu dvoru. Druhý případ se vztahuje ke zneužití veřejné podpory. Pokud Komise rozhodne o zrušení nebo změně podpory, která byla zneužita, a členský stát tomu nevyhoví v dané lhůtě. Pro úplnost si dovoluji podotknout, že v obou případech musí Komise předem dát možnost zúčastněným osobám vyjádřit se.

V těchto dvou případech tedy nemusí Komise splnit formální požadavky stanovené v článku 226 SES a může podat žalobu přímo k Evropskému soudnímu dvoru. Jedná se v podstatě o případy, kdy Komise provede formální řízení o existující podpoře nebo protiprávní podpoře a vydá rozhodnutí s výše uvedeným obsahem. Domnívám se, že ve všech ostatních případech musí Komise, pokud chce zažalovat členský za neplnění povinností vyplývajících z rozhodnutí Komise, postupovat dle článku 226 SES a zcela naplnit podmínky tam stanovené, aby žaloba byla přípustná.

Vzhledem k tomu, že primárně rozhodnutí v oblasti veřejných podpor vydává Komise a Komise je dle SES povinna dbát dodržování povinností daných SES členskými státy, pak lze předpokládat, že Komise v rámci vynucování svých rozhodnutí tuto žalobu použije. Při jejím podání však dle mého názoru hrají velký vliv i politické vlivy. Domnívám se, že Evropská společenství a jiné členské státy musí mít zájem na podání žaloby a dodržení pravidel daných v rozhodnutí, které Komise bude prostřednictvím žaloby vynucovat, aby Komise žalobu podala. V poslední době se prosazuje to, aby Komise prostřednictvím žaloby dle článku 226 SES vynucovala, aby členské státy byly skutečně donuceny k vrácení veřejné podpory, pokud jim vrácení veřejné podpory přikáže svým rozhodnutím.

4.2 Žaloba dle článku 227 SES

Žalobu podle článku 227 SES může podat pouze členský stát Evropských společenství proti jinému členskému státu Evropských společenství. Žaloba je přípustná pouze tehdy, pokud žalující členský stát tvrdí, že žalovaný členský stát porušil nějakou svou povinnost vyplývající z SES.

Před tím než členský stát podá tuto žalobu, musí informovat o tvrzeném porušení SES jiným členským státem Komisi. Komise je povinna umožnit žalujícímu i žalovanému členskému státu vyjádřit se k věci písemně i ústně a doručit odůvodněné stanovisko k věci do 3 měsíců od doručení oznámení Komisi. Po doručení odůvodněného stanoviska Komise nebo po marném uplynutí 3 měsíců může členský stát podat žalobu k Evropskému soudnímu dvoru.

I zde bude hrát velkou roli politika a politické zájmy. Nedovedu si představit, že by nějaký malý členský stát Evropských společenství poháněl k odpovědnosti velký členský stát jako Německo nebo Velkou Británii. Rovněž si nemyslím, že by i velké členské státy Evropských společenství tuto žalobu použily, pokud by nechtěly prosadit nějaký svůj opravdu velmi důležitý zájem.

Kapitola 5) Žaloba na neplatnost

Žaloba na neplatnost je nejvýznamnější žalobou při právní ochraně jednotlivců, protože je nejčastěji používána jako prostředek napadení aktivity Evropských společenství. Žaloba na neplatnost je správní žalobou a jejím prostřednictvím se v komunitárním právu uplatňuje správní soudnictví.¹³⁷ Všechny akty orgánů Evropských společenství s výjimkou doporučení a stanovisek mohou být prohlášeny za neplatné z důvodu nepřislusnosti, porušení podstatných formálních předpisů, porušení SES nebo použitelné právní normy a zneužití pravomoci a uvážení. Soudní přezkum je omezen na potvrzení zákonnosti aktu.¹³⁸ Takže ani Evropský soudní dvůr nebo Soud prvního stupně nemohou nahradit svůj vlastní názor ohledně dané veřejné podpory za ten Komise.¹³⁹ Rovněž nemohou nařídít Komisi, aby prohlásila danou veřejnou podporu za slučitelnou se společným trhem Evropských společenství.¹⁴⁰ Důvody soudního přezkumu jsou vypočteny v SES taxativně. Vznesením žaloby na neplatnost se žalobce domáhá prohlášení neplatnosti napadeného aktu. Žaloba musí být podána ve lhůtě 2 měsíců od zveřejnění napadaného aktu.

Žalobce, který podává žalobu, musí být oprávněn ji podat, tj. musí být aktivně legitimován vznést žalobu k Evropskému soudnímu dvoru nebo Soudu prvního stupně. Článek 230 SES rozlišuje 3 skupiny žalobců a každá skupina žalobců má aktivní legitimaci stanovenou odlišně. Žaloba na neplatnost může být podána privilegovanými žalobci,

¹³⁷ Vedle žaloby na neplatnost podle článku 230 SES je také institutem správního soudnictví a správní žalobou v komunitárním právu žaloba na nečinnost podle 232 SES a žaloba na náhradu škody podle článku 288 SES.

¹³⁸ Rozhodnutí C – 169/95 Španělsko proti Komisi, odst. 34, rozhodnutí C – 288/96 Německo proti Komisi, odst. 26.

¹³⁹ Rozhodnutí C – 169/95 Španělsko proti Komisi, odst. 34, rozhodnutí C – 288/96 Německo proti Komisi, odst. 26, rozhodnutí T – 371 a 394/94 British Airways proti Komisi, odst. 79, rozhodnutí T – 127/99, T – 129/99 a T – 148/99 Territorio Histórico de Álava – Disputación Foral de Álava proti Komisi, odst. 273.

¹⁴⁰ Rozhodnutí T – 126/99 Graphischer Maschinenbau GmbH proti Komisi, odst. 17.

poloprivilegovanými žalobci a neprivilegovanými žalobci.¹⁴¹ Privilegovaní žalobci jsou Komise, Rada a členské státy. Jejich právo vznést žalobu je neomezené. Poloprivilegovaní žalobci jsou Evropský parlament, Evropský účetní dvůr a Evropská ústřední banka. Tito žalobci jsou oprávněni podat žalobu k Soudu za účelem ochrany jejich výsad. Neprivilegovaní žalobci jsou fyzické a právnické osoby, jejichž právo vznést žalobu přímo dříve k Evropskému soudnímu dvoru, nyní k Soudu prvního stupně, je vysoce omezeno: jednotlivci mohou vznést žalobu na neplatnost podle článku 230 SES proti rozhodnutím, která jsou jim adresovaná. Pokud jim rozhodnutí není adresováno, musí žalobci prokázat, že jsou rozhodnutím osobně a bezprostředně dotčeni.

5.1 Žalování

Vzhledem k tomu, že žaloba na neplatnost se podává proti tomu, kdo vydal napadaný akt, připadají v rámci práva veřejných podpor Evropských společenství jako žalování ze žaloby na neplatnost Komise, Rada a Evropský parlament. Komise totiž má právo vydávat akty v rámci správního řízení týkající se práva veřejných podpor Evropských společenství. Rada je oprávněna rozhodnout o slučitelnosti dané veřejné podpory na návrh daného členského státu dle článku 88 odst. 2 SES. V případě, že žalobce napadá nařízení vydané Radou nebo společně Radou a Evropským parlamentem, pak žalovanými budou i Rada a Evropský parlament.

5.2 Žalobci

Protože v rámci řízení o veřejných podporách dle nařízení 659/1999 se vyšetřuje vždy chování členského státu a členský stát je vždy účastníkem řízení, pak je logické, že členské státy budou podávat

¹⁴¹ Stephen Weatherill, Paul Beaumont, EU Law, Penguin Group, 1999, 3. vydání, str. 270.

žalobu na neplatnost proti Komisi velmi často, pokud nebudou spokojeny s výsledkem řízení, které bylo proti nim vedeno. Též mohou členské státy podat žalobu proti ostatním aktům ostatních orgánů Evropských společenství vydaných v rámci veřejných podpor Evropských společenství, např. proti nařízením, směrnicím, rozhodnutím Rady přijatým v souladu s článkem 88 odst. 2 SES, guidelines, frameworks, communications, notice, code vydávaných Komisí, atd.

Hypoteticky může žalobu na neplatnost proti rozhodnutí Komise vydanému dle nařízení 659/1999 podat i členský stát, o jehož podporu se nejedná. Nedomnívám se však, že by jiný členský stát podával žalobu na neplatnost proti rozhodnutí o veřejné podpoře jiného členského státu.

Komise bude jako žalobce vystupovat pouze v těch případech, kdy bude napadat rozhodnutí Rady vydané dle článku 88 odst. 2 SES nebo nařízení nebo směrnici vydané Radou nebo společně Radou a Evropským parlamentem. Je to dáno tím, že primárně je Komise oprávněna kontrolovat veřejné podpory udělované členskými státy a rozhodovat o nich.

Rada je též oprávněna podat žalobu na neplatnost proti aktům vydaným v okruhu práva veřejných podpor, které sama nevydala. S ohledem na její charakter, kdo ji tvoří (zástupci vlád členských států) a to že právo veřejných podpor míří na chování členských států, nebude podle mého názoru časté, že by Rada tuto žalobu v rámci veřejných podpor podala.

Rovněž je podle mého názoru pouze hypotetické, že by žalobu na neplatnost v rámci veřejných podpor Evropských společenství podal Evropský parlament.

Vzhledem k pravomocem Účetního dvora¹⁴² a Evropské centrální banky¹⁴³ nemají tyto subjekty dle mého mínění locus standi podat žalobu v rámci veřejných podpor. Autoři Quigley a Collins se však domnívají, že, ačkoli Evropská centrální banka není zahrnuta v rozhodování o

¹⁴² Dle článku 248 a 246 SES je v pravomoci Účetního dvora kontrolovat účty a výdaje všech orgánů ES nebo jiných orgánů založených či ustavených ES nebo orgány ES.

¹⁴³ V souladu s článkem 8 SES a Statutem Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky má Evropská centrální banka pravomoci v oblasti peněžní a finanční ES.

veřejných podporách, není nemyslitelné, že by Evropská centrální banka zaujala ten postoj, že určitá veřejná podpora může zasáhnout do její působnosti na poli monetární politiky.¹⁴⁴

Poslední kategorií žalobců jsou neprivilegovaní žalobci, tj. jednotlivci, osoby soukromého práva. Jednotlivci se domáhají velmi často prohlášení neplatnosti rozhodnutí Komise, případně Rady, a to z různých motivů. Tito žalobci mohou být rozděleni podle toho, jaké postavení zaujmají ve správním řízení před Komisí. V podstatě tedy na stěžovatele a zúčastněné osoby. I když i stěžovatel je dle nařízení 659/1999 zúčastněnou osobou. Dále mohou být rozděleni podle toho, v jakém jsou vztahu k podpoře nebo příjemci podpory. Mohou být rozčleněni na příjemce podpory, soutěžitele příjemce podpory, stěžovatele, odbory, sdružení podnikatelů, zájmová sdružení, veřejné orgány nebo orgány samosprávy členských států, jiné účastníky správního řízení Komise dle nařízení 659/1999. Jednotlivci musí prokázat bezprostřední a osobní dotčení rozhodnutím, které napadají žalobou, jestliže oni sami nejsou adresáty napadaného rozhodnutí.

5.2.1 Zájem vznést žalobu

Quigley a Collins uvádějí, že žalobce musí též prokázat právní zájem na vznesení žaloby.¹⁴⁵ Takový zájem existuje pouze tehdy, pokud prohlášení aktu za neplatný je způsobilé ovlivnit právní postavení žalobce.¹⁴⁶ V případě *Mitteldeutsche Erdoel-Raffinerie proti Komisi*¹⁴⁷ Komise argumentovala tím, že žalobce neměl právní zájem na podání žaloby na neplatnost proti rozhodnutí Komise o zrušení veřejné podpory, protože německá vláda zrušila veřejnou podporu a neměla v úmyslu ji obnovit. Soud prvního stupně však rozhodnul, že žaloba byla přípustná,

¹⁴⁴ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 324.

¹⁴⁵ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 326.

¹⁴⁶ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 326.

¹⁴⁷ Rozhodnutí T – 9/98 *Mitteldeutsche Erdoel-Raffinerie proti Komisi*.

jelikož nemohlo být vyloučeno, že by žalobce měl podle německého práva určité nároky na základě principu ochrany legitimních očekávání, pokud by rozhodnutí bylo prohlášeno neplatným. Ve sporu Saxonía Edelmetalle proti Komisi¹⁴⁸ Komise uváděla, že: pokud by žaloba na neplatnost byla úspěšná, pak by Komise byla povinna přijmout rozhodnutí, které by za daných podmínek bylo pro žalobce méně příznivé. Soud prvního stupně tento argument Komise odmítl a uvedl, že Komise ještě není v pozici, kdy může stanovit obsah opatření, které bude povinna přijmout. Dále Soud prvního stupně uvedl, že žalobce má právní zájem na vznesení žaloby na neplatnost, protože podle napadeného rozhodnutí Komise byl povinen vrátit veřejnou podporu.

Oproti tomu ve sporu Komise s Nuove Industrie Molisane¹⁴⁹ žaloba na neplatnost byla zamítnuta jakožto nepřijatelná na základě toho, že podpora oznámená italskou vládou byla v každém případě menší než ta schválená Komisí v rozhodnutí. Neplatnost rozhodnutí by tedy vedla ke zvýšení podpory. Podobně ve sporu Německo proti Komisi¹⁵⁰ Německo váhavě souhlasilo s návrhem Komise, který určoval, že některé regiony Německa spadají pod článek 87 odst. 3 písm. c) SES, zatímco vůči ostatním regionům, které Německo chtělo zahrnout pod článek 87 odst. 3 písm. c) SES, si Komise vyhradila své rozhodnutí na později. Následné řízení proti rozhodnutí schvalujícím dohodnuté regiony bylo prohlášeno za nepřijatelné, protože Německo nebylo nepříznivě ovlivněné rozhodnutím. Německé vládě stále zůstala otevřená možnost předložit další seznam regionů pro nové zvážení Komisí, zda jsou slučitelné s článkem 87 odst. 3 písm. c) SES.

Podle mého názoru je právní zájem na vznesení žaloby, jak byl popsán výše v podstatě jen elementem dotčení žalovaným aktem.

¹⁴⁸ Rozhodnutí T – 111/01 Saxonía Edelmetalle GmbH proti Komisi, odst. 17.

¹⁴⁹ Rozhodnutí T – 212/00 Nuove Industrie Molisane proti Komisi, odst. 46.

¹⁵⁰ Rozhodnutí Německo proti Komisi, odst. 43 – 46.

5.3 Pravomoc *ratione materiae*

První odstavec článku 230 SES stanoví pravomoc *ratione materiae* Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně. Pravomocí *ratione materiae* se rozumí, že žaloba na neplatnost je přípustná pouze tehdy, pokud je žaloba založena na aktu orgánu Evropských společenství a zároveň se žalobce domáhá prohlášení neplatnosti tohoto aktu.¹⁵¹ Jestliže se žalobce nedomáhá prohlášení neplatnosti určitého aktu orgánu Evropských společenství, Evropský soudní dvůr nebo Soud prvního stupně budou trpět nedostatkem pravomoci *ratione materiae* a žalobu odmítnou.

5.3.1 Přezkoumatelné akty

Pravomoc *ratione materiae* se odráží v otázce, jaké akty jsou způsobilé soudního přezkumu Evropským soudním dvorem nebo Soudem prvního stupně prostřednictvím žaloby na neplatnost.

Článek 230 odst. 1 SES stanoví: „*Evropský soudní dvůr přezkoumává zákonnost aktů přijatých společně Evropským parlamentem a Radou, zákonnost aktů Rady, Komise a Evropské ústřední banky jiných než doporučení a stanovisek a aktů Evropského parlamentu, které jsou zamýšleny, aby působily právní účinky vůči třetím stranám.*“ Článek 249 SES zakotvuje výčet aktů, které jsou Komise, Rada a Evropský parlament jednající společně s Komisí oprávněny vydat. Tyto akty Evropských společenství jsou: nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska. Přičemž doporučení a stanoviska jsou SES výslovně vyloučeny z okruhu aktů způsobilých soudního přezkumu prostřednictvím žaloby na neplatnost. Tudíž akty, které mohou být napadeny žalobou na neplatnost, jsou nařízení, směrnice a rozhodnutí. Evropský soudní dvůr judikoval, že výčet těchto aktů není výlučný.¹⁵²

¹⁵¹ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 330.

¹⁵² T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 330.

Existuje také kategorie aktů *sui generis*. Znění článku 230 odst. 1 SES stanoví „*akty jiné než stanoviska a rozhodnutí.*“ Z toho vyplývá nutný závěr, že akty *sui generis* jsou předmětem soudního přezkumu podle článku 230 SES.¹⁵³ Evropský soudní dvůr dále dotvořil právní postavení aktů *sui generis* tím, že dovedl, že pokud právní akt vyvolává právní následky, není podstatná právní povaha nebo forma právního aktu.¹⁵⁴ Předmětem žaloby tedy mohou být akty, které mají určitou samostatnost, formu a trvalost.¹⁵⁵ Např. mezinárodní smlouvy uzavřené jedním z orgánů společenství mohou být podrobeny přezkumu Evropského soudního dvora podle článku 230 SES. V případě soutěžního práva jsou takovými akty i dopisy.

Akty vydané pouze Evropským parlamentem jsou přezkoumatelné jen tehdy, pokud tyto akty mají za účel působit právní účinky vůči třetím osobám. To znamená, že tyto akty mohou být předmětem soudního přezkumu, pokud produkují vnější právní účinky na právní postavení jednotlivců nebo ostatních orgánů Evropských společenství.

5.3.1.1 Charakteristika přezkoumatelného aktu

Přezkoumatelný akt podle článku 230 SES musí být vydán jedním z taxativně vyjmenovaných orgánů Společenství v odst. 1 článku 230 SES, a to Komisí, Radou, Evropskou ústřední bankou nebo Radou společně s Evropským parlamentem. Řečené orgány mohou pravomoc vydat akt delegovat na jiný orgán. I akt vydaný v rámci delegované působnosti jiným orgánem Evropských společenství je přezkoumatelný.¹⁵⁶ Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně nejsou zbaveny oprávnění přezkoumat zákonnost všech aktů vydaných na základě delegace.

¹⁵³ Rozsudek C- 22/70 Komise proti Radě (případ ERTA).

¹⁵⁴ Rozsudek C- 22/70 Komise proti Radě (případ ERTA).

¹⁵⁵ Tichý, Arnold, Svoboda, Zemánek, Král, Evropské právo, C.H. Beck, první vydání, 1999, str. 267.

¹⁵⁶ T.C. Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 334.

Nezbytnou charakteristikou přezkoumatelných aktů podle článku 230 SES je, že jsou závazné nebo že vyvolávají právní účinky.¹⁵⁷ Slovy právní účinky se rozumí, že daný akt mění právní postavení nějaké osoby.¹⁵⁸ Právním postavení osoby je úplná suma jejích subjektivních práv a povinností.¹⁵⁹ Jinými slovy, aby akt působil právní účinky, musí způsobit změnu v něčích právech a povinnostech. Je dostatečné, pokud akt vyvolává pouze eventuální účinky na právní postavení zúčastněných osob.¹⁶⁰

Pokud akt, proti němuž byla podána žaloba, se skládá z několika zřetelně odlišených částí, pak pouze ty části, které produkují závazné právní účinky, jež jsou schopné přinést podstatnou změnu v právním postavení žalobce, mohou být předmětem žaloby na neplatnost.¹⁶¹

Akt není přezkoumatelný, jestliže pouze potvrzuje předchozí akt. Takový akt nemění právní postavení nikoho a není přezkoumatelný.¹⁶² Podle tohoto Soud prvního stupně v případě T – 154/94 *Comité des Salines de France* proti Komisi rozhodnul, že dopis zaslaný navrhovateli, ke kterému byla přiložena kopie předchozího rozhodnutí schvalujícího obecný plán veřejné podpory, nevytváří právní účinky.¹⁶³ Rovněž v případě *Irish Cement Ltd.* proti Komisi Evropský soudní dvůr rozhodnul, že žaloba je nepřijatelná. Stěžovatel totiž napadal rozhodnutí Komise, kterým tato odmítla zabývat se jeho stížností. Důvodem bylo to, že již dříve Komise rozhodla o stížnosti téhož stěžovatele ohledně téže veřejné podpory tak, že neprovede řízení o dané veřejné podpoře.¹⁶⁴ Evropský soudní dvůr totiž judikoval, že se nejedná o nové rozhodnutí. Podobně v případě *Otto Wöhr* proti Komisi Soud prvního stupně stanovil, že následné odmítnutí Komise zahájit formální řízení nevytváří

¹⁵⁷ Paul Craig, Grainne de Búrca, *EU Law, Text, Cases and Materials*, Oxford University Press, 1998, 2. vydání, str. 456.

¹⁵⁸ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 331.

¹⁵⁹ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 331-332.

¹⁶⁰ Rozsudky C- 8-11/66 *Noordwijks Cement Acoord* proti Komisi.

¹⁶¹ Rozhodnutí T – 184/97 *BP Chemicals Ltd* proti Komisi, odst. 34.

¹⁶² Rozsudky C- 42,49/59 *SNUPAT* proti High Authority, paragrafy 75 - 76.

¹⁶³ Rozhodnutí T – 154/94 *Comité des Salines de France* proti Komisi, odst. 48.

¹⁶⁴ Rozhodnutí C – 166 a 220/86 *Irish Cement Ltd.* proti Komisi, odst. 13.

právní účinky, protože rozhodnutí Komise o schválení veřejné podpory po předběžném řízení bylo konečné.¹⁶⁵

Jestliže však pozdější akt jde za obsah prvního aktu a vytváří nová práva a povinnosti pro zúčastněnou osobu, je i tento pozdější akt přezkoumatelný.¹⁶⁶ Pokud následné rozhodnutí může být odlišeno od předchozího rozhodnutí, může být následné rozhodnutí napadeno žalobou na neplatnost.¹⁶⁷ Také jestliže se vyskytla podstatná změna okolností takové povahy, že právní účinky dřívějšího aktu jsou pozměněné, bude pozdější akt způsobilý soudního přezkumu.¹⁶⁸

Evropský soudní dvůr judikoval, že akty interní povahy, které působí pouze vnitřní účinky a nemění právní postavení osob v nepodřízeném vztahu vůči nim, nejsou přezkoumatelné prostřednictvím žaloby na neplatnost.¹⁶⁹ Pokud akt ovlivňuje jenom vnitřní organizaci nebo provoz orgánu, který akt přijal, třetí osoby ho nemohou napadnout.¹⁷⁰

Předběžné akty nejsou obecně přezkoumatelné, protože pouze připravují cestu pro vydání konečného aktu.¹⁷¹ Navíc předběžné akty mohou být přezkoumány v rámci přezkumu konečného aktu. V rozhodnutí sporu IBM proti Komisi¹⁷² Evropský soudní dvůr stanovil, že v případě aktů nebo rozhodnutí přijatých během řízení, jež zahrnuje více stádií, obzvláště pokud jsou vyvrcholením vnitřního procesu, je takový akt v principu způsobilý soudního přezkumu pouze tehdy, pokud konečně zakotvuje postoj Komise nebo Rady na závěr řízení. Naopak akt není způsobilý přezkumu, pokud se jedná o prozatímní opatření, které má za účel vydláždít cestu konečnému rozhodnutí.¹⁷³ Bylo by to jinak jen tehdy, pokud by akt nebo rozhodnutí přijaté v průběhu přípravného

¹⁶⁵ Rozhodnutí T- 222/00 Otto Wöhr GmbH proti Komisi, odst. 40.

¹⁶⁶ Rozsudek Francie proti Komisi.

¹⁶⁷ Conor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 314.

¹⁶⁸ Rozsudek C- 22/70 Komise proti Radě (případ ERTA).

¹⁶⁹ Rozsudek C- 190/84 Les Verts proti Parlamentu.

¹⁷⁰ T.C. Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 334.

¹⁷¹ Rozsudek C- 60/81 IBM proti Komisi.

¹⁷² Rozhodnutí C – 60/81 IBM proti Komisi.

¹⁷³ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 317.

řízení měla nejen povahu mezitímního rozhodnutí, ale bylo by navíc vyvrcholením zvláštního řízení odlišného od toho, které má umožnit Komisi nebo Radě přijmout rozhodnutí o merituu řízení.¹⁷⁴ Evropský soudní dvůr však v některých případech povolil přezkum předběžného aktu – viz dále.

5.3.1.2 Presumpce platnosti aktů společenství

V komunitárním právu se uplatňuje pravidlo, že akty orgánů Evropských společenství jsou pokládány za platné.¹⁷⁵ Tudíž akty, které nesplňují některou z náležitostí, nejsou od počátku neplatné,¹⁷⁶ ale musí být napadeny za účelem prohlášení jejich neplatnosti. Toto pravidlo se dovozuje z článku 231 SES, které stanoví: „*Pokud je žaloba odůvodněná, Evropský soudní dvůr prohlásí dotčený akt neplatným.*“ Akty Evropských společenství se tedy těší presumpci platnosti, až do té chvíle dokud Evropský soudní dvůr nebo Soud prvního stupně nerozhodne, že daný akt trpí právními vadami, a je tedy daným soudem prohlášen za neplatný.

Pro účely napadení aktu žalobou na neplatnost je SES stanovena přísná časová lhůta. Pokud tato lhůta uplyne, není možné daný akt přezkoumat Evropským soudním dvorem nebo Soudem prvního stupně podle článku 230 SES.¹⁷⁷ Avšak neplyne z toho automaticky, že akt trpící právními vadami je bezvýjimečně učiněn nenapadnutelným, jestliže marně uplyne lhůta pro podání žaloby na neplatnost. Takovýto akt je možné napadnout prostřednictvím nepřímé žaloby podle článku 234 SES. Tedy vznesením předběžné otázky o platnosti aktu Evropských

¹⁷⁴ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 317.

¹⁷⁵ Rozsudek C – 15/85 *Consortio Cooperative d’Abruzzo proti Komisi*, odst. 10.

¹⁷⁶ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 341.

¹⁷⁷ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 341.

společenství v rámci soudního řízení vedeného před soudem nějakého členského státu.¹⁷⁸

Lhůta, která je uložena pro možnost napadení oficiálního aktu Evropských společenství, zdůrazňuje potřebu samostatné kategorie nulitních aktů. Jedná se o akty, které nemohou být aplikovány ani tehdy, pokud vůbec nemohou být napadeny žalobou nebo už nemohou být napadeny z důvodu uplynutí lhůty pro podání opravného prostředku.¹⁷⁹ Martijn Van Empel¹⁸⁰ rozlišuje dvě skupiny právně neexistujících aktů:¹⁸¹ první skupina nulitních aktů jsou akty neexistující fakticky. To jsou takové akty, které nevstoupily v účinnost, takže jejich projekce existuje pouze na papíře. Také se jedná o akty, které zcela zřejmě pocházejí od osob, které nebyly nadány nezbytnou pravomocí, např. členem pomocného personálu.

Druhá skupina nulitních aktů reprezentuje akty, které postrádají jakýkoli právní základ. Jedná se např. o akty, které existují. Avšak jsou tak flagrantně protiprávní, že tyto akty nemají být aplikovány ani tehdy, pokud nejsou napadeny ve stanovené lhůtě.

V rozhodnutí sporu Komise proti Belgii¹⁸² generální advokát Lenz uznal koncept neplatného správního aktu.¹⁸³ Na rozdíl od pouhého protiprávního aktu, proti kterému musí být podána žaloba, pokud akt nebude dodržen.¹⁸⁴ Neplatný správní akt nemusí být žalován, protože jakožto neplatný akt je bez právních účinků.¹⁸⁵ Tudíž rozhodnutí může být neplatné a nevykonatelné z nedostatku přesnosti nebo určitosti.¹⁸⁶

¹⁷⁸ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 341.

¹⁷⁹ Henry G. Schermers, Denis Waelbroeck, *Judicial Protection in the European Communities*, Europa Institut University of Leiden, 5. vydání, Kluwer Law and Taxation Publishers, 1992, str. 165.

¹⁸⁰ Martijn Van Empel je profesorem práva na Univerzitě LUISS Luigi Carli v Římě, v Itálii, advokátem. Je autorem mnoha právnických publikací z oboru evropského práva.

¹⁸¹ Martijn Van Empel, *L'acte public inexistant et le droit communautaire*, CDE, 1971, str. 251.

¹⁸² Rozhodnutí C – 52/84 Komise proti Belgii.

¹⁸³ Conor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, s. 315 a názor generálního advokáta Lenze v rozhodnutí C – 52/84 Komise proti Belgii str. 95.

¹⁸⁴ Conor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 315.

¹⁸⁵ Conor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 315.

¹⁸⁶ Conor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 315.

Autoři Connor a Quigley se též domnívají, že akt může být automaticky neplatný, jestliže Komise nebo Rada neměli pravomoc jej vydat.¹⁸⁷ Nicméně v rozhodnutí případu ASPEC proti Komisi¹⁸⁸ rozhodnutí, které vydal komisař odpovědný za soutěžní politiku a které mělo být vydáno celou Komisí jednající kolegiálně, bylo Evropským soudním dvorem potvrzeno jako nepostižené formálními vadami takové povahy, že by mohlo být prohlášeno za neplatné.¹⁸⁹

Z výše uvedeného je zřejmé, že existují snahy o to, jak napravit následky neplatného aktu, jestliže již není možné proti němu podat žalobu na neplatnost. Nicméně se s ohledem na praxi Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně domnívám, že osoby se nemohou spolehnout na argumentaci vyvinutou v právní teorii. Myslím si, že dosud není dostatečně zakořeněná a „kodifikovaná“ v judikatuře Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně. Podle mého názoru lze nyní spoléhat na neplatnost aktu, pokud akt nebude dodržen, pouze v případě, že obsahuje flagrantní právní chybu nebo orgán, který jej vydal, vůbec neměl pravomoc jej vydat. I tak ale podle mého názoru je vždy jistější vždy dosáhnout rozhodnutí o neplatnosti aktu. To znamená napadnout akt prostřednictvím žaloby na neplatnost nebo jej zažalovat u soudu členského státu a žádat o podání předběžné otázky k Evropskému soudnímu dvoru.

5.3.2 Akty napadnutelné žalobou na neplatnost vydané v rámci práva veřejných podpor Evropských společenství

Rozhodnutí napadnutelná žalobou na neplatnost na základě práva veřejných podpor Evropských společenství jsou rozhodnutí Komise vydaná během správního řízení nebo rozhodnutí zakončující správní řízení podle nařízení 659/1999. Komise je totiž oprávněna aplikovat

¹⁸⁷ Conor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 315.

¹⁸⁸ Rozhodnutí T-435/95 ASPEC proti Komisi.

¹⁸⁹ Conor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 315 - 316.

právo veřejných podpor Evropských společenství na správní úrovni. Provádí řízení ohledně tvrzených porušení práva veřejných podpor na správní úrovni mezi orgány Evropských společenství. Vydává správní rozhodnutí o veřejných podporách dle článku 88 SES a nařízení 659/1999.

Rada má též právo rozhodnout o veřejných podporách podle článku 88 dle odstavce 2 SES. Takové rozhodnutí Rady je podle mě aktem přezkoumatelným prostřednictvím žaloby na neplatnost, protože zcela vyhovuje charakteristice přezkoumatelného aktu dle článku 230 SES. Je konečné, vytváří právní účinky a je právně závazné.

Komise též v rámci práva veřejných podpor vydává i jiné akty jako frameworks,¹⁹⁰ guidelines,¹⁹¹ communications,¹⁹² codes, rules, notice,¹⁹³ atd. V těchto aktech stanoví pravidla týkající se určitých typů podpor nebo podpor udělovaných v rámci nějakého průmyslového odvětví nebo odvětví služeb.¹⁹⁴ Všechny tyto akty včetně jejich novel Komise publikuje v Úředním věstníku Evropských společenství a na internetových stránkách Komise. Quigley a Collins se domnívají, že bude též možné napadnout přijetí jiných opatření jako framework nebo guideline navrhuje změny nebo zrušení existujících podpor.¹⁹⁵ Podle mého názoru jsou všechny tyto akty přezkoumatelné dle článku 230 SES. Domnívám se, že se jedná o akty sui generis, které vytváří právní účinky a jsou pro dané období konečné. Tudíž splňují podmínky přezkoumatelnosti dle článku 230 SES. Jsou právně závazné a vytváří právní účinky tím způsobem, že Komise v nich deklaruje, jak bude postupovat a posuzovat určité podpory. Členské státy, podniky a

¹⁹⁰ Např. framework Evropských společenství o veřejné podpoře pro výzkum, vývoj a inovaci, Úřední věstník OJ C 323, ze dne 30.12.2006, str. 1.

¹⁹¹ Např. Community guidelines o veřejné podpoře na ochranu životního prostředí, Úřední věstník C 82 ze dne 1.4.2008, str. 1.

¹⁹² Např. Communication Komise C(2003) 4582 ze dne 1.12.2003 o obchodním tajemství v rámci rozhodnutí o veřejných podporách, Úřední věstník C 297 ze dne 9.12.2003, str. 6.

¹⁹³ Např. Notice Komise o zjednodušeném postupu posuzování určitých typů veřejných podpor, Úřední věstník C 136 ze dne 16.6.2009, str. 3.

¹⁹⁴ EU Competition Law, Rules Applicable to State Aid, stav k 1.7.2009, Competition Handbook, Brusel, 2009, http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/compilation/2009_07_10_compilation_en.pdf.

¹⁹⁵ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 313.

zúčastněné osoby se tudíž mohou spolehnout, jak bude Komise postupovat a posuzovat dané podpory. Navíc jsou poté chráněni principem legitimních očekávání a dobré víry, že Komise bude postupovat a posuzovat podpory způsobem v nich uvedeným.

5.3.2.1 Napadnutelné akty vydané Komisí během správního řízení

Prostřednictvím žaloby na neplatnost je možné přezkoumat zákonnost rozhodnutí Komise vydaná dle článku 4 odst. 2 a 3 nařízení 659/1999. Jedná se o rozhodnutí přijatá po předběžném řízení, kterými Komise ukončuje předběžné řízení, aniž by zahájila formální řízení. V jednom rozhodnutí Komise shledává, že se nejedná o veřejnou podporu. Ve druhém že se jedná o veřejnou podporu, která je slučitelná se společným trhem Evropských společenství. Evropský soudní dvůr je toho názoru, že rozhodnutí Komise nezahájit formální řízení je možno žalovat, protože se jedná o konečné rozhodnutí.¹⁹⁶ Z tohoto důvodu jsou tato rozhodnutí schopná soudního přezkumu dle článku 230 SES. Podle mého názoru též tato rozhodnutí vytváří právní účinky, protože jasně určují právní postavení účastníků řízení a zúčastněných osob a jejich další práva a povinnosti s ohledem na veřejnou podporu, která je předmětem řízení. Ze stejného důvodu je podle mého názoru přezkoumatelné i rozhodnutí Komise, kterým po podání stížnosti a provedení předběžného řízení odmítne zahájit formální řízení a tím odmítne i stížnost.

Napadnutelná rozhodnutí jsou též všechna rozhodnutí Komise přijatá dle článku 7 nařízení 659/1999. Jedná se o tato rozhodnutí: rozhodnutí, že se v daném případě nejedná o veřejnou podporu (odst. 2 článku 7 nařízení 659/1999). Že daná veřejná podpora je slučitelná se společným trhem Evropských společenství (odst. 3 článku 7 nařízení 659/1999). Že veřejná podpora je slučitelná se společným trhem

¹⁹⁶ Rozhodnutí C – 313/90 CIREŠ proti Komisi, odst. 26.

Evropských společenství a zároveň stanoví podmínky pro slučitelnost se společným trhem Evropských společenství, tzv. conditional decision (odst. 4 článku 7 nařízení 659/1999). Že veřejná podpora není slučitelná se společným trhem Evropských společenství (odst. 5 článku 7 nařízení 659/1999). Všechna tato rozhodnutí jsou konečná, protože ukončují řízení, závazná a produkují právní účinky. Proto podléhají přezkumu Evropským soudním dvorem nebo Soudem prvního stupně prostřednictvím žaloby na neplatnost.

Ze stejného principu je podle mého názoru přezkoumatelné i rozhodnutí, jež ruší předchozí rozhodnutí (článek 9 nařízení 659/1999). I ono podle mého názoru produkuje právní účinky a mění právní postavení zúčastněných osob a členského státu. Např. u podpory, která byla prohlášena za slučitelnou se společným trhem Evropských společenství. Pokud je toto rozhodnutí zrušeno, mění podstatně právní postavení příjemce podpory a členského státu, protože je možné, že následně bude již udělená veřejná podpora prohlášena za neslučitelnou se společným trhem a nařízeno její vrácení nebo alespoň zastavení.

Rozhodnutí příkazující navrácení veřejné podpory je též žalovatelné prostřednictvím žaloby na neplatnost. Je konečné, vytváří právní účinky a je závazné.

Podle Christiana Nordberga v případě *Irish Cement Ltd.*¹⁹⁷ Evropský soudní dvůr rozhodnul, že dopis, kterým Komise dříve informovala stěžovatele o rozhodnutí nezahájit formální řízení, tj. o rozhodnutí zamítajícím stížnost, představuje rozhodnutí způsobilé soudního přezkumu dle článku 230 SES. Komise totiž jednoznačně definovala své stanovisko dopisem, a to takovéže vzhledem k dané veřejné podpoře nebude podnikat žádné další kroky.¹⁹⁸ Dopis tedy vytváří právní účinky pro žalobce - stěžovatele, protože členskému státu je tímto dovoleno realizovat danou podporu.¹⁹⁹ Dovolují si připomenout,

¹⁹⁷ Rozhodnutí C – 166 a 220/86 *Irish Cement Ltd.* proti Komisi.

¹⁹⁸ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 54.

¹⁹⁹ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 54.

že nyní již Komise o odmítnutí stížnosti vydává rozhodnutí, které je adresované členskému státu. Stěžovatele pouze informuje o rozhodnutí.

5.3.2.2 Rozhodnutí o zahájení formálního řízení

Rozhodnutí Komise podle odst. 4 článku 4 nařízení 659/1999 zahájit formální řízení je pouze přípravný krok před přijetím konečného rozhodnutí, které ukončuje řízení Komise.²⁰⁰ Rozhodnutí zahájit formální řízení o nové veřejné podpoře neznamena ve skutečnosti žádné nové povinnosti v tomto ohledu, ale má za výsledek pouze to, že Komise vstoupí do plnějšiho řízení o dané podpoře.²⁰¹ Jak bylo uvedeno již dříve, v rozhodnutí sporu IBM proti Komisi²⁰² akt není způsobilý přezkumu, pokud se jedná o prozatímní opatření, které má za účel vydláždít cestu konečnému rozhodnutí.²⁰³ Rozhodnutí o zahájení formálního řízení podle mého názoru je předběžným aktem. Rozhodnutí IBM však stanovilo, že předběžný akt není žalovatelným aktem žalobou na neplatnost. Je tedy rozhodnutí o zahájení formálního řízení možné žalovat v souladu s článkem 230 SES?

Jan A. Winter v této souvislosti uvádí, že Evropský soudní dvůr přeformuloval požadavky způsobilosti aktu k přezkumu dle článku 230 SES. Podle něj akt musí mít právní účinky, aby byl žalovatelný touto žalobou.²⁰⁴ Dále by měly existovat dobré důvody pro to, aby napadané rozhodnutí nebylo považováno za pouhý přípravný akt, jehož soulad s právem by mohl být dostatečně přezkoumán v řízení o prohlášení neplatnosti konečného rozhodnutí přijatého na konci řízení.²⁰⁵ Jan A.

²⁰⁰ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 313.

²⁰¹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 317.

²⁰² Rozhodnutí C – 60/81 IBM proti Komisi.

²⁰³ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 317.

²⁰⁴ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 532.

²⁰⁵ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 533.

Winter se však zabývá pouze problematikou v oblasti rozhodnutí o zahájení formálního řízení v oblasti nových podpor. Přitom v literatuře a judikatuře se způsobilost přezkumu tohoto rozhodnutí žalobou na neplatnost většinou odlišuje podle toho, zda se jedná o novou nebo existující podporu.

5.3.2.2.1 Rozhodnutí zahájit formální řízení o nové podpoře

Podle článku 88 odst. 3 SES, zopakovaném v článku 3 nařízení 659/1999, členský stát nesmí uvést v účinnost novou veřejnou podporu, kterou oznámil Komisi, dokud Komise nevydá konečné rozhodnutí ve věci.²⁰⁶ V případech Španělsko proti Komisi²⁰⁷ a Itálie proti Komisi²⁰⁸ generální advokát Van Gerven uvedl, že rozhodnutí zahájit formální řízení není obecně způsobilé soudního přezkumu. Pokud však by bezprostřední zájmy příjemce podpory měly být ohroženy, pak podle jeho názoru je toto rozhodnutí žalovatelné dle článku 230 SES. Podle Quigleyho a Collinse je tento názor přijatelný jen v případech, kdy není sporu o tom, že daná veřejná podpora je novou podporou. V případě nové podpory totiž zákaz uvedení podpory v účinnost zůstává v platnosti až do přijetí konečného rozhodnutí Komise nebo Rady, kterým daná podpora bude schválena.²⁰⁹

Avšak Evropský soudní dvůr v těchto soudních sporech (Španělsko proti Komisi²¹⁰ a Itálie proti Komisi²¹¹) došel k jinému názoru než generální advokát Van Gerven.²¹² V obou řízeních existoval spor mezi Komisí a členským státem o to, zda se v daném případě jedná o novou

²⁰⁶ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 317.

²⁰⁷ Rozhodnutí C – 312/90 Španělsko proti Komisi.

²⁰⁸ Rozhodnutí C – 47/91 Itálie proti Komisi.

²⁰⁹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 317 – 318.

²¹⁰ Rozhodnutí C – 312/90 Španělsko proti Komisi.

²¹¹ Rozhodnutí C – 47/91 Itálie proti Komisi.

²¹² Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 318.

nebo existující podporu.²¹³ Protože se Komise domnívala, že se jedná o novou podporu, zahrnuje do rozhodnutí o zahájení formálního řízení i rozhodnutí o pozastavení dané veřejné podpory (suspension injunction).²¹⁴ Přitom rozhodnutí o pozastavení by nemohlo být vydáno, kdyby se jednalo o existující podporu.²¹⁵ Protože rozhodnutí obsahovalo i pozastavení podpory, pak mělo právní účinky. Jako takové bylo tedy napadnutelné prostřednictvím žaloby na neplatnost.²¹⁶ Rozhodnutí o zahájení formálního řízení obsahující rozhodnutí o pozastavení podpory je tedy napadnutelným aktem dle článku 230 SES. Není to však kvůli tomu, že by samo rozhodnutí o zahájení formálního řízení bylo přezkoumatelným aktem. Je to dáno právě tím, že obsahuje rozhodnutí o pozastavení, jež má právní účinky a je právně závazné.

Bude možné napadnout samotné rozhodnutí o zahájení formálního řízení, které neobsahuje rozhodnutí o pozastavení veřejné podpory? Evropský soudní dvůr v dalším řízení Itálie proti Komisi²¹⁷ stanovil toto: nemusí být vydáno rozhodnutí o pozastavení. Pouhá skutečnost, že členský stát považuje danou podporu za existující a Komise ji klasifikuje jako novou podporu, tvoří nezávislé právní účinky.²¹⁸ Nová podpora a existující podpora mají každá jiné právní účinky, jsou posuzovány Komisí odlišně a Komise o nich musí jinak rozhodnout. Zejména až do rozhodnutí o nové podpoře, ji členský stát nesmí realizovat. Kdežto u existující podpory může členský stát dále pokračovat v realizaci a je povinen ji ukončit až teprve poté, co Komise vydá příslušné rozhodnutí. Proto podle mého názoru v takovém případě je rozhodnutí o zahájení formálního řízení žalovatelné žalobou na neplatnost. V případě sporu o statusu podpory (zda se jedná o novou či

²¹³ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 318.

²¹⁴ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 318.

²¹⁵ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 318.

²¹⁶ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 318.

²¹⁷ Rozhodnutí C – 400/99 Itálie proti Komisi.

²¹⁸ Rozhodnutí C – 400/99 Itálie proti Komisi.

existující podporu) se Quigley a Collins domnívají, že rozhodnutí o zahájení formálního řízení mění právní postavení dané veřejné podpory a příjemců podpory, a to zvláště s ohledem na snahy implementovat danou veřejnou podporu.²¹⁹ Podle nich přinejmenším existují pochyby o zákonnosti dané podpory, která podle Evropského soudního dvora musí vést členské státy k tomu, aby samy pozastavily podporu.²²⁰ Evropský soudní dvůr také poznamenal, že taková rozhodnutí o zahájení formálního řízení nejsou jednoduše jen přípravné kroky před vydáním konečného rozhodnutí po provedení formálního řízení.²²¹ Obzvláště namítá, že úspěch žaloby namířené proti konečnému rozhodnutí, že podpora je neslučitelná se společným trhem Evropských společenství, by neodstranil nevratné důsledky, které by nastaly z pozastavení podpory.²²² Domnívám se, že toto jen potvrzuje můj názor, že pokud Komise a členský stát mají rozdílné názory ohledně typu podpory, pak je rozhodnutí o zahájení formálního řízení přezkoumatelným aktem dle článku 230 SES.

Zrekapituluji, že v dnešní době je tedy možné napadnout úspěšně žalobou na neplatnost rozhodnutí o zahájení formálního řízení, pokud (i) obsahuje i rozhodnutí o pozastavení veřejné podpory nebo (ii) Komise a členský stát mají rozpor, zda se jedná o novou nebo existující podporu. A je zde opět tato otázka: je možné napadnout úspěšně rozhodnutí o zahájení formálního řízení, v případě, kdy Komise a členský stát nemají spor o to, zda se jedná o novou nebo existující podporu? Podle mého názoru by bylo možné napadnout rozhodnutí o zahájení formálního řízení ohledně nové podpory, i když neobsahuje výše uvedené prvky. Zahájení formálního řízení totiž znamená, že Komise má pochybnosti o dané nové veřejné podpoře, bude provádět formální řízení a do jeho skončení nesmí být daná veřejná podpora realizována. Členský stát musí

²¹⁹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 318.

²²⁰ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 318.

²²¹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 318.

²²² Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 318.

počkat s udělováním podpory, protože pokud by veřejnou podporu uskutečnil, pak by byla protiprávní a vystavoval by se tím riziku, že bude povinen vymáhat podporu zpět. Potenciální příjemci si déle počkají na podporu, resp. neví, zda ji vůbec dostanou, Jejich soutěžitelé neví, zda příjemci podporu dostanou či ne. Podle mého názoru rozhodnutí o zahájení formálního řízení má tedy právní účinky. Jan A. Winter zastává stejný názor a opírá jej o rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci AKZO:²²³ žaloba na neplatnost je přípustná proti přípravným aktům ve vícefázovém řízení, pokud právní ochrana proti konečnému aktu by byla nedostatečná.²²⁴ Adekvátní opravné prostředky musí být dostupné osobám, které trpí negativními důsledky přípravných aktů, jejichž účinky nelze napravit v pozdějších stádiích řízení.²²⁵ Evropský soudní dvůr staví svou argumentaci na ochraně osob před neoprávněným odepřením nebo pozdržením podpory. Snaží se vytvořit osobám právní záruky, aby mohly chránit své právo, v tomto případě konkrétně právo na podporu a na její včasné udělení.

5.3.2.2 Rozhodnutí zahájit formální řízení o existující podpoře

Pokud členský stát odmítne návrh Komise přijmout příslušná opatření ohledně existující veřejné podpory a Komise se stále domnívá, že příslušná navržená opatření jsou nezbytná, pak je Komise povinna zahájit formální řízení. Protože se jedná o existující podporu, není Komise povinna pozastavit ani zrušit danou veřejnou podporu během řízení. Proto není jasné, zda rozhodnutí zahájit formální řízení v případě existujících podpor, které nemůže obsahovat tyto prvky, je nezbytně

²²³ Rozhodnutí C – 53/85 AKZO proti Komisi.

²²⁴ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 534.

²²⁵ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 534.

způsobilé soudního přezkumu.²²⁶ Podle mého názoru rozhodnutí o zahájení formálního řízení ohledně existující podpory není přezkoumatelným aktem ve smyslu článku 230 SES. Členský stát může pokračovat v udělování podpory až do konečného rozhodnutí Komise a nijak se nemění právní postavení příjemců podpory, jejich soutěžitelů ani dalších zúčastněných osob. Na toto rozhodnutí nelze podle mého mínění ani aplikovat argumentaci Evropského soudního dvora obsaženou v rozhodnutí AKZO.

Pokud se Komise rozhodla, že nezahájí formální řízení, i přesto, že doporučila danému členskému státu příslušná opatření a ten je odmítnul, pak toto rozhodnutí je způsobilé soudního přezkumu prostřednictvím žaloby na neplatnost. Toto rozhodnutí má konečné právní účinky.²²⁷

Pokud Komise nedoporučí přijmout příslušná opatření, ale přistoupí jednostranně ke změně pravidel řídicích existující podporu, aniž by před tím hledala dohodu s daným členským státem, pak tento novelizující akt Komise může být též žalován.²²⁸ Autoři Quigley a Collins k tomu uvádějí tento příklad případu Španělsko proti Komisi:²²⁹ rozhodnutí Komise prodloužit platnost a účinnost framework o slučitelnosti veřejných podpor sektoru motorových vozidel se společným trhem na další dva roky bylo prohlášeno za způsobilé soudního přezkumu, jelikož vytváří právní účinky. Bez tohoto rozhodnutí by totiž účinnost tohoto rámce skončila.²³⁰

Poté, co Komise dá danému členskému státu příležitost vyjádřit se, může Komise vydat doporučení, v němž bude požadovat procesní změny nebo navrhne změnu nebo zrušení dané veřejné podpory.²³¹ Soudní

²²⁶ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 320.

²²⁷ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 321.

²²⁸ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 321.

²²⁹ Rozhodnutí C – 135/93 Španělsko proti Komisi, odst. 29.

²³⁰ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 318.

²³¹ Článek 18 nařízení 659/1999.

přezkum doporučení Evropským soudním dvorem nebo Soudem prvního stupně je výslovně vyloučen podle článku 230 SES. Napadnout doporučení proto nemůže ani členský stát ani žádná zúčastněná osoba.²³² Navíc Evropský soudní dvůr rozhodnul, že nemůže být prostřednictvím žaloby na neplatnost žalováno rozhodnutí, kterým Komise odmítne vydat nějaký akt, pokud daný akt samotný není způsobilý přezkumu dle článku 230 SES.²³³ V tomto duchu Evropský soudní dvůr stanovil, že rozhodnutí Komise o nevydání doporučení nemůže být napadeno žalobou na neplatnost.²³⁴ Stejně rozhodnul Evropský soudní dvůr ve věci *Salt Union Ltd. proti Komisi*. Komise odmítla žádost o vydání příslušných opatření ohledně existujícího režimu veřejné podpory. Žaloba byla podle Evropského soudního dvora nepřipustná, protože příslušná opatření nemohou vytvářet závazné právní účinky a z tohoto důvodu nemohou být tedy předmětem soudního přezkumu dle článku 230 SES.²³⁵

Jestliže se Komise v případě existující podpory domnívá, že daná veřejná podpora není nebo dále již nebude slučitelná se společným trhem Evropských společenství, pak Komise musí dotčený členský stát informovat o svém předběžném názoru.²³⁶ V tomto stadiu řízení se nepřijímá žádné rozhodnutí a zdá se, že vytvoření předběžného názoru Komisí by netvořilo žádné právní účinky.²³⁷ Podle mého názoru tento předběžný názor není přezkoumatelným aktem. Jednak se jedná svým obsahem o stanovisko, které je vyloučeno z přezkumu žalobou na neplatnost. Za druhé to není konečný akt. Ani podle mého názoru nemá žádné právní účinky. Toto rozhodnutí totiž neznamená automaticky, že podpora je neslučitelná se společným trhem. Pouze zahajuje řízení Komise o existující podpoře.

²³² Článek 230 SES a rozhodnutí T-330/94 *Salt Union Ltd. proti Komisi*, odst. 36.

²³³ Rozsudek C-97/86, C-99/86 a C-215/86 *Asteris proti Komisi*, odst. 17.

²³⁴ Rozsudek C-97/86, C-99/86 a C-215/86 *Asteris proti Komisi*, odst. 17.

²³⁵ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 532.

²³⁶ Článek 17 odst. 2 nařízení 659/1999.

²³⁷ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford - Portland Oregon 2003, str. 319.

5.3.2.2.3 Shrnutí k přezkoumatelnosti rozhodnutí o zahájení formálního řízení

Podle Christiana Nordberga je rozhodnutí o zahájení formálního řízení způsobilé soudního přezkumu.²³⁸ Tento svůj názor opírá o rozhodnutí případů Itálie proti Komisi²³⁹ a Španělsko proti Komisi.²⁴⁰ Rozhodnutí podle něj zcela zřejmě vytváří nepříznivé právní účinky na žalobce, protože jim bylo zakázáno, aby realizovali dané podpory.²⁴¹ Toto se však podle mého názoru týká pouze nových podpor. Nové podpory nesmí být udělovány, dokud o nich Komise nerozhodne.

Jan A. Winter uzavírá svou úvahu ohledně napadnutelnosti rozhodnutí o zahájení formálního řízení prostřednictvím žaloby na neplatnost tím, že rozvolnění přezkumu přípravného aktu nezapříčinilo záplavu žalob na neplatnost.²⁴² Dodává, že ve skutečnosti se nedozvěděl o žádných případech, kdy by soukromým žalobcům stálo za to podat žalobu proti rozhodnutí o zahájení soudního řízení.²⁴³

Podle mého názoru rozhodnutí o zahájení formálního řízení o nové podpoře je žalovatelný akt. Oproti tomu rozhodnutí o zahájení formálního řízení ohledně existující podpory není přezkoumatelný akt žalobou na neplatnost.

Souhlasím s Janem A. Winterem v tom, že soukromým žalobcům pravděpodobně nestojí za to podat žalobu na neplatnost proti rozhodnutí o zahájení formálního řízení. Jak jsem napsala již výše Soud prvního stupně a Evropský soudní dvůr přezkouvávají jen zákonnost takového rozhodnutí. Mohou prohlásit žalovaný akt za neplatný. Ale jak jsem uvedla výše, nemohou nahradit posouzení podpory Komisí svým

²³⁸ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 53.

²³⁹ Rozhodnutí C - 47/91 Itálie proti Komisi.

²⁴⁰ Rozhodnutí C - 312/90 Španělsko proti Komisi.

²⁴¹ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 53.

²⁴² Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 534.

²⁴³ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 534.

vlastním. Toto značně omezuje účinek příznivého rozhodnutí soudu. Navíc pokud Soud prvního stupně prohlásí, že je dané rozhodnutí o zahájení formálního řízení neplatné, vrací se vše na začátek. Nic však nebrání Komisi tomu, aby vydala nové rozhodnutí o zahájení formálního řízení a pokračovala dále. Navíc řízení u Soudu prvního stupně může značně prodloužit řízení Komise o dané podpoře. Proto podle mého názoru soukromé osoby budou často upřednostňovat, aby Komise dokončila formální řízení a bránily se případně proti konečnému rozhodnutí.

5.4 Aktivní legitimace privilegovaných a poloprivilegovaných žalobců

Co se týče aktivní legitimace privilegovaných žalobců na základě práva veřejných podpor, jejich právo vznést žalobu k Evropskému soudnímu dvoru je neomezené. Výkon spravedlnosti jim nesmí být v těchto věcech odepřen.²⁴⁴ Členské státy, Rada a Komise nejsou svázány požadavky na prokázání osobního a bezprostředního zájmu k věci, obhajobu svých výsad nebo toho, že jsou adresátem daného rozhodnutí.

Ani poloprivilegovaní žalobci (Účetní dvůr a Evropská centrální banka) nejsou omezeni v tom vznést žalobu na neplatnost, pokud hájí své pravomoci.

5.5 Aktivní legitimace nepriviligovaných žalobců

Podle článku 230 SES jsou nepriviligovanými žalobci fyzické a právnické osoby. Podle tohoto ustanovení jsou nepriviligovaní žalobci aktivně legitimováni podat žalobu k Soudu prvního stupně, pokud napadají rozhodnutí, které je jim adresováno. Jestliže jim rozhodnutí

²⁴⁴ Lenka Pítrová, Richard Pomahač, Evropské správní soudnictví, C.H. Beck, Praha, 1. vydání, 1998, str. 273.

není adresováno, musí prokázat bezprostřední a osobní dotčení daným rozhodnutím. Toto ustanovení vysoce omezuje přístup jednotlivců k Soudu prvního stupně, dříve k Evropskému soudnímu dvoru: za prvé, jednotlivci jsou oprávněni vznést žalobu k Soudu prvního stupně pouze tehdy, pokud napadají rozhodnutí vydané taxativně vyjmenovanými orgány Evropských společenství. V případě komunitárního soutěžního práva mohou soukromé osoby žalovat pouze rozhodnutí Komise nebo Rady. Též mohou žalovat nařízení, pokud je svým obsahem rozhodnutí. Tady vyvstává první problém, a to jaká rozhodnutí jsou napadnutelná a přezkoumatelná.

Za druhé, rozhodnutí jim musí být adresováno. Pokud jim rozhodnutí není adresováno, musí žalobce prokázat, že je napadaným rozhodnutím bezprostředně a osobně dotčen. Poslední požadavek kladený na jednotlivce, kterým rozhodnutí není adresováno, je všeobecně v mnoha případech zbavuje přístupu k Soudu prvního stupně (dříve Evropskému soudnímu dvoru). Evropský soudní dvůr a posléze i Soud prvního stupně se ukázaly být váhavými uznat takové žalobce jako aktivně legitimované vznést žalobu na neplatnost.²⁴⁵

Navíc Schermers a Waelbroeck se domnívají, že jakákoli fyzická nebo právnická osoba, která splňuje podmínky pro podání žaloby na neplatnost, může napadnout rozhodnutí orgánu Evropských společenství pouze do té míry, pokud se jimi vznesené nároky k nim vztahují osobně.²⁴⁶ Jinými slovy soukromé osoby nejsou oprávněny jednat v zájmu práva nebo v zájmu Evropských společenství obecně.²⁴⁷ Tudíž pohnutkou soukromého žalobce vznést žalobu musí být ochrana svého právního postavení, kterému hrozí, že bude nějak postiženo nebo změněno.

Národnost žalobce pro podání žaloby na neplatnost je nepodstatná. Občané států, jež nejsou členy Evropské unie, mohou napadnout jakékoli

²⁴⁵ Paul Craig, Grainne de Búrca, *EU Law, Text, Cases and Materials*, Oxford University Press, 1998, str. 463.

²⁴⁶ Henry G. Schermers, Denis Waelbroeck, *Judicial Protection in the European Communities*, Europa Institut University of Leiden, 5. vydání, Kluwer Law and Taxation Publishers, 1992, str. 230.

²⁴⁷ Henry G. Schermers, Denis Waelbroeck, *Judicial Protection in the European Communities*, Europa Institut University of Leiden, 5. vydání, Kluwer Law and Taxation Publishers, 1992, str. 230.

rozhodnutí Evropských společenství za stejných podmínek jako občané členských států Evropských společenství. Občané nečlenských států se těší v tomto ohledu stejným právům jako občané členských států.

5.5.1. Akty napadnutelné jednotlivci

Dříve v této kapitole jsem uvedla akty způsobilé soudního přezkumu prostřednictvím žaloby na neplatnost podle odst. 1 článku 230 SES. Tento odstavce zahrnuje mezi akty napadnutelné prostřednictvím žaloby na neplatnost nařízení, směrnice, rozhodnutí a akty sui generis. Odst. 4 článku 230 SES, který upravuje locus standi soukromých osob podat žalobu na neplatnost, stanoví: „*Jakákoli fyzická nebo právnická osoba může za stejných podmínek zahájit řízení proti rozhodnutí adresovanému této osobě nebo proti rozhodnutí, kterým, ačkoli ve formě nařízení nebo rozhodnutí adresované jiné osobě, je tato osoba bezprostředně a osobně dotčena.*“ Z tohoto odstavce článku 230 SES je zřejmé, že toto ustanovení uděluje jednotlivcům právo napadnout žalobou na neplatnost pouze rozhodnutí a nařízení za té podmínky, že dané nařízení je svým obsahem rozhodnutí.²⁴⁸ Tudíž článek 230 SES uznává dva druhy aktů způsobilé soudního přezkumu, které jsou rozdělené podle kritéria, jaká osoba podává žalobu. Přezkoumatelné akty podle článku 230 SES se tudíž budou lišit v rozsahu forem aktů, jestliže privilegované a poloprivilegované osoby podávají žalobu nebo jestliže žalobu vznášejí jednotlivci. Privilegovaní a poloprivilegovaní žalobci mohou napadnout nařízení, směrnice, rozhodnutí a akty sui generis. Jinými slovy s výjimkou doporučení a stanovisek všechny akty vydané Komisí, Radou, Evropskou centrální bankou, akty vydané společně Radou a Evropským parlamentem a akty vydané Evropským parlamentem produkující právní účinky vůči třetím osobám. Neprivilegovaní žalobci mohou napadnout pouze rozhodnutí a nařízení. Přičemž nařízení mohou napadnout, jestliže dané nařízení splňuje podmínku toho, že svým

²⁴⁸ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 350.

obsahem se ve skutečnosti nejedná o nařízení, ale o rozhodnutí. Navíc rozhodnutí napadnutelná jednotlivci musí vyhovovat i všem podmínkám stanoveným v odst. 1 článku 230 SES, aby byla způsobilá soudního přezkumu.²⁴⁹

5.5.2 Rozhodnutí napadnutelná jednotlivci vydaná v oblasti práva veřejných podpor Evropských společenství

Podle mého názoru jednotlivci mohou napadnout všechna rozhodnutí, která Komise vydá ve správním řízení dle nařízení 659/1999, jež jsou způsobilá soudního přezkumu. Rovněž se domnívám, že mohou též žalovat i rozhodnutí Rady vydané v souladu s článkem 88 odst. 2 SES. V obou případech Komise a Rada vydají akt, jež je rozhodnutím. Právě rozhodnutí mohou soukromé osoby žalovat prostřednictvím článku 230 SES.

5.5.3 Locus standi neprivilegovaných žalobců

Jak jsem uvedla již výše, soukromé osoby mohou podat žalobu na neplatnost za těchto podmínek: adresáři rozhodnutí mohou rozhodnutí žalovat žalobou na neplatnost bez dalšího. Osoby, jež nebyly adresáty rozhodnutí, mohou žalovat rozhodnutí, pokud jsou jím osobně a bezprostředně dotčeny. Aktivní legitimace adresátů rozhodnutí je tedy jednoduchá. Problémy nastávají u neadresátů. Prokázat osobní a bezprostřední dotčení je problematické.

²⁴⁹ Viz oddíl 3.1.1 v této kapitole. Více informací T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 350 - 355.

5.5.3.1 Osobní dotčení

Ustanovení článku 230 SES nijak blíže nedefinuje ani nepřibližuje obsah bezprostředního dotčení. Evropský soudní dvůr vymezil obsah bezprostředního dotčení v rozhodnutí případu Plaumann.²⁵⁰ V tomto případě žalobce napadl rozhodnutí Komise adresované německé vládě, ve kterém Komise odmítla udělit německé vládě povolení snížit clo na dovážené klementinky. Žalobce byl dovozcem klementinek. Žalobce byl postižen rozhodnutím, ale pouze jako člen všeobecné třídy: jakýkoli jiný dovozce klementinek by byl postižen daným rozhodnutím stejně. Evropský soudní dvůr rozhodl, že žalobci chybí osobní dotčení věci, jelikož situace mezi dovozci klementinek je taková, že kategorie dovozců klementinek je otevřená a nejsou dány překážky ani omezení, aby se někdo stal dovozcem klementinek: *„Osoby jiné než ty, kterým je rozhodnutí adresováno, mohou prohlásit, že jsou rozhodnutím osobně dotčeny, pouze tehdy, pokud je rozhodnutí postihuje z důvodu určitých atributů, které jsou jim příznačné, nebo z důvodu podmínek, za kterých jsou odlišeny od ostatních osob, a silou těchto faktorů jsou rozlišeny osobně zrovna tak jako v případě osoby, která je adresátem rozhodnutí.“*²⁵¹

Evropský soudní dvůr stanovil faktory, které určují osobní dotčení rozhodnutím následovně:

za první, rozhodnutí musí ovlivňovat žalobce z důvodu určitých atributů, které jsou žalobci příznačné, tj. z důvodu jeho určitých osobních vlastností. Jinými slovy rozhodnutí obsahuje určitá fakta nebo prohlášení, která mají pro žalobce vysokou důležitost a ovlivňují jeho právní postavení.

Za druhé, rozhodnutí je způsobilé osobně působit jen na specificky odlišenou skupinu jednotlivců a žalobce musí patřit k této specificky určené skupině osob. Jinými slovy žalobce musí být odlišený nebo odlišitelný ode všech ostatních osob, buď z důvodu určitých vlastností

²⁵⁰ Rozhodnutí C - 25/62 Plaumann and Co. proti Komisi.

²⁵¹ Rozhodnutí C- 25/62 Plaumann and Co. proti Komisi, paragraf 13.

charakteristických pro žalobce, nebo z důvodu jiných příznačných okolností, aby byl **osobně** dotčen rozhodnutím.²⁵² Takto rozlišený, individualizovaný žalobce je vnímán jako „adresát de facto“ rozhodnutí.²⁵³ Hartley uvádí, že Plaumannovu testu osobního dotčení vyhoví žalobci, kteří splní podmínku členství v uzavřené skupině.²⁵⁴ Pokud žalobce patří do skupiny osob otevřené kategorie, pak není považován za osobně dotčeného rozhodnutím. Otevřenou kategorií je taková kategorie, ve které počet členů není uzavřený v době rozhodnutí.²⁵⁵ Naopak uzavřenou kategorií se rozumí kategorie, ve které je počet členů uzavřen.²⁵⁶

Z uvedeného jasně vyplývá, že rozsah smyslu osobního dotčení je velice úzký a nebude zahrnovat mnoho případů. Paul Craig²⁵⁷ a Graíinne de Búrca říkají, že nebude jednoduché pro soukromé žalobce vyhovět takto úzce definovanému osobnímu dotčení.²⁵⁸ Uzavírají svou úvahu, že tato politika přijatá Evropským soudním dvorem je velmi restriktivní pro udělení aktivní legitimace jednotlivcům podat žalobu na neplatnost, velmi často nespravedlivá, nebere v potaz realitu trhu a obchodu a neohlíží se na zájmy žalobců. Svůj názor odůvodňují chybami, kterými Plaumannova formule trpí: „*aplikace formule je ekonomicky nerealistická a je doslova nemožné pro osoby soukromého práva uspět kromě velmi omezeného počtu retrospektivních případů.*“²⁵⁹ Těž si myslím, že takto formulované osobní dotčení vylučuje mnoho soukromých osob k podání žaloby. Zejména v rámci soutěžního práva je to podle mého názoru značně nevhodné. Soutěžitelé a příjemci podpory

²⁵² Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 56.

²⁵³ T. C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 351.

²⁵⁴ T. C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 354 - 363.

²⁵⁵ Paul Craig, Graíinne de Búrca, *EU Law, Text, Cases and Materials*, Oxford University Press, 1998, 2. vydání, str. 463.

²⁵⁶ Paul Craig, Graíinne de Búrca, *EU Law, Text, Cases and Materials*, Oxford University Press, 1998, 2. vydání, str. 463.

²⁵⁷ Paul Craig je profesorem práva na St. John's College v Oxfordu. Je autorem mnoha publikací v oboru ústavního práva, správního práva a evropského práva.

²⁵⁸ Paul Craig, Graíinne de Búrca, *EU Law, Text, Cases and Materials*, Oxford University Press, 1998, 2. vydání, str. 462 - 463.

²⁵⁹ Pro více informací o námitkách k interpretaci Soudu osobního dotčení a možných vysvětlení této politiky Soudu Paul Craig, Graíinne de Búrca, *EU Law, Text, Cases and Materials*, Oxford University Press, 1998, str. 479 - 489.

by měli mít možnost, jak bránit svá práva a právní postavení, pokud se domnívají, že Komise chybla a jejich práva byla poškozena. Takto jsou však prakticky vyloučeni z podání žaloby na neplatnost. Christian Nordberg se taktéž domnívá, že tato úzká interpretace osobního dotčení způsobila vážné problémy soutěžitelům příjemců veřejných podpor a potenciálním příjemcům všeobecných nebo regionálních veřejných podpor při dokázání *locus standi* podat žalobu na neplatnost.²⁶⁰ Způsobila, že je pro tyto osoby prakticky nemožné napadnout prostřednictvím žaloby na neplatnost dle článku 230 SES rozhodnutí Komise, kterým schvaluje nebo zakazuje veřejnou podporu.²⁶¹

Hartley upozorňuje, že existují dva přístupy Evropského soudního dvora k používání Plaumannova testu osobního dotčení: „*Evropský soudní dvůr ukázal, že je ochotnější udělit aktivní legitimaci žalobcům napadnout akty společenství, které jsou přijaty v řízení založených na quasisoudním charakteru, než akty založené na politikách společenství nebo udělených za použití volné úvahy.*“²⁶²

Akty vydané při provádění politiky Evropských společenství se z velké většiny týkají zemědělství.²⁶³ Společná zemědělská politika Evropských společenství je založena na účelu dosažení mnoha cílů jako např. zvýšení zemědělské produktivity, zajištění spravedlivého standardu života zemědělské komunity, stabilizaci trhů, zajištění dostupnosti zásobování a rozumných cen pro spotřebitele.²⁶⁴ Je očividné, že tyto cíle se mnohdy střetávají a dostávají do rozporu. Tudíž Komise a Rada musí provádět obtížné volby mezi různými cíli komunitární zemědělské politiky s použitím volné úvahy při vytváření příslušné normy.²⁶⁵ Tato politika je pochopitelná, pokud se uváží, jaké všechny

²⁶⁰ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 56.

²⁶¹ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 56.

²⁶² T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, s. 363 - 369.

²⁶³ Paul Craig, Graíne de Búrca, *EU Law, Text, Cases and Materials*, Oxford University Press, 1998, 2. vydání, str. 483.

²⁶⁴ Paul Craig, Graíne de Búrca, *EU Law, Text, Cases and Materials*, Oxford University Press, 2. vydání, 1998, str. 483.

²⁶⁵ Paul Craig, Graíne de Búrca, *EU Law, Text, Cases and Materials*, Oxford University Press, 1998, 2. vydání, str. 483.

zájmy hájí zemědělská politika. Je jasné, že musí být proveden výběr, jaký zájem a cíl převáží v dané situaci a čase. Za účelem zajištění kvalitní, účinné a pružné reakce na určitý problém právní normy a rozhodovací procesy týkající se této oblasti musí být učiněny pružně s možností vzít v úvahu stav daného sektoru v určitém čase. Tento požadavek implikuje, že orgány vydávající rozhodnutí týkající se zemědělské politiky musí být vybaveny diskrečními pravomocemi za účelem vyvážení společné zemědělské politiky. Evropský soudní dvůr uznal, že orgány společenství mají dostatečný stupeň volné úvahy jak vyvážit cíle, které mají být dosaženy.²⁶⁶ Evropský soudní dvůr používá Plaumannův test přísně při hodnocení osobního dotčení žalobce, který napadá rozhodnutí založené na komunitárních právních normách týkajících se zemědělství na úrovni Evropských společenství.

Avšak jak bylo uvedeno výše, Evropský soudní dvůr přijal odlišnou politiku při posuzování osobního dotčení, jestliže napadané rozhodnutí je výsledkem správního řízení. Správní řízení je charakteristické skutečností, že orgán při vydávání rozhodnutí je vázán jasnými pravidly a konečné rozhodnutí je závislé na objektivním posouzení důkazů a práva.²⁶⁷ Hlavní případy spadající do této skupiny se týkají soutěže, dumpingu a veřejných podpor.²⁶⁸ V těchto případech Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně používají Plaumannův test pro posouzení osobního dotčení odlišně, a to méně přísně.

Ovšem i v případě správních řízení v oblastech soutěže, dumpingu a státních podpor Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně posuzují osobní dotčení. Např. ve sporu Federminera proti Komisi²⁶⁹ rozhodnutí týkající se podpory dopravy objemných nákladů rudy po železnici na Sicílii bylo napadeno několika podniky zabývajícími se těžbou rudy. Tvrdily, že jsou součástí známé a omezené kategorie osob, jež jsou rozhodnutím přímo dotčeny. Evropský soudní dvůr jim odmítnul přiznat

²⁶⁶ Paul Craig, Graíne de Búrca, *EU Law, Text, Cases and Materials*, Oxford University Press, 1998, 2. vydání, str. 483.

²⁶⁷ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 357.

²⁶⁸ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 355.

²⁶⁹ Rozhodnutí C – 6/92 Federminera proti Komisi, odst. 14 až 16.

locus standi, protože rozhodnutím nejsou dotčeny jen jejich zájmy, ale i zájem železnice, jejíž soutěžní postavení bylo zvýhodněno oproti jiným dopravcům. Též byly dotčeny zájmy jiných dopravců, kterým výrobci mohou dávat své zboží k přepravě, stejně jako jejich zákazníků, kteří mohli být přinuceni, aby nesli část nákladů na dopravu. Rozhodnutí se tudíž nemohlo osobně dotýkat žalobce, protože se nedotýkalo podniků, jejichž totožnost byla pevně dána a zjistitelná v době přijetí rozhodnutí.

Soud prvního stupně se ve svém nedávném rozhodnutí *Jégo Quéré* proti Komisi pokusil zmírnit tvrdost těchto pravidel přípustnosti žaloby jednotlivců.²⁷⁰ Uvedl, že osoba by měla být považována za osobně dotčenou aktem obecné povahy, který se ho bezprostředně dotýká, pokud akt ovlivňuje konečně a bezprostředně jeho právní postavení omezením jeho práv nebo uložením povinností.²⁷¹ Avšak Evropský soudní dvůr ve svém následném rozsudku věci *Unión de Pequeños Agricultores* proti Radě²⁷² zopakoval svou dlouhodobou doktrínu a zdůraznil, že správné fórum pro napadení aktů obecné povahy je soud členského státu.²⁷³ Jakmile Komise zakazuje podporu, která se může obecně vztahovat na jakoukoli osobu, která splní určité objektivní podmínky, pak se takové rozhodnutí dotýká těchto osob pouze na základě jejich objektivní způsobilosti.²⁷⁴ Jelikož je takové rozhodnutí aktem obecné působnosti, které pokrývá objektivně definované skutečnosti a má právní účinky na kategorie osob uvedených obecným a abstraktním způsobem, nemůže se osobně dotýkat těchto osob.²⁷⁵ Stejně, pokud Komise schválí obecně aplikovatelný režim podpory, pak soutěžitel osob, jež mají prospěch

²⁷⁰ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 329.

²⁷¹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 329.

²⁷² Rozhodnutí C – 50/00P *Unión de Pequeños Agricultores* proti Radě.

²⁷³ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 329.

²⁷⁴ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 329.

²⁷⁵ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 329.

z následných udělení podpor, nemůže být osobně dotčen tímto rozhodnutím Komise.²⁷⁶

Jan A. Winter problematiku ohledně osobního dotčení dělí na to, zda je žalobou napadeno negativní nebo pozitivní rozhodnutí.²⁷⁷ Avšak u pozitivních rozhodnutí se zabývá pouze osobním dotčením stěžovatelů a soutěžitelů příjemce podpory. Proto tuto problematiku rozebírám dále v příslušných podkapitolách, jelikož v této kapitole se soustředím na obecné otázky osobního dotčení.

U negativních rozhodnutí uvádí, že s ohledem na judikaturu Evropského soudního dvora zakotvující Plaumannův test osobního dotčení a její následné konstantní dodržování oběma soudy je pravděpodobné, že zamýšlený příjemce podpory bude odlišen negativním rozhodnutím stejně jako jeho adresát, tj. členský stát.²⁷⁸ Dodává však, že toto bude platit pouze v případech, kdy žalované rozhodnutí má poskytnout podporu jedné nebo několika osobám, které mohou být jasně určeny.²⁷⁹ To znamená, že se musí jednat o jednotlivou podporu. Naopak jestliže napadané rozhodnutí zakazuje režim podpory, pak osoby, které by byly oprávněny získat danou podporu, nejsou dostatečně odlišeny, aby mohly podat přípustnou žalobu na neplatnost.²⁸⁰ Vůči těmto osobám je totiž napadané negativní rozhodnutí aktem, který má obecnou působnost a který pokrývá objektivně popsané případy.²⁸¹ Tudíž, negativní rozhodnutí má na příjemce právní účinky jako na kategorii osob, jež jsou popsány obecným a abstraktním způsobem.²⁸² To znamená, že negativní rozhodnutí ovlivňuje žalobce pouze proto, že mají

²⁷⁶ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 329

²⁷⁷ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 527.

²⁷⁸ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 527.

²⁷⁹ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 527.

²⁸⁰ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 527.

²⁸¹ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 527.

²⁸² Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 527.

určité objektivní znaky, které je kvalifikují jako příjemce dané podpory na stejném základě jako všechny ostatní osoby, které mají stejné znaky.²⁸³ Za takovýchto okolností není požadavek osobního dotčení naplněn.²⁸⁴ Z výše uvedeného je zřejmé, že i nadále platí Plaumannův test. Navíc se toto týká pouze příjemců podpor. U jednotlivých podpor jsou příjemci jasně určeni a tvoří uzavřenou kategorii, která je známa. Takže vyhoví Plaumannovu testu a mají locus standi podat žalobu na neplatnost. U režimů podpor jsou příjemci určeni obecně a tvoří otevřenou kategorii. Plaumannův test tedy nesplní a nejsou aktivně legitimováni podat žalobu na neplatnost.

Hartley ještě poznamenává, že kromě výše uvedených dvou hlavních postupů při hodnocení osobního dotčení (Plaumannův test a quasisoudní řízení Komise) se zdá, že Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně jsou někdy ovlivněny i některými dalšími specifickými okolnostmi daného případu.²⁸⁵ Ačkoli soudy tyto vlivy ne vždy přiznávají.

Úzký a striktní přístup Evropského soudního dvora k interpretaci bezprostředního dotčení vyústilo v mnohá zamítnutí žalob na neplatnost podaných soutěžiteli nebo potenciálními příjemci veřejných podpor.²⁸⁶ Obzvláště nedostatek procesních pravidel a procesních práv třetích osob v řízení o veřejných podporách před Komisí při absenci formálního řízení před přijetím nařízení 659/1999 vytvářelo neuspokojivou situaci

²⁸³ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 527.

²⁸⁴ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 527.

²⁸⁵ Prvním takovým ohledem, na který se narazí v některých případech (např. C- 307/81 *Aluisisse* proti Radě a Komisi para. 13, C- 239, 273/82 *Allied Corporation* proti Komisi), je, zda se žalobci dostává nějaké jiné alternativní nápravy. Druhým ohledem, který je více spekulativní a který podle všech okolností vůbec nebyl zmíněn Evropským soudním dvorem, je, zda existuje nějaká osoba, která by měla zájem napadnout akt. Třetím ohledem, který je dovozen odborníky, je, zda žalobce vznáší silný případ ve věci a obzvláště, zda případ vznáší otázky dosahující všeobecné důležitosti. Hartley pokračuje, že je povšimnutelné, že, když Evropský soudní dvůr rozhodne liberálně o otázce přípustnosti žaloby, často v následujícím rozhodnutí zruší napadaný akt. Uzavírá, že všechny tyto argumenty jsou slabé, ale pokud se vyskytnou všechny v jednom případě, pak se Soud může cítit být zavázán prohlásit danou žalobu za přípustnou. Hartley říká, že toto by mohlo být možné vysvětlení pro rozhodnutí o přípustnosti žaloby žalobců *Les Verts* (zelených) v případě C- 294/83 *Parti Écologiste „les Verts“* proti Evropskému Parlamentu.

²⁸⁶ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 56.

pro jednotlivce, jejichž legitimní zájmy byly ovlivněny pozitivním nebo negativním rozhodnutím Komise.²⁸⁷ Toto se změnilo jednak postupným zakotvením práv třetích osob během řízení Komise Evropským soudním dvorem a Soudem prvního stupně v judikatuře a poté přijetím nařízení 659/1999. Dále i samotný Evropský soudní dvůr a poté i Soud prvního stupně postupně uvolnily požadavky na prokázání osobního a bezprostředního dotčení soukromých osob rozhodnutími Komise vydanými v řízeních o veřejných podporách.

5.5.3.2 Bezprostřední dotčení

Žalobce, který není adresátem rozhodnutí, musí prokázat nejenom osobní dotčení rozhodnutím, ale také kumulativně bezprostřední dotčení napadaným rozhodnutím. Stejně jako osobní dotčení i bezprostřední dotčení je definováno pomocí rozhodovací činnosti Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně. Bezprostřední dotčení se posuzuje podle právních následků žalovaného rozhodnutí. Hartley podává tuto definici bezprostředního dotčení: bezprostřední dotčení se vztahuje k příčinnému vztahu: „*musí existovat přímé spojení příčiny a účinku mezi akty a jejich vlivem na žalobce.*“²⁸⁸ Uzavírá, že pokud žalobce není ovlivněn aktem nebo pokud je účinek příměji způsoben aktem nějakého jiného orgánu, např. orgánem členského státu, nebude žalobce bezprostředně dotčen rozhodnutím orgánu Společenství.²⁸⁹ To znamená, že zamýšlené právní následky rozhodnutí orgánu Společenství musí ovlivňovat právní postavení žalobce. Jinými slovy napadané komunitární rozhodnutí musí představovat zásah do právního postavení žalobce. Jestliže je mezi akt Společenství a právní účinky aktu vložen jiný nekomunitární akt, který působí právní účinky na právní postavení žalobce i když jen příměji. Pak

²⁸⁷ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 56.

²⁸⁸ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 355.

²⁸⁹ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 355.

je žalobce dotčen nekomunitárním vloženým aktem. Musí tedy napadnout tento nekomunitární akt před soudem členského státu.

Christian Nordberg doplňuje, že osoba bude aktem bezprostředně dotčena, pokud akt ovlivňuje právní postavení dané osoby, aniž by bylo třeba nějaké další implementační opatření.²⁹⁰ Navíc podle Christiana Nordberga akt musí vytvářet nejen bezprostřední, automatické a nevyhnutelné (nejenom možné), ale i nepříznivé právní účinky na žalobce, aby žalobce splnil podmínku bezprostředního dotčení.²⁹¹

Quigley a Collins k tomu uvádějí, že v případech, kdy žalobce nemůže dokázat bezprostřední dotčení prohlášením rozhodnutí za neplatné, pak bude jeho žaloba zamítnuta jako nepřijatelná.²⁹² Např. ve sporu ATM proti Komisi²⁹³ Soud prvního stupně zamítnul žalobu na neplatnost ohledně rozhodnutí týkajícího se domnělé protiprávní podpory. Argumentoval tím, kdyby bylo nařízeno vrácení podpory, pak by vrácení nemělo žádný účinek na žalobce.²⁹⁴ ATM jakožto žalobce reprezentovalo zájmy zaměstnanců ohledně důchodového a sociálního zabezpečení jedné španělské společnosti.²⁹⁵ Žalobce argumentoval tím, že tato společnost obdržela podporu skrze státní prostředky, která snížila platby společnosti na sociální zabezpečení, což mělo za důsledek to, že se snížily nároky členů ATM ohledně důchodu.²⁹⁶ Avšak Soud prvního stupně rozhodnul, že, i kdyby rozhodnutí Komise o ukončení řízení o domnělé protiprávní podpoře bylo prohlášeno neplatným a podpora úplně

²⁹⁰ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 55.

²⁹¹ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 54.

²⁹² Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 327.

²⁹³ Rozhodnutí T – 178/94 ATM proti Komisi, odst. 60.

²⁹⁴ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 327.

²⁹⁵ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 327.

²⁹⁶ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 327.

vrácena španělským orgánům, podle aplikovatelného práva nebyl žádný další nárok na to, aby ATM nebo jeho členům přirostly další výhody.²⁹⁷

Dále se Quigley a Collins domnívají, že negativní rozhodnutí, které prohlašuje podporu za neslučitelnou se společným trhem Evropských společenství nebo ukládá navrácení podpory, se bezprostředně dotýká příjemce podpory, protože je to samo toto negativní rozhodnutí účinné bez vložení možnosti uvážení členského státu.²⁹⁸ Jan A. Winter k tomuto dodává, že členské státy nemají žádnou možnost uvážení, jak jsou povinny negativní rozhodnutí vykonat.²⁹⁹ Právní účinky negativního rozhodnutí jsou přímo a zcela přičitatelné Evropským společenstvím.³⁰⁰ Avšak Jan A. Winter uvádí, že toto se týká pouze přímých příjemců podpory.³⁰¹ Podle Soudu prvního stupně³⁰² však osoby, které mají mít výhodu z podpory pouze nepřímo, nemají aktivní legitimaci podat žalobu na neplatnost proti negativnímu rozhodnutí.³⁰³

Pozitivní rozhodnutí, které schvaluje podporu, v principu ponechává členskému státu určitý prostor pro volné uvážení, jak toto rozhodnutí vykonat.³⁰⁴ Jan A. Winter se domnívá, že toto nemusí nutně působit odstrašujícím způsobem na osoby, které tvrdí, že jsou bezprostředně dotčeny rozhodnutím.³⁰⁵ V souladu s předchozími svými rozhodnutími (např. Böck³⁰⁶ a Piraiki-Patraiki³⁰⁷) Evropský soudní dvůr vyslovil: v případech bez pochybností, jak orgány členských států budou

²⁹⁷ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 327.

²⁹⁸ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 327.

²⁹⁹ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 525.

³⁰⁰ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 525.

³⁰¹ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 525.

³⁰² Rozhodnutí T – 189/97 *Comité d'Enterprise de la Société française de production*.

³⁰³ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 525.

³⁰⁴ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 526.

³⁰⁵ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 526.

³⁰⁶ Rozhodnutí C – 62/70 *Böck* proti Komisi.

³⁰⁷ Rozhodnutí C – 11/82 *Piraiki-Patraiki* proti Komisi.

jednat, je čistě teoretická možnost, že nevyužijí možnosti jim dané Komisí.³⁰⁸ Protože je plně oprávněné v takových situacích nebrat v potaz pravomoc volného uvážení členského státu, jsou účinky rozhodnutí Komise bezprostřední vůči žalobci.³⁰⁹ Toto se uplatní nejen tam, kde členský stát dal jasně najevo pevný úmysl udělit podporu, jakmile bude Komisí schválena.³¹⁰ Stejně to platí a možná s ještě větší justifikací v případech, kdy je pozitivní rozhodnutí přijato s ohledem na podporu, která již byla uskutečňována.³¹¹ Evropský soudní dvůr v případech COFAZ³¹² a AITEC I³¹³ stanovil: za účelem rozhodnutí, zda se rozhodnutí Komise ukončit řízení bezprostředně dotýká žalobce, je dostatečné konstatování, že rozhodnutí ponechalo nedotčené účinky podpory.³¹⁴ I když žalobce požadoval po Komisi, aby zrušila nebo změnila danou podporu.³¹⁵ V takových případech musí být rozhodnuto, že rozhodnutí se bezprostředně dotýká žalobce.³¹⁶ Christian Nordberg uvádí, že pokud akt Komise vyžaduje implementaci členským státem, ale neponechává mu žádnou možnost uvážení v implementaci, pak se i tento akt Komise bezprostředně dotýká soukromé osoby.³¹⁷ Toto se týká kupříkladu pozitivního rozhodnutí Komise, k němuž Komise připojila podmínky slučitelnosti podpory se společným trhem Evropských společenství.³¹⁸ Pokud má členský stát možnost uvážení, jak implementovat akt Komise, pak akt Komise není napadnutelný žalobou

³⁰⁸ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 526.

³⁰⁹ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 526.

³¹⁰ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 526.

³¹¹ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 526.

³¹² Rozhodnutí C – 169/84 *Campagnie française de l'azote* proti Komisi.

³¹³ Rozhodnutí T – 447, 449/93 *Associazione Italiano Tecnico del Cemento* proti Komisi.

³¹⁴ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 526.

³¹⁵ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 526.

³¹⁶ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 526.

³¹⁷ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 55.

³¹⁸ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 55.

na neplatnost. Je nutno žalovat akt členského státu, kterým členský stát implementoval akt Komise.³¹⁹

Stejně v případech, kdy podpora byla udělena před jejím schválením, pozitivní rozhodnutí Komise prohlašující danou podporu za slučitelnou se společným trhem Evropských společenství se bezprostředně dotýká soutěžitele příjemce podpory.³²⁰ Protože podpora již byla udělena, pak toto pozitivní rozhodnutí má okamžitý a bezprostřední účinek, protože ponechává nedotčené všechny důsledky napadané podpory.³²¹ V případě pozitivního rozhodnutí týkajícího se podpory, která byla řádně předem oznámena, je obecně třeba dalšího jednání členského státu k implementaci podpory.³²² Nicméně pokud režim podpory již byl schválen orgány členského státu a je podmíněn již jen schválením Komise, dotýká se rozhodnutí Komise bezprostředně stěžovatele. Za podmínky že možnost neudělení podpory orgány daného členského státu je čistě teoretická, protože není pochyb, že orgány členských států chtějí podporu implementovat.³²³ Pokud však není jen hypotetické, že by podpora nebyla implementována, pak žalobce nebude bezprostředně dotčen pozitivním rozhodnutím Komise.³²⁴

Schermers³²⁵ a Waelbroeck³²⁶ shrnují obsah bezprostředního dotčení následovně: *bezprostřední dotčení je interpretováno Evropským soudním dvorem tak, že adresátovi není ponechána žádná možnost volného uvážení, tj. rozhodnutí ovlivňuje žalobce bez toho, aniž by*

³¹⁹ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 55.

³²⁰ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 327.

³²¹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 327-328.

³²² Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 328.

³²³ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 328.

³²⁴ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 328.

³²⁵ Henry G. Schermers je profesorem práva na Rijks University Leiden, hostujícím profesorem na univerzitě v Oxfordu.

³²⁶ Denis Waelbroeck je profesorem práva na Institutu Evropských studií na L'Université Libre de Bruxelles, je advokátem.

*adresát byl nucen sám učinit nějaké rozhodnutí.*³²⁷ Všichni autoři podle mého názoru vyjadřují v zásadě ten samý smysl bezprostředního dotčení. Pokud je mezi akt orgánu společenství a konečný akt vložena možnost výkonu něčí vůle nebo volné úvahy, pak žalobce není bezprostředně dotčen aktem Společenství. Jinými slovy akt Společenství musí sám o sobě působit přímo, bezprostředně, bezpodmínečně a závazně. Přičemž nejenom možnost dalšího rozhodování členského státu v rámci působnosti daného komunitárního aktu, tj. na státní úrovni, ale i možnost rozhodování na úrovni adresáta rozhodnutí, vylučuje bezprostřední dotčení komunitárním aktem.

Tato politika Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně je pochopitelná. Komunitární akt, který je dotvořen rozhodovací činností členského státu nebo soukromého subjektu, je možno napadnout prostřednictvím žaloby na daný konečný nekomunitární akt před soudem členského státu. Podle mého názoru problém nastává v případě, kdy je dána možnost vydání prováděcího aktu, ale tento akt nebude vydán a ani zákonodárství daného členského státu neumožňuje napadnout tuto „nečinnost“ žalobou k soudu členského státu. Pak se osoby ovlivněné daným rozhodnutím nebudou moci dovolat soudní ochrany, neboť komunitární akt nebude možno napadnout ani před Evropským soudem dvorem nebo Soudem prvního stupně, právě z důvodu nedostatku bezprostředního dotčení komunitárním aktem.

Musím podotknout, že Evropský soudní dvůr nestanovil závazně pořadí posuzování jednotlivých druhů dotčení. Přitom Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně se chovají při posuzování dotčení značně nevyzpytatelně. Jednou posuzují nejdříve osobní dotčení a podruhé v podobném případě posuzují dříve bezprostřední dotčení.³²⁸ Přičemž oba druhy dotčení musí svědčit žalobci.³²⁹ Avšak všeobecně je možno konstatovat, že pokud Evropský soudní dvůr nebo Soud prvního stupně

³²⁷ Henry G. Schermers, Denis Waelbroeck, *Judicial Protection in the European Communities*, Europa Institut University of Leiden, 5. vydání, Kluwer Law and Taxation Publishers, 1992, str. 241.

³²⁸ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 356.

³²⁹ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 356.

rozhodne kladně o osobním dotčení žalobce napadeným rozhodnutím, pak žalobci přízná i bezprostřední dotčení.³³⁰

5.5.3.3 Adresáti rozhodnutí Komise

Článek 25 nařízení 659/1999 stanoví, že adresáty všech rozhodnutí Komise vydaných v řízeních o veřejných podporách dle tohoto nařízení jsou členské státy, o jejichž podporu se jedná. Toto konstantně judikoval i Evropský soudní dvůr před přijetím nařízení 659/1999.³³¹ Rovněž rozhodnutí Rady dle odst. 2 článku 88 SES je adresováno danému členskému státu. To znamená, že jednotlivci musí prokazovat osobní a bezprostřední dotčení rozhodnutími vydanými v souladu s nařízením 659/1999 a v souladu s článkem 88 odst. 2 SES, aby jejich žaloba na neplatnost uspěla.

V případě Sytraval proti Komisi³³² byl napaden dopis Komise, kterým Komise informovala stěžovatele, že se v daném případě nejedná o veřejnou podporu. Soud prvního stupně měl za to, že tento dopis byl rozhodnutím a byl tedy schopen soudního přezkumu prostřednictvím žaloby na neplatnost.³³³ Avšak Evropský soudní dvůr rozhodl, že tento přístup Soudu prvního stupně je nesprávný a že rozhodnutí Komise přijatá na poli veřejných podpor musí být vždy adresována danému členskému státu.³³⁴ Pokud tedy Komise přijme rozhodnutí a v duchu dobré správy informuje stěžovatele o svém rozhodnutí, musí stěžovatel žalobou na neplatnost napadnout Komisi přijaté rozhodnutí adresované členskému státu a ne dopis Komise, kterým jej informovala o přijatém rozhodnutí.³³⁵

³³⁰ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 356.

³³¹ K tomu je nutno podotknout, že nejdříve Evropský soudní dvůr posvětil praxi, že rozhodnutí o zamítnutí stížnosti je adresováno stěžovateli. Později se však přiklonil k tomu a začal konstatně rozhodovat, že všechna rozhodnutí týkající se veřejných podpor musí být adresována členskému státu a případné dotčené osoby musí být o rozhodnutí pouze informovány.

³³² Rozhodnutí T – 95/94 a C – 367/95 P Sytraval proti Komisi, odst. 51 a 45.

³³³ Rozhodnutí T – 95/94 Sytraval proti Komisi, odst. 51.

³³⁴ Rozhodnutí C – 367/95 Sytraval proti Komisi, odst. 45.

³³⁵ Rozhodnutí C – 367/95 P Sytraval proti Komisi, odst. 45.

K tomuto si ještě dovoluji podotknout, že dříve byla ta praxe, že rozhodnutí o stížnosti nebylo adresováno členskému státu a Komise informovala dopisem stěžovatele o svém rozhodnutí. Evropský soudní dvůr dříve uznával tyto dopisy za schopné soudního přezkumu, protože jsou svou podstatou rozhodnutím.³³⁶ Ještě Christian Nordberg se domníval, že všechna rozhodnutí přijatá v souvislosti s veřejnými podporami jsou adresovaná členskému státu s výjimkou rozhodnutí, kterým Komise odmítá zahájit formální řízení po provedeném předběžném řízení zahájeném na základě stížnosti.³³⁷ Domníval se, že toto rozhodnutí o ukončení předběžného řízení, respektive zamítnutí stížnosti, je totiž adresováno stěžovateli.³³⁸ Postupně se však v návaznosti na judikaturu Evropského soudního dvora vyvinul ten postup, že Komise o stížnosti přijala rozhodnutí, které bylo adresováno členskému státu, o jehož podporu šlo. Stěžovatele pouze informovala o tomto rozhodnutí. Tím bylo ztíženo postavení stěžovatele pro podání žaloby na neplatnost. Dokud rozhodnutí o zamítnutí stížnosti bylo adresováno stěžovateli, pak jakožto jednotlivec nemusel prokazovat osobní a bezprostřední dotčení rozhodnutím, aby měl *locus standi* podat žalobu na neplatnost proti rozhodnutí o zamítnutí stížnosti. Jakmile však rozhodnutí o zamítnutí stížnosti adresuje Komise členskému státu, pak musí stěžovatel prokázat osobní a bezprostřední dotčení rozhodnutím, aby měl aktivní legitimaci podat žalobu dle článku 230 SES. Stejný názor zastává i Jan A. Winter. Uvádí, že rozhodnutí ve věcech veřejných podpor jsou vždy adresována členskými státy a *locus standi* společností, podniků a veřejných orgánů, jež nejsou součástí ústřední administrativy členského státu, je někdy mnohem složitější otázkou.³³⁹ Stejně to fungovalo i v kartelovém řízení – nejdříve rozhodnutí Komise o zamítnutí stížnosti nebylo adresováno podniku, o jehož chování se

³³⁶ Rozhodnutí C – 166 a 220/86 Irish Cement proti Komisi.

³³⁷ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 54.

³³⁸ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 54.

³³⁹ Jan A. Winter, *The Rights of Complainant in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted Under Article 88 EC*, publikovaný v *Common Market Law Review* č. 36, 1999, str. 525.

jednalo, a Komise informovala stěžovatele o rozhodnutí. Posléze však rozhodnutí o zamítnutí stížnosti adresovala danému podniku a stěžovatele pouze informovala o svém rozhodnutí.

Toto skutečně ztížilo postavení stěžovatele. Pokud Komise odmítne stížnost, pak musí prokázat osobní a bezprostřední dotčení tímto rozhodnutím jako jakákoli jiná osoba. Všechna ostatní rozhodnutí týkající se veřejných podpor jsou taktéž adresována členskému státu. Takže jednotlivci musí vždy prokázat osobní a bezprostřední dotčení rozhodnutím, pokud jej žalují prostřednictvím článku 230 SES.

5.5.3.4 Neprivilegovaní žalobci

Jak jsem uvedla již výše, neprivilegované žalobce v oblasti veřejných podpor můžeme rozdělit podle jejich vztahu k podpoře nebo postavení ve správním řízení Komise.

5.5.3.4.1 Příjemci podpory

Evropský soudní dvůr judikoval, že příjemce jednotlivé podpory uvedený v daném negativním rozhodnutí je osobně a bezprostředně dotčen rozhodnutím.³⁴⁰ Je zřejmé, že pro locus standi příjemce musí být splněny tyto podmínky: za prvé se musí jednat o jednotlivou podporu. Za druhé příjemci musí být v rozhodnutí Komise uveden jako příjemce. Za třetí Komise musí vydat negativní rozhodnutí o podpoře, tj. prohlásit jednotlivou podporu za neslučitelnou se společným trhem. Za čtvrté Komise musí v negativním rozhodnutí nařídít ukončení podpory.³⁴¹ Na příklad v rozhodnutí *Netherlands a Leeuwarder Papierwarenfabriek*

³⁴⁰ Rozhodnutí C - 323/82 *Intermills* proti Komisi, odst. 5 a rozhodnutí C - 188/92 *TWD* proti Německu, odst. 14.

³⁴¹ Rozhodnutí C - 323/82 *Intermills* proti Komisi, odst. 5 a rozhodnutí C - 188/92 *TWD* proti Německu, odst. 14.

BV³⁴² Evropský soudní dvůr stanovil, že soukromé osoby, jež jsou příjemci jednotlivé veřejné podpory, jsou bezprostředně dotčeni rozhodnutím Komise, kterým Komise nařizuje ukončení nebo zrušení veřejné podpory.

Stejně potenciální příjemce jednotlivé podpory, vůči němuž je úmysl o udělení veřejné podpory předmětem negativního rozhodnutí Komise, je aktivně legitimován podat žalobu na neplatnost proti takovému rozhodnutí.³⁴³ Toto bylo potvrzeno i v rozhodnutí případu Itálie proti Komisi týkající se podpor pro vlastníky lodí na Sardínii:³⁴⁴ jednotlivci Sardegna Lines bylo přiznáno osobní dotčení rozhodnutím, protože byl (i) příjemcem dané podpory, (ii) bylo Komisí nařízeno vrátit danou podporu, (iii) podnikal v oboru lodní přepravy a (iv) byl i potenciálním příjemcem podpory.³⁴⁵

Příjemci jednotlivé podpory mají tedy locus standi podat žalobu na neplatnost proti negativnímu rozhodnutí, ve kterém Komise nařizuje ukončení podpory. Toto se však týká jednotlivé podpory, kdy příjemce je konkrétně určen.

Negativní rozhodnutí o režimu podpor může příjemce podpory napadnout, pokud prokáže, že jeho postavení není dotčeno pouze z objektivních důvodů, ale též z důvodu zvláštních okolností, které jej odlišují od všech ostatních příjemců.³⁴⁶ Podle mého názoru je toto v podstatě obdobou locus standi příjemce jednotlivé podpory. I zde musí být příjemce podpory konkrétněji určen, aby měl aktivní legitimaci podat žalobu na neplatnost. V žádném případě toto rozhodnutí nedává právo podat žalobu na neplatnost proti negativnímu rozhodnutí o režimu podpory všem obecně určeným potenciálním příjemcům podpory.

Quigley a Collins se domnívají, že podmíněná rozhodnutí, která ukládají povinnosti, jež příjemce nebo potenciální příjemce shledává

³⁴² Rozhodnutí C – 296 a 318/82 Netherlands a Leeuwarder Papierwarenfabriek BV proti Komisi.

³⁴³ Rozhodnutí C – 730/79 Philip Morris proti Komisi, odst. 5.

³⁴⁴ Rozhodnutí C – 15/98 a C – 105/99 Itálie proti Komisi, odst. 34 až 35.

³⁴⁵ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 332.

³⁴⁶ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 332.

nepřijatelnými, jsou napadnutelná obdobně jako negativní rozhodnutí.³⁴⁷ S ohledem na výše uvedené se i toto týká pouze jednotlivých podpor a jejich příjemců.

Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně tedy přiznaly aktivní legitimaci k podání žaloby na neplatnost příjemcům individuální veřejné podpory, pokud Komise vydá negativní rozhodnutí. Pokud příjemci podpory prokážou další skutečnosti, které je osobně a bezprostředně odlišují (viz testy osobního dotčení stanovené v případech COFAZ, AKZO, AAC popsané dále), pak mohou napadnout i režim veřejné podpory. V literatuře existuje názor, že i podmíněné pozitivní rozhodnutí o režimu podpory může příjemce podpory žalovat žalobou na neplatnost.

Je očividné, že příjemce individuální podpory bude mít snadnější pozici při prokazování osobního a bezprostředního dotčení než potenciální příjemce v rámci režimu podpory. K tomu bych chtěla uvést, že příjemci jsou zúčastněnou osobou dle nařízení 659/1999. Připomenu, že nařízení definuje zúčastněné osoby jako osoby dotčené veřejnou podporou. Mohou osoby, které jsou dotčeny podporou, o níž Komise vede řízení, nebýt dotčeny rozhodnutím Komise o podpoře? Obzvláště mohou být příjemci nebo potenciální příjemci podpory nedotčeni rozhodnutím Komise o podpoře? Myslím, že z tohoto důvodu i příjemci, kteří splňují podmínky pro udělení podpory v režimu podpory, jsou dotčeni negativním rozhodnutím. Negativní rozhodnutí je totiž zbavuje možnosti na udělení podpory. Mění tak jejich právní postavení, práva a povinnosti, a to konečně a závazně. Proto myslím, že by příjemci měli mít možnost, jak se bránit proti negativnímu rozhodnutí, pokud se domnívají, že je nezákonné. Mezi negativní rozhodnutí a příjemce již není vložen žádný jiný akt, takže jsou negativním rozhodnutím bezprostředně dotčeni. Taktéž jsou osobně dotčeni, protože negativní rozhodnutí je zbavuje podpory, kterou by jinak dostali. Ze stejných důvodů se domnívám, že příjemci podpory, ať už individuální nebo v

³⁴⁷ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 332.

režimu podpory, jsou osobně a bezprostředně dotčeni pozitivním podmíněným rozhodnutím, pokud jsou přesvědčeni o jeho protiprávnosti.

Podle mého názoru jsou příjemci individuální podpory i v režimu podpor osobně a bezprostředně dotčeni i pozitivním rozhodnutím a rozhodnutími podle článku 4 nařízení 659/1999. Právě z toho důvodu, že mají dostat podporu a rozhodnutí Komise to potvrzuje. Nicméně jelikož jsou tato rozhodnutí pro ně příznivá, pak je nepravděpodobné, že by někdy proti nim žalobu na neplatnost podali. Z tohoto důvodu nebudu tuto problematiku více rozebírat.

5.5.3.4.2 Stěžovatelé

Jak bylo uvedeno již výše, stěžovatelé nejsou v dnešní době adresáři rozhodnutí o stížnosti. Stěžovatelé participují na řízení Komise, protože jsou osobami dotčenými danou veřejnou podporou, podali návrh na zahájení řízení ve formě stížnosti a na základě této stížnosti Komise jednala. Zamítnutí stížnosti Komisí je podle mého názoru rozhodnutí o ukončení předběžného řízení, aniž by bylo zahájeno formální řízení. Jakmile Komise otevře formální řízení, byť i na základě stížnosti, pak rozhodnutí o ukončení formálního řízení je konečným rozhodnutím o podpoře.

Rozhodnutí o ukončení předběžného řízení (rozhodnutí o zamítnutí stížnosti) je adresováno členskému státu, o jehož podporu se jedná. Stěžovateli je pouze oznámen konec správního řízení o veřejné podpoře dopisem. Jan A. Winter uvádí, že obvykle bude přílohou tohoto dopisu stěžovateli kopie rozhodnutí Komise adresovaného členskému státu.³⁴⁸

Evropský soudní dvůr rozhodnul, že pouhá skutečnost, že žalobce/stěžovatel je poškozen rozhodnutím Komise o nezahájení

³⁴⁸ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 535.

formálního řízení nestačí, aby žalobce dokázal, že je osobně dotčen rozhodnutím ve smyslu článku 230 odst. 4 SES.³⁴⁹

Ve sporu Cofaz proti Komisi³⁵⁰ Evropský soudní dvůr judikoval, že jednotlivec je aktivně legitimován podat žalobu na neplatnost proti rozhodnutí Komise, kterým končí řízení, pokud (i) podal stížnost, která vedla k zahájení formálního řízení podle článku 88 odst. 2 SES, (ii) jeho argumenty byly slyšeny během řízení Komise, (iii) průběh řízení je do velké míry ovlivněn jeho argumenty a (iv) jeho postavení na trhu bylo podstatně ovlivněno rozhodnutím Komise. Z výše uvedeného je zřejmé, že stěžovatel je aktivně legitimován podat žalobu na neplatnost proti napadnutelným rozhodnutím vydaným Komisí dle nařízení 659/1999, pokud podal stížnost, aktivně se i nadále účastnil řízení Komise a jeho postavení na trhu je podstatně ovlivněno rozhodnutím Komise. Stěžovateli tedy nepostačí k aktivní legitimaci podat žalobu proti rozhodnutí o zamítnutí stížnosti, že podal stížnost a vyjádřil se k věci. Musí být též soutěžitelem příjemce podpory.

Z jiného úhlu pohledu: Evropský soudní dvůr judikoval, že locus standi nebude přiznáno žalobci, který nepodal stížnost a který projevil pouze nepřímý zájem o řízení.³⁵¹

Než dokončím diskusi k tomuto problému, dovoluji si uvést tato zajímavá rozhodnutí z oblasti kartelového práva Evropských společenství, tj. článku 81 SES a protisoutěžního jednání podniků:

Evropský soudní dvůr už ve své rané judikatuře udělil zvláštní aktivní legitimaci v kartelovém právu stěžovateli za podmínky, že jeho stížnost byla Komisí odmítnuta. Toto bylo řečeno v rozhodnutí Metro.³⁵² Evropský soudní dvůr přiznal Metro locus standi k podání žaloby na neplatnost proti rozhodnutí Komise o zamítnutí jeho stížnosti z tohoto důvodu: „*Je v zájmu uspokojivé správy a řádné aplikace článků (81 a 82 SES), aby fyzické a právnické osoby, které jsou oprávněny podle článku*

³⁴⁹ The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC, Common Law Review 36, 1999, 521-568, str. 536.

³⁵⁰ Rozhodnutí C - 169/84 Cofaz proti Komisi.

³⁵¹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 333.

³⁵² Rozhodnutí C- 26/76 Metro proti Komisi.

3 odst. 2 písm. b) nařízení 17/62, požadovat po Komisi zjistit porušení článků (81 a 82 SES), byly způsobilé, pokud jejich požadavku není úplně nebo částečně vyhověno, podat návrh na zahájení řízení za účelem ochrany jejich oprávněných zájmů. Za takových okolností žalobce musí být shledán jako osobně a bezprostředně dotčen v rámci smyslu čtvrtého odstavce článku 230 Evropských společenství napadaným rozhodnutím...“ Toto rozhodnutí bylo velice důležité, protože Evropský soudní dvůr jím udělil aktivní legitimaci stěžovatelům jednotlivcům, kteří nebyli adresáti napadaného rozhodnutí. Toto locus standi však bylo přiznáno jen stěžovatelům ve smyslu nařízení 17/62 a proti rozhodnutí Komise o zamítnutí jejich stížnosti. Metro nesplňovalo podmínku Plaumannova testu osobního dotčení. Evropský soudní dvůr v tomto případě nepoužil Plaumannův test osobního dotčení, ale naopak zdůraznil účastenství stěžovatele ve správním řízení Komise.

Tento postoj Evropského soudního dvora v rámci kartelového řízení byl dále potvrzen rozhodnutím v případě BEUC.³⁵³ V tomto případě Evropský soudní dvůr podpořil žalobu několika dotčených veřejných skupin, které podaly stížnost Komisi. Po několika výměnách dopisů mezi Komisí a stěžovateli, Komise zamítla stížnost z důvodu nedostatečného zájmu společenství k věci. Stěžovatelé napadli dopis Komise, kterým Komise zamítla jejich stížnost, žalobou na neplatnost. Evropský soudní dvůr ve svém rozhodnutí vyřkl toto: „Co se týče druhého argumentu Komise, že daný dopis neovlivňuje právní postavení žalobce, Evropský Soudní dvůr důsledně říkal, že je v zájmu řádné správy a správné aplikace článků 81 a 82 SES, aby fyzické a právnické osoby, které jsou oprávněny vznést stížnost podle paragrafu 3 odst. 2 nařízení 17/62, byly způsobilé zahájit soudní řízení za účelem ochrany svých oprávněných zájmů, jestliže jejich stížnosti není zcela nebo částečně vyhověno (rozsudek Soudního dvora v případě 26/76 Metro v Komise, paragraf 13.) Komise nepopírá, že žalobci mají oprávněný zájem podat stížnost podle paragrafu 3 odst. 2 nařízení 17/62.“³⁵⁴

³⁵³ Rozhodnutí T- 3/92 Bureau Européen des Unions des Consommateurs proti Komisi.

³⁵⁴ Rozhodnutí T- 3/92 BEUC proti Komisi, paragraf 13.

Evropský soudní dvůr je uznal jako aktivně legitimované z toho důvodu, že žalobci byli stěžovateli ve správním kartelovém řízení Komise. Evropský soudní dvůr neposuzoval, zda byli podniky nebo soutěžiteli, kteří jsou osobně nebo bezprostředně dotčeni rozhodnutím, nebo zda jsou adresáty napadaného rozhodnutí. Evropský soudní dvůr tímto přiznal neomezenou aktivní legitimaci všem stěžovatelům podle nařízení 17/62 za podmínky, že jejich stížnost byla Komisí zamítnuta. Evropský soudní dvůr vyjádřil myšlenku, že uznává jako dostatečný důkaz osobního a bezprostředního dotčení napadeným rozhodnutím fakt, že stěžovatelé byli už jednou uznáni Komisí během předchozího správního řízení přijetím stížnosti jako bezprostředně a osobně dotčení účastníci ve věci. Protože v nařízení 17/62 je stanoveno, že jednotlivci jsou oprávněni podat stížnost pouze tehdy, jestliže mají oprávněný zájem k věci.

Můžeme vidět posun v jurisdikci Evropského soudního dvora spočívající v tom, že Evropský soudní dvůr neposuzuje, zda stěžovatel je adresátem napadaného rozhodnutí nebo zda je osobně a bezprostředně dotčen rozhodnutím v rámci kartelů. Evropský soudní dvůr zdůraznil, že stěžovatel má právo, aby jeho stížnost a rozhodnutí, kterým je stížnost zamítnuta, byly přezkoumány Evropským soudním dvorem. Tudiž Evropský soudní dvůr uznal, že stěžovatel je vždy aktivně legitimován vznést k Evropskému soudnímu dvoru žalobu na neplatnost podle článku 230 SES za účelem přezkoumání zákonnosti rozhodnutí zamítající jeho stížnost vydaného v oblasti kartelového práva. Stěžovatel má v rámci článku 81 SES exklusivní aktivní legitimaci, když napadá rozhodnutí, kterým Komise zamítla jeho stížnost.

V rozhodnutí *Automec II* Evropský soudní dvůr zakotvil povinnost Komise odůvodnit rozhodnutí, kterým ukončuje řízení zahájené na základě stížnosti, a poukázat na zájmy Společenství, které vzala v úvahu při ukončení řízení. Toto soudní rozhodnutí potvrdilo, že Komise je oprávněna použít volnou úvahu při rozhodování o provedení správního soutěžního řízení. Dále tento rozsudek stanovil, že Komise musí vydat konečné rozhodnutí o stížnosti a že toto rozhodnutí musí být

odůvodněno. Ovšem tento požadavek Evropského soudního dvora nebyl v rozhodnutí vyjádřen výslovně a právní vědecké kruhy se přely, zda skutečně Evropský soudní dvůr tuto povinnost Komisi v rámci soutěžního správního řízení uložil. Tento požadavek na vydání konečného rozhodnutí Komise o stížnosti byl výslovně potvrzen v rozhodnutí Guérin.³⁵⁵

V rozhodnutí Automec II Evropský soudní dvůr udělil stěžovateli právo na obdržení konečného rozhodnutí o své stížnosti. Dále konečné rozhodnutí Komise o stížnosti musí být řádně odůvodněno a musí v něm být vyjmenovány zájmy Evropských společenství, které byly vzaty v úvahu, jestliže Komise zamítla stížnost. Komisi byla dále uložena povinnost pečlivě prošetřit danou stížnost. Evropský soudní dvůr se vyjádřil, že stěžovatel je aktivně legitimován podat žalobu na neplatnost vůči rozhodnutím Komise, jestliže Komise řádně neprošetřila nebo neodůvodnila rozhodnutí, kterým se s konečnou platností vyslovuje o stížnosti. Pokud Komise nevydá konečné rozhodnutí o stížnosti, je stěžovatel oprávněn vznést k Evropskému soudnímu dvoru žalobu na nečinnost podle článku 232 SES.

Rozhodnutí týkající se kartelového práva, která jsem uvedla výše, byla přijata za účinnosti nařízení 17/62. Toto nařízení bylo zrušeno a nahrazeno nařízením 1/2003. Myslím však, že principy stanovené v těchto rozhodnutích soudů se uplatní i nyní za účinnosti nového nařízení. Podání stížnosti a rozhodnutí o ní je totiž v obou nařízeních stanoveno v podstatě stejně.

V kartelovém právu Evropský soudní dvůr svou judikaturou vytvořil stěžovatelům široký prostor, jak se domoci svých práv a možnosti přezkoumání činnosti žalobou na neplatnost, pokud Komise zamítla stížnost. Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně opřely aktivní legitimaci stěžovatelů v kartelovém právu o jejich participaci ve správním řízení Komise a o princip dobré správy. Princip participace ve správním řízení aplikovaly i v rámci veřejných podpor. Přitom vidíme, že se pravidla aktivní legitimace v kartelovém právu a právu veřejných

³⁵⁵ Rozhodnutí T- 186/94 Guérin proti Komisi.

podpor poněkud odlišují. Stěžovatelé v rámci práva veřejných podpor nemají bezvýjimečné locus standi žalovat rozhodnutí zamítající jejich stížnost. V rámci kartelového práva stěžovatelé jsou aktivně legitimováni podat žalobu proti rozhodnutí zamítajícím jejich stížnost bez dalšího. Jestliže uvažujeme o dané problematice z pohledu procesních práv stěžovatelů, pak je možné ba dokonce nutné stejná pravidla použít i na právo veřejných podpor. Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně z tohoto úhlu pohledu na věc podle mého názoru vychází, a proto by měla být aplikována stejná pravidla v kartelovém právu i právu veřejných podpor. To znamená, že stěžovatelé by měli mít locus standi podat žalobu na neplatnost v rámci práva veřejných podpor proti všem rozhodnutím, kterými je zamítnuta jejich stížnost.

Domnívám se, že nelze odmítat použití soudních rozhodnutí vydaných v rámci kartelového práva na právo veřejných podpor. Právě proto, že Evropský soudní dvůr postavil locus standi na participaci stěžovatele v kartelovém řízení. Jestliže je participace v řízení jedním z hlavních motivů i při udělení aktivní legitimace v rámci práva veřejných podpor, proč rozhoduje v kartelech jinak než u veřejných podpor? To je podle mého názoru nepřijatelné. Nemyslím, že to je možné odůvodnit tím, že zásah do soutěže protikartelovým jednáním je podstatně jiný než protiprávním jednáním v oblasti veřejných podpor. Myslím, že u obou protiprávních jednání je výsledek stejný: soutěž je porušena a porušením soutěže jsou postiženi určité osoby, zejména soutěžitelé (v případě kartelů soutěžitelé neúčastníci se kartelu, v případě podpor soutěžitelé příjemců podpory), spotřebitelé, atd.

Mají stěžovatelé locus standi podat žalobu na neplatnost proti konečnému rozhodnutí Komise o podpoře? S ohledem na to, že nemají bezvýjimečné locus standi podat žalobu proti rozhodnutí odmítajícímu stížnost, pak je nasnadě, že jej nemají ani vůči konečnému rozhodnutí. Domnívám se, že stěžovatelé mají aktivní legitimaci napadnout konečné rozhodnutí o podpoře za stejných podmínek jako ostatní zúčastněné osoby dle nařízení 659/1999.

5.5.3.4.3 Soutěžitelé

Podnik se nemůže spoléhat pouze na své postavení soutěžitele vůči podniku, který obdrží podporu, aby měl locus standi podat žalobu na neplatnost. Jinými slovy: soutěžitelé nemají žádné další atributy, které je odlišují pro účely osobního dotčení, pokud jsou pouze soutěžitelé.³⁵⁶ Musí ještě prokázat, že okolnosti daného případu jej odlišují stejným způsobem jako příjemce podpory.³⁵⁷ Evropský soudní dvůr v rozsudku Eridania k tomu uvedl, že soutěžitelé musí prokázat, že jsou na jejich straně okolnosti, které je vyčlení z potenciálně ohromného počtu osob, které jsou v soutěžním vztahu s příjemcem podpory.³⁵⁸ Na příklad ve sporu COFAZ³⁵⁹ byly takovými dalšími okolnostmi to, že soutěžitel podal stížnost a účastnil se i dále ve správním řízení vedoucím k žalovanému rozhodnutí. Podle Jana A. Wintera dvojité kritérium (účast ve správním řízení Komise a nepříznivý dopad na soutěžní postavení soutěžitele příjemce podpory) osobního dotčení vysloveného v rozhodnutí sporu COFAZ je užitečným vodítkem pro určení, zda žaloba podaná soutěžitelem bude prohlášena za přípustnou.³⁶⁰

Nicméně Soud prvního stupně vyslovil, že kritérium stanovené v případě COFAZ není jediným testem osobního dotčení žalobce - soutěžitele, který může být použit.³⁶¹ Ve sporech výrobců Sorbitolu (ASPEC,³⁶² AAC³⁶³) Soud prvního stupně vytvořil prostor pro zohlednění dalších okolností jakožto dostatečného důkazu, že soutěžitel je osobně

³⁵⁶ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 527.

³⁵⁷ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 332.

³⁵⁸ Rozhodnutí C – 10, 18/68 Eridania proti Komisi.

³⁵⁹ Rozhodnutí C – 169/84 Compagnie francaise de l'azole proti Komisi.

³⁶⁰ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 528.

³⁶¹ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 528.

³⁶² Rozhodnutí T – 435/93 ASPEC proti Komisi.

³⁶³ Rozhodnutí T – 442/93 AAC proti Komisi.

dotčen rozhodnutím Komise.³⁶⁴ V těchto rozhodnutích bylo řečeno, že rozsudek ve věci COFAZ nemůže být interpretován tak, že podnik, který je neschopen prokázat splnění obou kritérií osobního dotčení uvedených v rozhodnutí COFAZ, není osobně dotčen.³⁶⁵ COFAZ pouze stanoví, že podniky, které splní dvě kritéria tam uvedená, jsou osobně dotčeny napadaným rozhodnutím.³⁶⁶ Tento rozsudek nevylučuje možnost, že by podnik mohl prokázat osobní dotčení jinak, tj. odkázáním na specifické okolnosti, které jej osobně odlišují jako adresáta rozhodnutí.³⁶⁷ Jan A. Winter však dodává, že i když Soud prvního stupně vytvořil další podmínky pro dokázání osobního dotčení nad rámec rozhodnutí COFAZ, toto rozšíření vytvořené v rozhodnutí ASPEC a AAC může být jen zdánlivé než skutečně reálné.³⁶⁸ V případě Ducros³⁶⁹ Soud prvního stupně opakoval uvolnění prokázání osobního dotčení jako v případě ASPEC. Nicméně Soud prvního stupně nepotřeboval další nebo alternativní důkazy, že žalobce je osobně dotčen daným rozhodnutím. V souladu s rozhodnutím COFAZ prohlásil žalobce za osobně dotčeného z těch důvodů, že žalobce participoval na správním řízení Komise a podpora má potenciální podstatný účinek na jeho soutěžní postavení.³⁷⁰

Ve sporu BP Chemicals proti Komisi byl žalobce členem pracovní skupiny sestavené britským ministerstvem obchodu a průmyslu, která připravovala vyjádření Velké Británie pro Komisi ve formálním řízení o podpoře Francie petrochemickému průmyslu.³⁷¹ Nicméně Soud prvního stupně prohlásil, že pouhé účastenství v pracovní skupině nemůže být postaveno na roveň výkonu práva podat vyjádření dle článku 88 odst. 2

³⁶⁴ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 528.

³⁶⁵ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 528.

³⁶⁶ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 529.

³⁶⁷ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 529.

³⁶⁸ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 529.

³⁶⁹ Rozhodnutí T-149/95 Ducros proti Komisi.

³⁷⁰ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 529.

³⁷¹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 333.

SES. Soud prvního stupně byl k tomuto závěru veden tím, že v zájmu právní jistoty a dobré správy je Komise povinna si být vědoma do takové míry, do jaké je to možné, zvláštních okolností ohledně každého podniku, který se domnívá, že může být poškozen udělením podpory.³⁷² Protože se žalobce neidentifikoval Komisi jednotlivě, Komise nemohla vědět ani o zvláštních námitkách ani o žádné roli, kterou hrál v přípravě vyjádření Komise.³⁷³

Obecně musí soutěžitelé dodat dostatečné důkazy, aby prokázali, že jejich soutěžní postavení na trhu bylo ovlivněno udělením podpory.³⁷⁴ Avšak, jak jsem uvedla již výše, Soud prvního stupně v případě ASPEC proti Komisi³⁷⁵ uznal, že soutěžitelé mohou mít i jiné možnosti, jak prokázat locus standi k podání žaloby na neplatnost.³⁷⁶ Uvedl, že osobní dotčení může být též dokázáno podnikem odkazem na zvláštní okolnosti, které jej osobně odlišují.³⁷⁷ Nicméně pouhý fakt, že akt je způsobilý ovlivnit jejich soutěžní vztahy na relevantním trhu nestačí sám o sobě, aby podnik, který je v nějakém soutěžním vztahu příjemce podpory, byl považován za osobně a bezprostředně dotčený.³⁷⁸ Žalobce musí dokázat, že je v jasně odlišeném soutěžním postavení, které jej odlišuje vzhledem k dané podpoře od jakéhokoli jiného podniku.³⁷⁹ Ve sporu ASPEC proti Komisi³⁸⁰ žalobci drželi 95% podíl na trhu některých výrobků, kterým byla udělena veřejná podpora. Dále tyto výrobky vyrábělo pouze 5 podniků v Evropských společenstvích. Tyto výrobky byly vyráběny s takovou podstatnou nadvýrobou na trhu, že zvýšení výroby bylo

³⁷² Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 333.

³⁷³ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 333.

³⁷⁴ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 333.

³⁷⁵ Rozhodnutí T – 435/93 ASPEC proti Komisi, odst. 64.

³⁷⁶ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 333.

³⁷⁷ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 333.

³⁷⁸ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 334.

³⁷⁹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 334.

³⁸⁰ Rozhodnutí T – 435/93 ASPEC proti Komisi.

schopno přímo a vážně ovlivnit soutěžní postavení těch několika málo výrobců na trhu.³⁸¹ Soud prvního stupně se domníval, že žalobci dokázali existenci několika faktorů, které vedou k situaci pro ně příznačné s ohledem na dané žalované akty.³⁸² Na tomto základě jim přiznal locus standi podat žalobu na neplatnost. Avšak v případě BP Chemicals proti Komisi³⁸³ Soud prvního stupně stanovil, že žaloba není přípustná, protože žalobce byl pouze sedmým největším z dvaceti soutěžitelů na relevantním trhu a jeho podíl na trhu činil pouze 7% výroby.³⁸⁴

Soutěžitel, který již nesoutěží s příjemcem podpory, není osobně a bezprostředně dotčen udělením podpory.³⁸⁵ Např. ve sporu Casillo Grani proti Komisi³⁸⁶ byl vůči žalobci prohlášen konkurs před udělením podpory jeho soutěžiteli.³⁸⁷ Proto Soud prvního stupně posoudil žalobu jako nepřípustnou, protože rozhodnutí udělit podporu nemohlo ovlivnit soutěžní postavení žalobce.³⁸⁸

Myslím, že je zajímavé v této souvislosti uvést také zajímavé rozhodnutí Soudu prvního stupně ve sporu Métropole Télévision vydané v rámci kartelového práva za platnosti nařízení 17/62.³⁸⁹ Firmy Métropole Télévision a ostatní napadli rozhodnutí Komise udělit jednotlivou výjimku dle článku 19 odst. 3 nařízení 17/62 jejich soutěžitelům. V tomto případě Soud prvního stupně udělil aktivní legitimaci podat žalobu na neplatnost osobám, které měly právo participovat na řízení Komise podle článku 17/62, i když se samy tohoto řízení nezúčastnily. Takovými osobami jsou podniky, jednotlivci, veřejné skupiny a další vyzvaní Komisí podat vyjádření k věci v řízení,

³⁸¹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 334.

³⁸² Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 334.

³⁸³ Rozhodnutí T – 11/95 BP Chemicals Limited proti Komisi.

³⁸⁴ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 334.

³⁸⁵ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 334.

³⁸⁶ Rozhodnutí T – 433/93 Casillo Grani proti Komisi.

³⁸⁷ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 334.

³⁸⁸ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 334.

³⁸⁹ Rozhodnutí T- 528/93, T- 542, 543/93, T- 546/93 Métropole Télévision a ostatní proti Komisi.

jehož konečným rozhodnutím je udělení individuální výjimky nebo negativního osvědčení. Taková výzva je učiněna všeobecně a je určena jakékoli fyzické nebo právnické osobě nebo orgánu. Je zveřejněna v Úředním věstníku Evropských společenství. Soud prvního stupně rozhodl, že při zpětném posuzování zájmu třetí osoby k věci, která se nezúčastnila soutěžního správního řízení, je dostatečným důkazem jejího zájmu k věci, že správní rozhodnutí Komise ovlivnilo její soutěžní postavení.³⁹⁰ Tento zájem k věci, na základě kterého byl Komisí připuštěn k účastenství na řízení, je podle Soudu prvního stupně zároveň důkazem osobního a bezprostředního dotčení této třetí osoby rozhodnutím. Tudíž takovéto dotčené osoby jsou aktivně legitimovány napadnout rozhodnutí Komise udělující jednotlivou výjimku nebo negativní osvědčení bez ohledu na to, zda se ve skutečnosti účastnily správního soutěžního řízení. Musí však být současně napadeným rozhodnutím ovlivněno jejich soutěžní postavení na společném trhu členských států Evropských společenství. V případě, kdy se žalobce nezúčastnil soutěžního řízení před Komisí, bude zájem žalobce k věci, který v této situaci zároveň představuje osobní a bezprostřední dotčení správním rozhodnutím, posuzován podle účinků rozhodnutí Komise na žalobcovo postavení v soutěži na společném trhu. Tudíž jestliže se žalobcovo soutěžní postavení na společném trhu změnilo v důsledku právních účinků kartelového rozhodnutí Komise, pak je žalobce aktivně legitimován podat žalobu na neplatnost k Soudu prvního stupně. Tento rozsudek je význačný v tom smyslu, že otevírá cestu soutěžitelům adresáta rozhodnutí Komise udělující jednotlivou výjimku nebo negativní osvědčení napadnout dané rozhodnutí žalobou na neplatnost podle článku 230 SES, i když nebyli účastníky řízení a je jasné, že nesplňují podmínky Plaumannova testu osobního a bezprostředního dotčení. Tito soutěžitelé mají právní záruky, jak chránit svá práva: mají možnost nechat správní rozhodnutí Komise vydaná na základě nařízení 17/62 přezkoumat nezávislým a nestranným Soudem prvního stupně. Přičemž podle mého názoru hlavním motivem Evropského soudního

³⁹⁰ Stephen Weatherill, Paul Beaumont, EU Law, Penguin Group, 3. vydání, 1999, str. 269.

dvora vynést toto rozhodnutí byla participace na správním řízení nebo oprávnění účastnit se daného řízení za splnění určitých podmínek. Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně dále rozvíjejí principy dobré správy a komunitárního správního soudnictví. Rozšiřují možnosti účastníků, zúčastněných osob a osob oprávněných účastnit se komunitárního kartelového správního řízení napadnout konečné správní rozhodnutí žalobou k Soudu prvního stupně a nechat přezkoumat jeho zákonnost nestranným a nezávislým soudem.

Ovšem Soud prvního stupně takto judikoval pouze v ohledu na osoby mající zájem ve věci podle článku 19 odst. 3 nařízení 17/62 v řízení o udělení jednotlivé výjimky a negativního osvědčení. Jak jsem napsala již dříve, v dnešní době je již nařízení 17/62 úplně zrušeno a v plném rozsahu nahrazeno nařízením 1/2003. Nařízením 1/2003 též zrušilo řízení o udělení individuální výjimky. Je tedy diskutabilní, zda Soud prvního stupně a poté i Evropský soudní dvůr potvrdí toto rozhodnutí a přiznají soutěžiteli locus standi podat žalobu na neplatnost z toho pouhého důvodu, že jsou soutěžiteli, i v režimu nařízení 1/2003.

Nicméně Soud prvního stupně opřel locus standi těchto osob o to, že tyto osoby mají určitá procesní práva ve správním kartelovém řízení Komise a jejich soutěžní postavení bylo znevýhodněno. Výslovně uvádí, že stačí, pokud mají právo podat vyjádření k věci v řízení. S tím, že postačí, pokud jsou tyto osoby vyzvány k podání vyjádření v Úředním věstníku Evropských společenství. Stejně je to upraveno v nařízení 659/1999. Soutěžitel má právo vyjádřit se k věci ve formálním řízení jakožto zúčastněná osoba. Proč by nebylo možné toto použít v oblasti veřejných podpor, pokud bude soutěžitelova soutěžní pozice znevýhodněna rozhodnutím vydaným po provedení formálního řízení? Podle mého názoru by měl Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně rozhodnout stejně na základě principu legitimních očekávání a konzistentnosti rozhodování v obou situacích stejně. Jinými slovy v rámci veřejných podpor stejně jako v kartelových věcech.

I když jsem nerozebírala podrobně správní komunitární řízení o fúzích podle nařízení 4064/89, chci zmínit také soudní rozhodnutí

týkající se aktivní legitimace osob napadajících správní rozhodnutí podle nařízení o kontrole fúzí. Myslím, že správní řízení upravující kontrolu fúzí mezi podniky je podobné řízení podle nařízení 659/1999 a řídí se stejnými principy. Proto si myslím, že judikatura Evropského soudního dvora a Soud prvního stupně týkající se této problematiky může být použita i v argumentaci pro rozšíření aktivní legitimace žalobců napadajících rozhodnutí podle nařízení 659/1999. Soud prvního stupně uznal jako aktivně legitimované aerolinie Air France³⁹¹ napadnout rozhodnutí Komise, kterým byla schválena fúze mezi soutěžiteli Air France. Soud prvního stupně přiznal bezprostřední a osobní dotčení Air France daným rozhodnutím na základě toho, že Air France byly hlavním soutěžitelem fúzujících společností, Air France participovaly na řízení Komise a musely se vzdát všech zájmů v jedné ze splývajících společností před tím, než fúze byla oznámena Komisi. Soud prvního stupně zdůraznil jako nejsilnější důvod prokazující osobní a bezprostřední dotčení rozhodnutím fakt, že Air France participovaly na předchozím správním řízení Komise podle nařízení 4064/89 a že jejich soutěžní postavení bylo ovlivněno.

Tudíž v řízení o fúzích Soud prvního stupně též přiznal soutěžiteli locus standi podat žalobu na neplatnost z toho důvodu, že je soutěžitel a že participoval na správním řízení Komise. Takže z těchto důvodů nebylo přiznáno locus standi stěžovateli jen na základě kartelového práva, ale i v oblasti práva fúzí. Pokaždé Soud zdůraznil stejné důvody. Opět se ptám, proč by ty stejné důvody přiznání aktivní legitimace nemohly být přiznány i v právu veřejných podpor? Domnívám se, že je lze uplatnit. Soutěžitelé jsou zúčastněnou osobou podle nařízení 659/1999, která má určitá procesní práva v řízení Komise. Proto by podle mého názoru měl Soud prvního stupně v rámci veřejných podpor rozhodnout stejně. Též by měl přiznat soutěžitelům, kteří jako zúčastněné osoby mají určitá procesní práva v řízení Komise a přímo v nařízení 659/1999 jsou uvedené jako zúčastněné osoby, právo podat žalobu na neplatnost, pokud jejich soutěžní postavení bylo ovlivněno.

³⁹¹ Rozhodnutí T - 2/93 Air France proti Komisi.

5.5.3.4.4 Zúčastněné osoby

Zúčastněné osoby jiné než soutěžitelé nebo příjemci podpory nemají obecně locus standi podat žalobu na neplatnost proti rozhodnutím přijatým na konci formálního řízení.³⁹² I když jejich postavení je podstatně dotčeno nebo mohou jiným způsobem prokázat existenci podstatných okolností, jež je osobně odlišují.³⁹³ Quigley a Collins se domnívají, že skutečnost, že osoba je zúčastněnou osobou ve smyslu nařízení 659/1999, pro ni nezakládá aktivní legitimaci podat žalobu na neplatnost.³⁹⁴ Podle nich ani fakt, že podala vyjádření Komisi během formálního řízení, nepostačuje k tomu, aby ji to osobně odlišilo.³⁹⁵

Naopak Christian Nordberg je toho názoru, že v případě COFAZ bylo uděleno locus standi všem osobám, které se účastnily správního řízení Komise a které mají oprávněný zájem k věci.³⁹⁶ Rozhodnutí ve věcech Matra³⁹⁷ a Cook³⁹⁸ podle něj šla ještě dále. Stanovila, že zúčastněná osoba ve smyslu článku 88 odst. 2 SES (rozumějte zúčastněné osoby, jak jsou definovány v nařízení 659/1999 a rozhodnutí Evropského soudního dvora Intermills³⁹⁹) má locus standi podat žalobu na neplatnost, právě z toho důvodu, že je zúčastněnou osobou.⁴⁰⁰ I když i Christian Nordberg uvádí, že se do budoucna uvidí, jak bude Evropský soudní vůr judikovat nadále a zda to vyústí v záplavu žalob na

³⁹² Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 337.

³⁹³ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 337.

³⁹⁴ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 337.

³⁹⁵ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 337.

³⁹⁶ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 57.

³⁹⁷ Rozhodnutí C – 225/91 Matra proti Komisi.

³⁹⁸ Rozhodnutí C – 198/91 Cook proti Komisi.

³⁹⁹ Rozhodnutí C – 323/82 Intermills proti Komisi.

⁴⁰⁰ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 58.

neplatnost v rámci práva veřejných podpor.⁴⁰¹ Avšak i tak se domnívá, že v těchto rozhodnutích Evropský soudní dvůr podstatně snížil překážky přípustnosti žaloby na neplatnost podaných soukromými žalobci a zjednodušil přístup k soudní kontrole soukromým osobám, které si přejí před soudem Evropských společenství hájit své oprávněné zájmy.⁴⁰²

Osobně nesouhlasím s názorem Christiana Nordberga, že rozhodnutí COFAZ udělilo aktivní legitimaci podat žalobu na neplatnost všem zúčastněným osobám. Účastenství v řízení Komise bylo jedním z důvodů udělení *locus standi* v tomto řízení, ale ne jediným. Soud prvního stupně v tomto rozhodnutí výslovně stanovil, že další podmínkou bylo to, že žalobce byl soutěžitel, podal stížnost a jeho soutěžní postavení bylo danou podporou ovlivněno. Proto podle mého názoru nelze říci, že toto řízení udělilo aktivní legitimaci paušálně všem zúčastněným osobám.

Jan A. Winter vykládá rozhodnutí věcí *Matra* a *Cook* odlišně od Christiana Nordberga. Vztahuje je pouze k žalobám proti rozhodnutí o nezahájení formálního řízení. Jinými slovy jen na rozhodnutí vydaná po předběžném řízení, kterými Komise prohlašuje, že daná podpora je slučitelná se společným trhem nebo dané opatření není veřejnou podporou vůbec. Obecně platí, že přípustnost žalob, které požadují prohlášení neplatnosti rozhodnutí o nezahájení formálního řízení podaných zúčastněnými osobami, je předmětem liberálnějšího přístupu Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně.⁴⁰³ Jan A. Winter uvádí, že Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně uznaly, že osoby, které by byly oprávněny vyjádřit se k věci, kdyby Komise zahájila formální řízení, jsou oprávněny podat žalobu na neplatnost proti rozhodnutí, kterým Komise odmítá zahájit formální řízení.⁴⁰⁴ Jak jsem uvedla výše, zúčastněné osoby nemají žádná práva v průběhu

⁴⁰¹ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 58.

⁴⁰² Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 59.

⁴⁰³ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 337.

⁴⁰⁴ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 537.

předběžného řízení. Procesní práva mají pouze během formálního řízení. Pokud Komise rozhodne, že na podkladě předběžného řízení dané opatření (i) nepředstavuje veřejnou podporu nebo (ii) se jedná o veřejnou podporu slučitelnou se společným trhem Evropských společenství nebo (iii) o podporu pokrytou jednou z výjimek dle článku 86 odst. 2 SES, neměly zúčastněné osoby žádnou možnost vyjádřit se k věci a hájit svá práva. Toto právo by měly, pokud by Komise zahájila formální řízení. Proto se mohou zúčastněné osoby domoci svých procesních práv pouze tehdy, pokud mohou podat žalobu na neplatnost proti rozhodnutí Komise.⁴⁰⁵ Evropský soudní dvůr právě v rozhodnutích soudních sporů Cook⁴⁰⁶ a Matra⁴⁰⁷ judikoval, že kategorie osob, které mohou vznést žalobu na neplatnost proti rozhodnutí nezahájit formální řízení, je širší než kategorie osob, které mohou podat žalobu proti rozhodnutím vydaným po provedení formálního řízení.⁴⁰⁸ Tento přístup byl odůvodněn generálním advokátem Tesaurem takto: jediné informace týkající se podpory, které mají podniky napadající rozhodnutí nevznést námitky proti dané podpoře, jsou ty, které dostanou od Komise nebo informace získané z krátkého výtazku z rozhodnutí Komise zveřejněného v Úředním věstníku Evropských společenství.⁴⁰⁹ Proto nemohou být tyto osoby povinny, aby v žalobě formulovaly přesné vyjádření týkající se velikosti a účinku podpory.⁴¹⁰ Navíc Generální advokát Tesauro uvedl, že aby měl žalobce aktivní legitimaci podat žalobu, musí prokázat, že skutečně soutěží s příjemcem podpory.⁴¹¹ Nestačí, pokud s ním žalobce soutěží jen okrajově.⁴¹² Evropský soudní dvůr však šel ještě dále a

⁴⁰⁵ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 337.

⁴⁰⁶ Rozhodnutí C – 198/91 Cook proti Komisi.

⁴⁰⁷ Rozhodnutí C – 225/91 Matra proti Komisi.

⁴⁰⁸ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 337.

⁴⁰⁹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 337.

⁴¹⁰ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 337.

⁴¹¹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 338.

⁴¹² Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 338.

judikoval, že není třeba, aby zúčastněné osoby prokazovaly další účinek podpory na jejich soutěžní postavení.⁴¹³

Odůvodnění Evropského soudního dvora rozhodnutí *Matra a Cook* bylo toto: nejdříve zopakoval Plaumannův test osobního dotčení.⁴¹⁴ Pokračoval však tím, že pro posouzení, zda jsou splněny podmínky Plaumannova testu, musí být vzat potaz cíl řízení zakotvených v článku 88 odst. 2 a 3 SES (nyní také v nařízení 659/1999).⁴¹⁵ Dále uvedl, že se musí rozlišovat předběžné řízení a formální řízení.⁴¹⁶ Předběžné řízení slouží pro to, aby si Komise vytvořila předběžný názor o dané podpoře: zda je slučitelná se společným trhem Evropských společenství úplně nebo částečně nebo zda se nejedná o veřejnou podporu vůbec.⁴¹⁷ Formální řízení slouží k tomu, aby se Komise seznámily se všemi skutečnostmi a okolnostmi případu.⁴¹⁸ Rovněž jen ve formálním řízení je Komise povinna dát zúčastněným osobám možnost vyjádřit se k věci.⁴¹⁹ „V případech, kdy Komise bez zahájení formálního řízení shledá, že daná podpora je slučitelná se společným trhem, mohou se zúčastněné osoby domoci svých udělených procesních práv pouze tehdy, pokud mohou napadnout rozhodnutí Komise před Evropským soudem dvorem nebo Soudem prvního stupně.“⁴²⁰ Zúčastněné osoby jsou definovány jako osoby, jejichž zájmy mohou být dotčeny podporou.⁴²¹ Zúčastněnou

⁴¹³ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 338.

⁴¹⁴ Rozhodnutí C – 225/91 *Matra* proti Komisi, odst. 14, rozhodnutí C – 198/91 *Cook* proti Komisi, odst. 20.

⁴¹⁵ Rozhodnutí C – 225/91 *Matra* proti Komisi, odst. 15, rozhodnutí C – 198/91 *Cook* proti Komisi, odst. 21.

⁴¹⁶ Rozhodnutí C – 225/91 *Matra* proti Komisi, odst. 16, rozhodnutí C – 198/91 *Cook* proti Komisi, odst. 22.

⁴¹⁷ Rozhodnutí C – 225/91 *Matra* proti Komisi, odst. 16, rozhodnutí C – 198/91 *Cook* proti Komisi, odst. 22.

⁴¹⁸ Rozhodnutí C – 225/91 *Matra* proti Komisi, odst. 16, rozhodnutí C – 198/91 *Cook* proti Komisi, odst. 22.

⁴¹⁹ Rozhodnutí C – 225/91 *Matra* proti Komisi, odst. 16, rozhodnutí C – 198/91 *Cook* proti Komisi, odst. 22.

⁴²⁰ Rozhodnutí C – 225/91 *Matra* proti Komisi, odst. 17, rozhodnutí C – 198/91 *Cook* proti Komisi, odst. 23.

⁴²¹ Rozhodnutí C – 225/91 *Matra* proti Komisi, odst. 18, rozhodnutí C – 198/91 *Cook* proti Komisi, odst. 24.

osobou jsou obzvláště soutěžitelé a profesní sdružení podniků.⁴²² Evropský soudní dvůr ukončil své odůvodnění tím, že v obou sporech byli žalobci zúčastněnou osobou a jejich zájmy byly ovlivněny podporou.⁴²³ Proto Evropský soudní dvůr uzavřel, že žalobci byli oprávněni podat žalobu na neplatnost.⁴²⁴ Domnívám se, že z těchto rozhodnutí zcela jasně vyplývá, že Evropský soudní dvůr opřel *locus standi* zúčastněných osob o to, aby nebyly zkráceny na svých procesních právech, které mohou uplatnit pouze ve formálním řízení. Podle mého názoru se toto vztahuje pouze na rozhodnutí ukončující předběžné řízení. Navíc předběžné řízení musí být ukončeno tím, že podpora bude prohlášena za slučitelnou se společným trhem Evropských společenství. Myslím však, že se to vztahuje i na rozhodnutí, které určuje, že se nejedná o veřejnou podporu. Také se jím ukončuje předběžné řízení, aniž by bylo otevřeno formální řízení a zúčastněné osoby tedy neměly příležitost uplatnit svá procesní práva. S ohledem na výše uvedené se však domnívám, že Evropský soudní dvůr stanovil aktivní legitimaci všem zúčastněným osobám proti rozhodnutí o nezahájení formálního řízení právě z toho důvodu, že jsou zúčastněnými osobami, které mají určitá procesní práva ve formálním řízení. Tato rozhodnutí jsou v souladu s judikaturou Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně v kartelovém řízení a řízení o fúzích dle citovaných výše, kterými byla přiznána aktivní legitimace podat žalobu na neplatnost osobám, které mají procesní práva v kartelovém řízení a řízení o fúzích. Nicméně podle mého názoru nerozšiřují *locus standi* zúčastněných osob k žalování rozhodnutí, kterými se ukončuje formální řízení.

Jan A. Winter uvádí, že Soud prvního stupně však později v rozhodnutí Kahn⁴²⁵ omezil dopady případů Matra a Cook takto: principy obsažené v případech Matra a Cook se netýkají rozhodnutí

⁴²² Rozhodnutí C – 225/91 Matra proti Komisi, odst. 18, rozhodnutí C – 198/91 Cook proti Komisi, odst. 24.

⁴²³ Rozhodnutí C – 225/91 Matra proti Komisi, odst. 19, rozhodnutí C – 198/91 Cook proti Komisi, odst. 25.

⁴²⁴ Rozhodnutí C – 225/91 Matra proti Komisi, odst. 19, rozhodnutí C – 198/91 Cook proti Komisi, odst. 25.

⁴²⁵ Rozhodnutí T – 398/94 Kahn Scheepvaart BV proti Komisi.

ohledně veřejných podpor, jež mají obecnou povahu.⁴²⁶ Ve sporech Matra a Cook byli žalobci soutěžitelé skutečných příjemců napadené podpory, tj. osob, které již měly podporu přidělenou.⁴²⁷ V případě obecného plánu podpory se nemůže jednat o skutečné příjemce, dokud podpora není realizována.⁴²⁸ Tudíž dokud plán není realizován v konkrétních případech, nemohou se soutěžící podniky ve smyslu rozhodnutí Matra a Cook dovolávat procesních záruk stanovených v článku 88 odst. 2 SES. Taktéž Quigley a Collins se domnívají, že rozhodnutí Matra a Cook se týkají pouze rozhodnutí, která stanoví, že daná podpora je slučitelná se společným trhem, a která se týkají udělení individuální podpory.⁴²⁹ V případech, kdy se napadané rozhodnutí týká schválení režimu podpory, jejíž potenciální příjemci jsou definováni pouze obecným a abstraktním způsobem, nemohou být žádné soutěžící podniky zúčastněnými osobami. V momentě přijetí rozhodnutí Komise totiž nemohou být uděleny žádné podpory při režimu podpory, a proto ani nemohou být zúčastněné osoby z důvodu soutěžení s příjemci podpory.⁴³⁰

Spor Matra se sice týkal jednotlivé podpory, ale ve sporu Cook se podle mého názoru jednalo o režim regionální podpory. Nelze tedy podle mého názoru odmítat obecný dopad těchto rozhodnutí z toho důvodu, že se vztahují pouze na jednotlivé podpory. Dále Evropský soudní dvůr ani v jednom případě nezdůraznil, že aktivní legitimaci přiznal proto, že by se jednalo o jednotlivou podporu. Naopak zdůraznil pouze ochranu procesních práv zúčastněných osob v případech, kdy Komise schválí podporu a nezahájí formální řízení. Z těchto důvodů vnitřně nesouhlasím s odůvodněním sporu Kahn Soudem prvního stupně.

⁴²⁶ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 538.

⁴²⁷ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 538.

⁴²⁸ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 538.

⁴²⁹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 338.

⁴³⁰ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 338.

Podle Jana A. Wintera rozsudek sporu FRIMA II⁴³¹ jen potvrzuje, že rozhodnutí ve sporech Cook a Matra netvoří obecné právo podat žalobu na neplatnost všem osobám, které si přejí podnítit Komisi jednat proti určitým podporám.⁴³² V tomto sporu žalobce napadnul rozhodnutí Komise, kterým odmítla vydat doporučení členskému státu, aby změnil existující podporu. Žalobce postavil své *locus standi* na tom, že procesní práva by neměla být zúčastněným osobám zaručena jen, když Komise odmítne zahájit formální řízení. Procesní práva by měla být též zaručena, pokud Komise odmítne přezkoumat a vydat doporučení ke změně existující podpory. Soud prvního stupně toto odmítnul právě s poukazem na to, že nelze směřovat kontrolu nové a veřejné podpory. Podle mého názoru však hlavním důvodem odmítnutí této žaloby bylo to, že odmítnutí Komise doporučit členskému státu změnit podporu není přezkoumatelným aktem žalobou na neplatnost.⁴³³ Proto se domnívám, že nelze souhlasit s názorem Jana A. Wintera.

Ve sporu *Waterleiding Maatschappij Noord-West Brabant* proti Komisi⁴³⁴ žalobce napadnul rozhodnutí Komise, kterým Komise schválila právní předpis Holandska povolující výjimky z daně uložené na spotřebu podzemní vody.⁴³⁵ Žalobce byl dodavatelem vody. Soud prvního stupně stanovil, že ta skutečnost, že žalobce byl povinen zaplatit plnou výši daně na spotřebu podzemní vody, neznamenal samo o sobě, že jeho soutěžní postavení na trhu bylo dotčeno napadanou podporou.⁴³⁶ Tato podpora spočívala v tom, že jiné určité podniky platily sníženou sazbu daně.⁴³⁷ Daný právní předpis však také udělil určité úlevy podnikům, které se přeorientovaly na vlastní dodávky vody, aby uspokojily svou potřebu vody. Tyto podniky byly současní nebo potenciální zákazníci

⁴³¹ Rozhodnutí T – 330/94 *Salt Union* proti Komisi.

⁴³² Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 547.

⁴³³ Rozhodnutí T – 330/94 *Salt Union* proti Komisi, odst. 36 a 37.

⁴³⁴ Rozhodnutí T – 188/95 *Waterleiding Maatschappij Noord-West Brabant* proti Komisi.

⁴³⁵ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 338.

⁴³⁶ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 338.

⁴³⁷ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 338.

žalobce. Takže tyto úlevy přímo ovlivnily strukturu trhu dodávky vody, a proto se doktly soutěžního postavení žalobce.⁴³⁸ Žaloba byla Soudem prvního stupně prohlášena za přípustnou v rozsahu týkajícím se těchto úlev.⁴³⁹ Soud prvního stupně zdůraznil, že zúčastněné osoby mají právo podat žalobu na neplatnost proti rozhodnutí o nezahájení formálního řízení, pokud je podporou ovlivněno jejich soutěžní postavení. Přitom nejsou ovlivněny, pokud spolu se žalobcem jsou stejně postiženi ostatní soutěžitelé ze stejných objektivních obecně stanovených důvodů. K podmínkám *locus standi* stanoveným v rozsudcích *Matra* a *Cook* přidal tedy tu, že žalobce musí být soutěžitelem příjemce podpory a jeho soutěžní postavení musí být ovlivněno. Toto rozhodnutí tedy vylučuje všechny ostatní zúčastněné osoby, které nejsou soutěžiteli. Mezi soutěžiteli eliminuje ty, jejichž soutěžní postavení není ovlivněno podporou. Nesouhlasím s tímto rozhodnutím ze stejných důvodů jako nesouhlasím s rozhodnutím Soudu prvního stupně ve věci *Kahn*.

S ohledem na výše uvedené je zřejmé, že Evropský soudní dvůr nejdříve rozšířil *locus standi* soukromých osob žalovat rozhodnutí o odmítnutí zahájení formálního řízení na všechny zúčastněné osoby dle nařízení 659/1999. Poté je však Soud prvního stupně omezil na rozhodnutí týkající se jednotlivých podpor. Toto omezení mu však nestačilo. Určil, že jen stěžovatelé mohou podat žalobu proti odmítnutí zahájit formální vyšetřování, pokud bylo ovlivněno jejich soutěžní postavení. Podle mého názoru Evropský soudní dvůr jasně stanovil, že všechny zúčastněné osoby mají právo zažalovat rozhodnutí o nezahájení formálního řízení. Chtěl jim zajistit, že budou moci uplatnit svá procesní práva a hájit své postavení, které mohou uplatnit jen ve formálním řízení. Přitom nerozlišoval, zda se jedná o individuální podporu nebo soutěžitele. Z tohoto důvodu se domnívám, že rozhodnutí Soudu prvního stupně ve věcech *Kahn* a *Waterleiding Maatschappij Noord-West Brabant* nejsou v souladu s rozhodnutími Evropského soudního dvora.

⁴³⁸ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 338.

⁴³⁹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 338.

Na druhou stranu ani Evropský soudní dvůr neudělil zúčastněným osobám aktivní legitimaci zažalovat všechna rozhodnutí Komise vydaná v souladu s nařízením 659/1999.

V tomto ohledu pro zajímavost zmíním i rozhodnutí Soudu prvního stupně v rámci práva fúzí. V případě Vittel⁴⁰⁰ Soud prvního stupně zdůraznil účast a obzvláště oprávnění účastnit se správního řízení. Soud prvního stupně rozhodl, že zástupci zaměstnanců jsou osobně a bezprostředně dotčeni rozhodnutím Komise schvalující fúzi. Z toho důvodu že nařízení o fúzích je výslovně jmenuje jako osoby mající dostatečný zájem k věci, aby byli slyšeni během ústního jednání. Soud prvního stupně výslovně uvedl, že nezáleží na tom, zda se zástupci zaměstnanců skutečně správního řízení zúčastnili nebo ne. Je dostatečným důkazem osobního a bezprostředního dotčení rozhodnutím, že jsou v nařízení o fúzích výslovně uvedeni jako osoby oprávněné účastnit se řízení.

Rovněž zde musím poznamenat, že je překvapivé, že Soud prvního stupně rozhodnul ve věcech veřejných podpor odlišně. Nicméně i zde se domnívám, že Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně by i ve věcech veřejných podpor měly přijmout locus standi jako u fúzních věcí. Opět zopakuji svůj názor uvedený již na konci dvou předchozích podkapitol: jestliže Soud prvního stupně přijal jako dostatečný důkaz osobního a bezprostředního dotčení žalovaným rozhodnutím v oblasti fúzí skutečnost, že žalobce participoval nebo měl právo participovat na správním řízení Komise. Proč stejně nejudikoval v rámci veřejných podpor, když nařízení 659/1999 také stanoví pro zúčastněné osoby právo participovat v řízení Komise? Podle mého názoru tak měl učinit. Domnívám se, že nelze diskriminovat zúčastněné osoby v jednom správním řízení Komise tím, že nebudou mít aktivní legitimaci podat žalobu na neplatnost proti rozhodnutím přijatým v řízení, na němž mohou participovat. Když v jiném správním řízení, které se řídí stejnými principy, toto právo mají. Domnívám se, že jsou řízení o fúzích, řízení o kartelech i o veřejných podporách řízeny stejnými principy. Všechny

⁴⁰⁰ Rozhodnutí T-12/93 Vittel proti Komisi.

zakotvují přesný postup Komise, pravomoci Komise, práva účastníků a zúčastněných osob. Jejich cílem je upravit jednání Komise, aby nebylo zcela na jejím uvážení, jak bude řízení provádět. Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně by tedy měly dle principu rovnosti zacházet se všemi zúčastněnými osobami ve správních řízeních stejně. To znamená, že by jim měly přiznat *locus standi* za stejných podmínek.

5.5.3.4.5 Veřejné orgány a orgány místní správy členského státu

Jan A. Winter uvádí, že pro účely týkající se řízení před Evropským soudním dvorem nebo Soudem prvního stupně pojem členský stát v článku 230 odst. 2 SES zahrnuje pouze vládní orgány členského státu.⁴⁴¹ Nezahrnuje tudíž orgány místní správy nebo samosprávné korporace bez ohledu na to, jaké pravomoci mohou mít.⁴⁴² Samosprávné orgány a orgány místní správy nejsou součástí členského státu pro účely stanovení aktivní legitimace pro podání žaloby na neplatnost.⁴⁴³ Pokud orgány místní správy a samosprávné korporace mají právní subjektivitu podle práva členského státu, mohou podat žalobu na neplatnost rozhodnutí týkajícího se veřejných podpor za stejných podmínek jako jakákoli jiná fyzická nebo právnická osoba.⁴⁴⁴ Musí prokázat osobní a bezprostřední dotčení žalovaným rozhodnutím.⁴⁴⁵

Navíc Quigley a Collins se domnívají, že tyto orgány musí jako jednotlivce prokázat, že jejich dotčení je odlišné od dotčení daného členského státu.⁴⁴⁶ V případě DEFI proti Komisi veřejný orgán Francie,

⁴⁴¹ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 531.

⁴⁴² Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 531.

⁴⁴³ Rozhodnutí C – 95/97 *Région Wallone proti Komisi*, odst. 6, rozhodnutí T – 214/95 *Vlaams Gewest proti Komisi*, odst. 28.

⁴⁴⁴ Rozhodnutí T – 214/95 *Vlaams Gewest proti Komisi*, odst. 28.

⁴⁴⁵ Rozhodnutí T – 214/95 *Vlaams Gewest proti Komisi*, odst. 28.

⁴⁴⁶ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 318.

který měl implementovat veřejnou podporu, podal žalobu ke Komisi proti této veřejné podpoře.⁴⁴⁷ Komise však argumentovala tím, že tento veřejný orgán nemá locus standi pro podání žaloby na neplatnost.⁴⁴⁸ Evropský soudní dvůr tento argument přijal na základě toho, že žalobce nebyl věcí dotčen odlišně od Francie, ale byl jen prostředníkem pro rozdělení podpory. Z tohoto důvodu nebyl rozhodnutím dotčen.⁴⁴⁹

Oproti tomu v rozhodnutí sporu Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia proti Komisi Soud prvního stupně ve svém rozhodnutí uvedl, že žalobce byl autonomním regionálním orgánem, který měl svá vlastní práva, zájmy a dotčení odlišné od Itálie.⁴⁵⁰ Daná podpora představovala soubor opatření přijatých při výkonu legislativní a finanční autonomie, kterou byl žalobce nadán přímo italskou ústavou.⁴⁵¹ Navíc rozhodnutí Komise zabránilo žalobci v další aplikaci právního předpisu týkající se dané podpory. Anulovalo totiž účinky tohoto právního předpisu a požadovalo po žalobci, aby zahájil správní řízení za účelem navrácení podpory od jejich příjemců.⁴⁵² I když tedy toto rozhodnutí nebylo adresováno žalobci, ale Itálii, státní orgány Itálie nevykonávaly svou pravomoc, když rozhodnutí komunikovaly žalobci. Tudíž byl žalobce osobně a bezprostředně dotčen rozhodnutím.⁴⁵³ Toto vedlo Soud prvního stupně k tomu, že přiznal Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia locus standi podat žalobu na neplatnost proti danému rozhodnutí Komise.

Také Spolková republika Německo Sasko byla osobně a bezprostředně dotčena rozhodnutím, které bylo adresováno Německu a které mělo podobné dopady.⁴⁵⁴ Těž ve sporu Vlaams Gewest proti Komisi vlámský regionální orgán byl osobně a bezprostředně dotčen rozhodnutím Komise, jež mělo za účinek to, že tento vlámský regionální

⁴⁴⁷ Rozhodnutí C – 282/85 DEFI proti Komisi, odst. 16.

⁴⁴⁸ Viz poznámka 234.

⁴⁴⁹ Viz poznámka 234.

⁴⁵⁰ Rozhodnutí T – 288/97 Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia proti Komisi, odst. 34.

⁴⁵¹ Viz poznámka 237.

⁴⁵² Rozhodnutí T – 288/97 Regione Friuli Venezia Giulia proti Komisi, odst. 32 – 33.

⁴⁵³ Rozhodnutí T – 288/97 Regione Friuli Venezia Giulia proti Komisi, odst. 32 – 33.

⁴⁵⁴ Rozhodnutí T – Freistaat Sachsen proti Komisi, odst. 84 – 92.

orgán nemohl udělit podporu vlámským aeroliniím VLM a vykonávat své pravomoci podle svého uvážení.⁴⁵⁵

Avšak ve sporu Differdange proti Komisi⁴⁵⁶ několik obcí v Lucembursku napadlo rozhodnutí Komise, které bylo adresováno Lucembursku. Toto rozhodnutí Komise prohlásilo podporu určitým ocelářským podnikům za slučitelnou se společným trhem Evropských společenství, pokud budou provedeny určité redukce v kapacitách výroby příjemci podpory.⁴⁵⁷ Rozhodnutí Komise neurčilo podniky, ve kterých má být redukce provedena. Proto byla lucemburským orgánům a daným podnikům ponechána určitá volnost, jak implementovat rozhodnutí Komise. Obzvláště při výběru jaké továrny mají být uzavřeny.⁴⁵⁸ Evropský soudní dvůr tudíž judikoval, že lucemburské obce, se kterými byly podniky spojeny na základě umístění jejich továren, nebyly bezprostředně a osobně dotčeny rozhodnutím Komise.⁴⁵⁹ Podobně v řízení Comunidad Autónoma de Cantabria proti Radě žaloba, jíž bylo požadováno prohlášení za neplatné nařízení Rady, které omezovalo množství státní podpory, která mohla být udělena španělským loděnicím vlastněným státem, byla prohlášena za nepřijatelnou. Z toho důvodu že osobní dotčení tvrzené žalobcem bylo omezeno na sociálně ekonomické dopady napadaného aktu na svém území.⁴⁶⁰ A toto nebyly účinky, které by ve vztahu k žalobci byly považovány za dostatečně odlišující, aby žalobce byl považován za osobně a bezprostředně dotčeného dle článku 230 odst. 3 SES.⁴⁶¹

Naopak Soud prvního stupně připustil žalobu vznesenou vládou Gibraltarů požadující prohlášení za neplatná dvě rozhodnutí Komise, která zahajovala formální řízení ohledně systému daňových úlev pro určité společnosti registrovaných na Gibraltarů.⁴⁶² Ačkoli je Gibraltar

⁴⁵⁵ Rozhodnutí T - 214/95 Vlaams Gewest proti Komisi, odst. 29.

⁴⁵⁶ Rozhodnutí C - 222/83 Differdange proti Komisi.

⁴⁵⁷ Rozhodnutí C - 222/83 Differdange proti Komisi, odst. 12.

⁴⁵⁸ Rozhodnutí C - 222/83 Differdange proti Komisi, odst. 12.

⁴⁵⁹ Rozhodnutí C - 222/83 Differdange proti Komisi, odst. 12.

⁴⁶⁰ Rozhodnutí T - 238/97 Comunidad Autónoma de Cantabria proti Radě, odst. 50.

⁴⁶¹ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 531.

⁴⁶² Rozhodnutí T - 195/01R a T - 207/01R Vláda Gibraltarů proti Komisi, odst. 55.

kolonií Velké Británie, má odpovědnost za domácí věci včetně zdanění, a proto byl osobně a bezprostředně dotčen rozhodnutím.⁴⁶³

Z výše uvedeného je zřejmé, že státní a samosprávné orgány jsou dotčené rozhodnutím Komise, pokud Komise zasahuje do jejich pravomocí. Jinými slovy, pokud Komise zbavuje tyto orgány možnosti jednat, jak mohou podle právních předpisů.

5.5.3.4.6 Profesní sdružení

Jan A. Winter se domnívá, že z pochopitelných důvodů podniky často váhají podat žalobu na neplatnost samy.⁴⁶⁴ Upřednostňují, aby žalobu podalo profesní sdružení.⁴⁶⁵ Pro podnik je výhodné, aby žalobu nepodával sám, ale jednalo za něj profesní sdružení. Avšak tento postup s sebou nese určité riziko, zda profesní sdružení dokáže, že je osobně dotčeno napadaným rozhodnutím.⁴⁶⁶

Quigley a Collins se domnívají, že profesní sdružení jakožto zástupce určité kategorie podniků není osobně dotčeno aktem, který se dotýká obecných zájmů dané kategorie podniků.⁴⁶⁷ Ovšem nařízení 659/1999 stanoví, že profesní sdružení jsou zúčastněnou osobou, která má podle tohoto nařízení určitá procesní práva v řízení Komise o veřejných podporách (viz podkapitola 3.2.2). Toto již před tím zakotvil i Evropský soudní dvůr v rozhodnutí Intermills.⁴⁶⁸ Evropský soudní dvůr v tomto rozhodnutí interpretoval pojem zúčastněné osoby obsažený v článku 88 odst. 2 SES, tak, že nezahrnuje pouze podniky nebo příjemce podpory, ale i osoby, podniky, profesní sdružení, jejichž zájmy

⁴⁶³ Rozhodnutí T – 195/01R a T – 207/01R Vláda Gibraltarů proti Komisi, odst. 53.

⁴⁶⁴ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 529.

⁴⁶⁵ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 529.

⁴⁶⁶ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 529.

⁴⁶⁷ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 335.

⁴⁶⁸ Rozhodnutí C – 323/82 Intermills proti Komisi.

mohou být udělením veřejné podpory ovlivněny, obzvláště soutěžící podniky nebo jejich profesní sdružení.⁴⁶⁹

Podle Jana A. Wintera však pouhá skutečnost, že profesní sdružení je zúčastněnou osobou, není dostatečné, aby mělo *locus standi* podat žalobu na neplatnost.⁴⁷⁰ Profesní sdružení musí dokázat, že je osobně a bezprostředně dotčeno rozhodnutím. To znamená, že musí být schopno dokázat vysokou míru účasti a obzvláště zájmu v podání žaloby.⁴⁷¹ V případě DEFI proti Komisi Evropský soudní dvůr stanovil, že sdružení založené za účelem hájit zájmy svých členů, obecně není schopné prokázat osobní dotčení žalovaným rozhodnutím.⁴⁷² Evropský soudní dvůr argumentoval takto: žalobce nebyl konečným příjemcem podpory.⁴⁷³ Byl jen povinen vyplatit podporu podnikům, které provedly určité investice.⁴⁷⁴ Režim podpory neurčil, které podniky mají dostat podporu.⁴⁷⁵ Takže jakýkoli podnik, který by chtěl podat žalobu na neplatnost, nebyl dotčen rozhodnutím Komise více než všechny ostatní podniky v daném odvětví.⁴⁷⁶ Z tohoto důvodu ani sdružení ustavené zastupovat kolektivní zájmy podniků nemělo aktivní legitimaci podat žalobu.⁴⁷⁷

Z judikatury Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně vyplývá, že profesní sdružení mají *locus standi* podat žalobu na neplatnost v podstatě ve dvou případech: V prvním případě profesní sdružení uspěje se žalobou na neplatnost, pokud sdružení při podání žaloby nahrazuje své členy, kteří ovšem sami mají aktivní legitimaci

⁴⁶⁹ Rozhodnutí C – 323/82 Intermills proti Komisi, odst. 16.

⁴⁷⁰ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 529.

⁴⁷¹ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 529.

⁴⁷² Rozhodnutí C – 282/85 DEFI proti Komisi.

⁴⁷³ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 335.

⁴⁷⁴ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 335.

⁴⁷⁵ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 335.

⁴⁷⁶ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 335.

⁴⁷⁷ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 335.

žalobu na neplatnost podat. Profesní sdružení tedy musí mít členy, kteří mají locus standi podat žalobu, a musí tyto členy při podání žaloby zastupovat. Jinými slovy členy substituují při podání žaloby. Samotní jeho členové žalobu nepodávají, ale profesní sdružení hájí jejich zájmy. Ve sporu AITEC proti Komisi⁴⁷⁸ Soud prvního stupně prohlásil za přípustnou žalobu z toho důvodu, že sdružení může být osobně dotčeno rozhodnutím, pokud zastupuje osoby, které by byly osobně a bezprostředně dotčeny rozhodnutím.⁴⁷⁹ Sdružení, jež v tomto sporu podalo žalobu, v souladu se svými stanovami nahradilo nějaké své členy při podání žaloby a tito členové měli locus standi podat žalobu na neplatnost.⁴⁸⁰ Podobně v řízení CETM proti Komisi⁴⁸¹ bylo shledáno, že žalobce chránil zájmy svých členů, kteří byli povinni vrátit protiprávně udělenou podporu.⁴⁸² V řízení Landbouwschap proti Komisi⁴⁸³ sdružení napadlo rozhodnutí Komise, kterým Komise schválila veřejnou podporu. Evropský soudní dvůr žalobu zamítnul z důvodu její nepřípustnosti, protože podpora byla udělena pouze skupině velkých průmyslových podniků, s nimiž ani žalobce ani jeho členové, které žalobce zastupoval, nebyli v soutěžním vztahu.⁴⁸⁴ Výše uvedenou konstantní judikaturu Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně shrnul Soud prvního stupně, když ve sporu Hamburger Hafen und Lagerhaus AG proti Komisi uvedl, že sdružení nemají aktivní legitimaci podat žalobu na neplatnost, pokud nemohou dokázat, že jejich členové by byli osobně a bezprostředně dotčeni rozhodnutím.⁴⁸⁵

Druhým případem, kdy jsou profesní sdružení uznána za osobně a bezprostředně dotčena rozhodnutím přijatým ve věcech veřejných

⁴⁷⁸ Rozhodnutí T – 447 až 449/93 AITEC proti Komisi.

⁴⁷⁹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 335.

⁴⁸⁰ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 335.

⁴⁸¹ Rozhodnutí T – 55/99 CETM proti Komisi.

⁴⁸² Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 335.

⁴⁸³ Rozhodnutí C – 295/92 Landbouwschap proti Komisi.

⁴⁸⁴ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 336.

⁴⁸⁵ Rozhodnutí T – 69/96 Hamburger Hafen und Lagerhaus AG proti Komisi, odst. 49.

podpor, je tento: zájmové sdružení ustavené za účelem hájení zájmů svých členů, má obzvláštní zájem ve věci, protože se aktivně účastnilo řízení Komise nebo jednání s Komisí ohledně dané veřejné podpory. V případě Van der Kooy proti Komisi⁴⁸⁶ Dutch Landbouwschap (Zemědělská rada) jednala s Komisí jakožto hlavní vyjednavatel a kolektivní zástupce při vyjednávání sazebníku dodávek plynu v řízení podle článku 88 odst. 2 SES. Evropský soudní dvůr stanovil, že Zemědělská rada byla dotčena rozhodnutím, protože bylo ovlivněno postavení žalobce jakožto vyjednavatele. Byl totiž povinen o sazebníku opět jednat, aby dostal povinností pro něj vyplývajících z rozhodnutí Komise.⁴⁸⁷ Podobně ve sporu CIRFS proti Komisi⁴⁸⁸ bylo Evropským soudním dvorem uděleno locus standi podat žalobu na neplatnost sdružení, jehož členy byli hlavní mezinárodní výrobci syntetických vláken. Toto sdružení činilo řadu jednání týkajících se dalšího postupu nebo politiky v tomto odvětví v zájmu těchto výrobců.⁴⁸⁹ Obzvláště jednalo s Komisí o zavedení kázně ohledně udělování veřejných podpor, které bylo ve středu tohoto jednání, a podalo Komisi podrobné vyjádření a bylo v úzkém kontaktu s příslušnými odděleními Komise.⁴⁹⁰ Postavení CIRFS jakožto vyjednavatele tudíž bylo dotčeno rozhodnutím a bylo mu přiznáno locus standi podat žalobu dle článku 230 SES.⁴⁹¹

Z výše uvedeného je zřejmé, že profesní sdružení musí splnit stejné podmínky jako jednotlivci, aby byla uznána za způsobilá podat žalobu na neplatnost. Jsou považována za osobně dotčená, pokud nahrazují své členy při podání žaloby, kteří jsou aktivně legitimováni podat žalobu. Nebo se účastnila jednání s Komisí nebo řízení Komise. Výše uvedená judikatura je podle mého názoru poněkud v rozporu

⁴⁸⁶ Rozhodnutí C – 67, 68 a 70/85 Van der Kooy proti Komisi.

⁴⁸⁷ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 336.

⁴⁸⁸ Rozhodnutí C – 313/90 CIRFS proti Komisi.

⁴⁸⁹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 336.

⁴⁹⁰ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 336.

⁴⁹¹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 336.

s rozhodnutími ve věcech Matra a Cook. Nicméně si myslím, že profesním sdružením pomůže ta skutečnost, že jsou zúčastněnými osobami dle nařízení 659/1999. Měla by mít tedy v souladu s rozhodnutími Matra a Cook přinejmenším locus standi podat žalobu na neplatnost alespoň proti rozhodnutím Komise, kterými končí předběžné řízení, aniž by zahájila formální řízení.

5.5.3.4.7 Zaměstnanci, pracovní rady a odbory

Zaměstnanci příjemce podpory nemohou prokázat zájem na podání žaloby z důvodu soutěžních účinků, protože nesoutěží s příjemcem podpory.⁴⁹² Zaměstnanci příjemce podpory by měli podle mého názoru aktivní legitimaci podat žalobu na neplatnost jako zúčastněné osoby. Museli by však prokázat, že jsou dotčení napadanou podporou, aby se kvalifikovali jako zúčastněné osoby.

Quigley a Collins uvádějí, že pracovní rady nebo odbory mají mnohem větší obtíže při prokázání, že jejich postavení jakožto vyjednavče při dohodách o platech pro zaměstnance podniků je takové, že je to činí bezprostředně a osobně dotčenými rozhodnutími Komise, jež prohlašují podporu těmto podnikům za neslučitelnou se společným trhem.⁴⁹³ Jan A. Winter k tomu dodává, že Soud prvního stupně shledal, že organizace zastupující zájmy zaměstnanců příjemce podpory nejsou osobně dotčeny nepříznivým rozhodnutím ohledně veřejné podpory.⁴⁹⁴ V případě Comité d'Enterprise de la Société Française de Production proti Komisi⁴⁹⁵ Evropský soudní dvůr judikoval, že status pracovních rad a odborů jako vyjednavců o sociálních aspektech jako zaměstnávání a mzdové struktuře s příjemcem podpory nestačil k tomu, aby je osobně

⁴⁹² Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 334.

⁴⁹³ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 336.

⁴⁹⁴ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 530.

⁴⁹⁵ *Rozhodnutí C – 106/98P Comité d'Enterprise de la Société Française de Production proti Komisi*.

odlišil jako v případě osob, kterým je rozhodnutí adresováno.⁴⁹⁶ Zatímco sociální aspekty Komise bere v úvahu jakožto součást celkového posouzení dané podpory, které zahrnuje mnoho uvážení, v daných podmínkách představovaly pouze slabé spojení s vlastním meritem rozhodnutí Komise.⁴⁹⁷

Jan A. Winter se domnívá, že organizace zastupující zaměstnance nespĺňují COFAZ test, protože nemají žádné soutěžní postavení, jež by mohlo být podstatně ovlivněno rozhodnutím Komise.⁴⁹⁸ Dále se podle něj na ně nevztahují ani pravidla týkající se profesních sdružení.⁴⁹⁹ Svou úvahu uzavírá tím, že odbory a podobné organizace mohou doufat v podání přípustné žaloby na neplatnost pouze v případech, kdy jim Komise upře jejich procesní práva, na která mají nárok jakožto zúčastněné osoby.⁵⁰⁰

Podle mého názoru by pracovní rady nebo odbory měly locus standi podat žalobu na neplatnost, pokud by byly zúčastněnými osobami dle nařízení 659/1999. Jsou však osobami, jejichž zájmy jsou dotčeny danou podporou? Bylo by možné, aby byly zúčastněnou osobou, pokud budou zastupovat své členy, kteří sami budou aktivně legitimováni podat žalobu na neplatnost. Též by to připadalo v úvahu, jestliže se aktivně účastní řízení Komise o dané podpoře. Domnívám se však, že nelze paušálně stanovit, že pracovní rady a odbory mají za splnění určitých okolností locus standi k podání žaloby na neplatnost. Myslím, že bude třeba vždy zkoumat okolnosti daného případu, zda pracovní rady a odbory jsou zúčastněnou osobou ve smyslu nařízení 659/1999.

⁴⁹⁶ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 336.

⁴⁹⁷ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 336.

⁴⁹⁸ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 530.

⁴⁹⁹ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 530.

⁵⁰⁰ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 530.

Kapitola 6) Žaloba na nečinnost

Žaloba na nečinnost je upravena v článku 232 SES. Tento článek SES stanoví prostředek nápravy proti protiprávní nečinnosti orgánů Evropských společenství.⁵⁰¹

6.1 Překlad do češtiny

Odst. 1 článku 232 SES má v angličtině toto znění: „*Should the European Parliament, the Council or the Commission, in infringement of this Treaty, fail to act, the Member States and the other institutions of the Community may bring an action before the Court of Justice to have the infringement established.*“ Ve francouzštině zní tento odstavec SES takto: „*Dans le cas où, en violation du présent traité, le Parlement européen, le Conseil ou la Commission s'abstiennent de statuer, les États membres et les autres institutions de la Communauté peuvent saisir la Cour de justice en vue de faire constater cette violation.*“ Tyto jazykové verze hovoří o opominutí jednat. Zatímco česká nebo německá verze uvádějí opomenutí vydat rozhodnutí: „*Unterlässt es das Europäische Parlament, der Rat oder die Kommission unter Verletzung dieses Vertrags, einen Beschluss zu fassen, so können die Mitgliedstaaten und die anderen Organe der Gemeinschaft beim Gerichtshof Klage auf Feststellung dieser Vertragsverletzung erheben.*“ V češtině takto: „*Poruší-li Evropský parlament, Rada nebo Komise tuto smlouvu tím, že nepřijme rozhodnutí, mohou členské státy a ostatní orgány Společenství předložit věc Evropskému soudnímu dvoru, aby určil, že došlo k takovému porušení Smlouvy.*“ Spíše bych se přikláběla k anglické a francouzské verzi, že žaloba 232 SES stíhá opominutí

⁵⁰¹ P.J.G. Kapteyn, P. Verloren van Themaat, Introduction to the Law of European Communities, Kluwer Law International, 3. vydání 1998, str. 467.

komunitárních orgánů jednat. Přičemž v rámci opominutí jednat je zahrnuto i opominutí vydat akt.

Domnívám se, že překlad vydat rozhodnutí je příliš restriktivní, protože vylučuje ze žaloby na nečinnost opominutí vydat jiný akt než rozhodnutí. Orgány Evropských společenství neplní své povinnosti jen tím, že vydávají rozhodnutí, ale i tím, že provádí šetření, vydávají doporučení, stanoviska, právní předpisy, návrhy právních předpisů, jiné akty. Smyslem článku 232 SES bylo totiž podle mého názoru zakotvit možnost, jak napadnout orgány Evropských společenství, pokud nebudou plnit své povinnosti tím, že nebudou konat. Omezením jen na rozhodnutí by toto bylo popřeno. Tento názor podporuje i to, že fyzické a právnické osoby mohou žalobou na nečinnost napadnout pouze opominutí orgánů ES adresovat jim akt jiný než doporučení nebo stanovisko. Což znamená, že ostatní osoby oprávněné podat žalobu na nečinnost mohou napadnout jakákoli jiná opominutí jednat. Více o této problematice dále.

6.2 O žalobě na nečinnost obecně

Cílem žaloby na nečinnost je prohlášení Evropského soudního dvora nebo Soudu prvního stupně, že žalovaný orgán jednal protiprávně, a to právě tím že nejednal.⁵⁰² Žaloba na nečinnost tvoří část celého systému soudního přezkumu, který pokrývá jak činnost, tak i nečinnost na straně komunitárních orgánů.⁵⁰³ Článek 232 SES operuje v tandemu s článkem 230 SES, čímž zajišťuje, že Evropský Parlament, Rada a Komise nejenom jednají v rámci pravomocí, které jim byly svěřeny SES, ale i jednají na základě těchto pravomocí.⁵⁰⁴ Účinnost článku 230 SES by byla značně snížena při absenci článku 232 SES: pokud by orgány Evropských společenství měly možnost beztrestně nejednat, nevydávat

⁵⁰² Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, 1. vydání, 1999, str. 207.

⁵⁰³ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, 1. vydání, 1999, str. 207.

⁵⁰⁴ Stephen Weatherill, Pau Beaumont, *EU Law*, Penguin Books, 3. vydání, 1999, str. 306.

příslušné právní normy nebo rozhodnutí.⁵⁰⁵ Článek 232 SES alespoň nutí příslušné orgány vyjádřit se k věci.⁵⁰⁶ Toto vyjádření by mělo být nazpět přezkoumatelné podle článku 230 SES, a to alespoň privilegovanými žalobci.⁵⁰⁷

Ustanovení článku 232 SES se hodně podobá článku 230 SES.⁵⁰⁸ Článek 232 SES také rozlišuje postavení soukromých žalobců, tj. fyzických a právnických osob, na jedné straně a na druhé straně postavení Rady a Komise, když vznášejí žalobu na nečinnost k Soudu prvního stupně nebo Evropskému soudnímu dvoru. Druhý odstavec článku 232 SES, který se zabývá postupem řízení a lhůtami, koresponduje s pátým odstavcem článku 230 SES.⁵⁰⁹

Nejviditelnějším rozdílem mezi články 230 a 232 SES je, že, řízení podle článku 232 SES nemůže být zahájeno, pokud žalobce nejdříve nevyzve žalovaného, aby jednal.⁵¹⁰ Žalovanému musí být poté ponechána lhůta dvou měsíců, aby jednal podle výzvy. Samotná žaloba může být podána až teprve po marném uplynutí této dvouměsíční lhůty k jednání.

Další rozdíl je ten, že podle článku 232 SES se uplatní pouze jeden právní důvod soudního přezkumu, a to je porušení SES. Zatímco podle článku 230 SES je možné se dovolávat čtyř právních důvodů soudního přezkumu.⁵¹¹

Možnými žalovanými ze žaloby na nečinnost jsou Rada, Komise, Evropský parlament a Evropská Ústřední Banka.

Na rozdíl od žaloby na neplatnost neexistuje vůči žalobě na nečinnost alternativní ochrana před soudy členských států spočívající v možnosti vznést předběžnou otázku k Evropskému soudnímu dvoru v rámci řízení o předběžné otázce podle článku 234 SES.⁵¹² Soud

⁵⁰⁵ Stephen Weatherill, Paul Baumont, EU Law, Penguin Books, 3. vydání, 1999, str. 306.

⁵⁰⁶ Stephen Weatherill, Paul Baumont, EU Law, Penguin Books, 3. vydání, 1999, str. 306.

⁵⁰⁷ Stephen Weatherill, Paul Baumont, EU Law, Penguin Books, 3. vydání, 1999, str. 306.

⁵⁰⁸ Stephen Weatherill, Paul Baumont, EU Law, Penguin Books, 3. vydání, 1999, str. 306.

⁵⁰⁹ T. C. Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 379.

⁵¹⁰ T. C. Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 379.

⁵¹¹ T. C. Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 379.

⁵¹² Stephen Weatherill, Paul Baumont, EU Law, Penguin Books, 3. vydání, 1999, str. 309.

členského státu může použít řízení o předběžné otázce k získání rozhodnutí Evropského soudního dvora, že akt Společenství je neplatný. Toto řízení však nelze použít k získání rozhodnutí Evropského soudního dvora, že orgán Evropských společenství opomenul jednat.⁵¹³ Jak Evropský soudní dvůr vysvětlil v rozsudku T Port⁵¹⁴, soudy členských států „nemají žádnou pravomoc nařídit předběžná opatření během probíhajícího řízení na straně orgánu Evropských společenství. Soudní přezkum domnělého protiprávního opominutí jednat může být vykonán pouze soudním orgánem Evropských společenství.“⁵¹⁵ Namísto ochrany u členského státu Evropských společenství a předběžné otázky k Evropskému soudnímu dvoru ohledně komunitárního práva se osoba dotčená nečinností komunitární orgány musí domáhat nápravy pouze přímo u Evropského soudního dvora nebo Soudu prvního stupně prostřednictvím žaloby na nečinnost a žádat předběžná opatření tam.

6.3 Princip Jednoty (Unity Principle)

Z teoretického pohledu je jasné, že řízení o prohlášení neplatnosti právního aktu a řízení vyžadující, aby veřejný orgán jednal určitým způsobem, jsou dva aspekty soudního opravného prostředku proti správním rozhodnutím.⁵¹⁶ Evropský soudní dvůr přijal tuto doktrínu jako všeobecnou právní zásadu v rozsudku Chevalley proti Komisi.⁵¹⁷ Evropský soudní dvůr v tomto rozsudku vyslovil, že „dva články (tj. 230 a 232 SES) jenom předepisují jednu a tu samou metodu opravného prostředku proti správním rozhodnutím.“⁵¹⁸ Princip, že články 230 a 232

⁵¹³ Anthony Arnall, Alan Dashwood, Malcolm Ross, Derrick Wyatt, European Union Law, Sweet & Maxwell, Londýn, 4. vydání, 2000, str. 244.

⁵¹⁴ Rozhodnutí C- 68/95 T. Port GmbH proti Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung.

⁵¹⁵ Anthony Arnall, Alan Dashwood, Malcolm Ross, Derrick Wyatt, European Union Law, Sweet & Maxwell, Londýn, 4. vydání, 2000, str. 244.

⁵¹⁶ T. C. Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, s. 379.

⁵¹⁷ Rozhodnutí C- 15/70 Chevalley proti Komise.

⁵¹⁸ Odstavec 6 rozhodnutí C- 15/70 Chevalley proti Komisi.

SES se týkají v podstatě toho samého opravného prostředku, se nazývá princip jednoty.⁵¹⁹

Tento princip je zajímavý nejen z pohledu teorie, ale má i velmi důležité praktické důsledky. Tato zásada implikuje, že podmínky a omezení aplikovatelné pro podání žaloby a žalobu by měly být stejné podle obou řízení s výjimkou uplatňující se v tom rozsahu, že různá pravidla jsou nezbytným důsledkem inherentních rozdílů mezi aktem a opominutím vydat akt, mezi konáním a opominutím konat.⁵²⁰

Na druhé straně Koen Lenaerts a Dirk Arts říkají, že „podle smlouvy zakládající Evropská společenství neexistuje žádné nezbytné spojení mezi žalobou na neplatnost a žalobou na nečinnost.“⁵²¹ Podporují svůj názor tímto argumentem: „diktum dané v rozhodnutí Chevalley, že koncept normy způsobilé podnítit přezkoumatelný akt je v člancích 230 a 232 SES identický,⁵²² je pravdivý pouze v případě žalob vznesených fyzickými a právníckými osobami. Ale ani v případě fyzických a právníckých osob to neznamena, že jediná cesta, kterou žalovaný může odčinit své opominutí jednat, je přijmout závazný akt. Vyjádření k věci, které ukončuje možnost vznést žalobu na nečinnost k Evropskému soudnímu dvoru nebo Soudu prvního stupně, bude někdy právně nezávazným aktem, proti kterému nelze vznést žalobu na neplatnost. Ale protože opominutí jednat bylo ukončeno, žalobu na nečinnost nelze použít. Dále členské státy nebo orgány Evropských společenství mohou přinutit orgán přijmout akt prostřednictvím žaloby na nečinnost, i když proti ne všem vyjádřením k věci by bylo možné se vždy bránit podáním žaloby na neplatnost. Např. Evropský Parlament je oprávněn k získání prohlášení Evropského soudního dvora, že opominutí Rady předložit před Evropský Parlament návrh rozpočtu je protiprávní. Jestliže návrh rozpočtu je přijat, nebude možno proti návrhu rozpočtu

⁵¹⁹ T. C. Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, s. 379.

⁵²⁰ T. C. Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, s. 380.

⁵²¹ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, Procedural Law of European Union, Sweet & Maxwell, Londýn, 1. vydání, 1999, s. 209.

⁵²² Rozhodnutí C- 15/70 Chevalley proti Komisi, odstavec 6.

*podat žalobu na neplatnost, protože návrh rozpočtu je předběžný akt.*⁵²⁵

Je očividné, že Koen Lenaerts a Dirk Arts oponují principu jednoty z toho důvodu, že se liší rozsah přezkoumatelných aktů podle obou způsobů přezkumu činnosti komunitárních orgánů Evropským soudním dvorem a Soudem prvního stupně. Tito autoři se domnívají, že jestliže žaloba na neplatnost a žaloba na nečinnost mají být jedním a tím samým opravným prostředkem právních přehmatů komunitárních orgánů. Pak proti veškerým vyjádřením k věci, tj. aktu orgánů Evropských společenství, jež zavdávají konec možnosti podat žalobu na nečinnost, by mělo být možno podat žalobu na neplatnost. Ale ve skutečnosti vyjádření mohou být akty orgánů Evropských společenství, které nevyhovují podmínkám stanoveným článkem 230 SES, a tím pádem není možno je napadnout žalobou na neplatnost. Prostřednictvím žaloby na neplatnost je možno napadnout před Evropským soudním dvorem nebo Soudem prvního stupně pouze akty, které mají právní účinky. Avšak, jak Lenaerts a Arts ukázali, prostřednictvím žaloby na nečinnost lze napadnout i opominutí vydat akty, jež nevyhovují podmínkám přezkoumatelných aktů podle článku 230 SES. Tito autoři se domnívají, že zásada jednoty by byla pravdivá pouze tehdy, kdyby všechna vyjádření, která ukončují možnost podat žalobu na neplatnost, by byla vždy akty, které mají právní účinky, a tudíž jsou následně napadnutelné prostřednictvím žaloby na neplatnost. Ale toto není vždy ten případ, a proto podle nich není na místě aplikovat princip jednoty na žalobu na neplatnost a žalobu na nečinnost.

I když samotná SES nijak nespojuje žalobu na nečinnost a žalobu na neplatnost, ztotožňují se s tím názorem, že bez žaloby na nečinnost by systém přezkumu správních rozhodnutí komunitárních orgánů nebyl úplný. Domnívám se, že se jedná o dvě stránky jedné metody, jak se domoci přezkumu správních rozhodnutí soudem.

⁵²⁵ Rozhodnutí C-302/87 Evropský Parlament proti Radě.

6.4 Předmět žaloby na nečinnost

Předmět žaloby na nečinnost je omezen na šetření, zda opomenutí vydat daný akt bylo protiprávní.⁵²⁴ Orgán, proti kterému se řízení na nečinnost vede, musel protiprávně opominout vydat akt.⁵²⁵ Jinými slovy žaloba na nečinnost je přípustná pouze tehdy, pokud dotčený orgán byl povinen jednat podle komunitárního práva a nejednal.⁵²⁶ Není dostatečné, pokud daný orgán má pravomoc jednat podle svého uvážení.⁵²⁷ Jakmile se daný orgán může rozhodnout, zda bude jednat nebo ne, pak proti tomu, že nejednal, nelze vznést žalobu na nečinnost. Navíc je na žalobci, aby prokázal, že daný orgán Evropských společenství byl povinen jednat. Existence širokých diskrečních pravomocí Komise tedy bude poměrně často zabraňovat tomu, aby žaloba na nečinnost byla úspěšná. Jinými slovy, aby Evropský soudní dvůr nebo Soud prvního stupně shledal, že Komise byla povinna jednat.⁵²⁸

V případech žaloby na nečinnost týkající se veřejných podpor musí žalobci prokázat, že žaloba se týká zvláštní povinnosti Komise nebo Rady jednat. Pokud nedokáží, že Komise nebo Rada nejednaly, jak byly povinny podle komunitárního práva, pak bude žaloba prohlášena za nepřipustnou.⁵²⁹ Situace, kdy musí Komise jednat v rámci veřejných podpor, jsou upraveny v nařízení 659/1999.

Rada vydává správní rozhodnutí ohledně veřejné podpory podle článku 88 odst. 2 SES. Toto ustanovení stanoví, že Rada „*může jednomyslně rozhodnout, že veřejná podpora bude považována za*

⁵²⁴ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, 1. vydání, 1999, str. 207.

⁵²⁵ Rozhodnutí C- 8/71 *Komponistenverband proti Radě*.

⁵²⁶ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 322.

⁵²⁷ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 322.

⁵²⁸ Rozhodnutí C- 247/87 *Star Fruit Company proti Komisi*, rozhodnutí C- 301/87 *Francie proti Komisi*, rozhodnutí T- 277/94 *Associazione Italiana Economica del Cemento (AITEC) proti Komisi*.

⁵²⁹ Connor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 322.

slučitelnou se společným trhem ES na žádost členského státu. Pokud se však Rada nevyjádří do 3 měsíců od podání žádosti, pak o dané podpoře rozhodne Komise.“ Je Rada povinna vyjádřit se ve smyslu článku 232 SES? Podle mého názoru je Rada povinna o podané žádosti rozhodnout. Avšak žaloba na nečinnost stíhá nečinnost, u které se předpokládá se, že proti ní není žádná jiná možnost právní pomoci než žaloba na nečinnost. V tomto případě však, pokud Rada nebude jednat, bude za ni jednat Komise. Navíc žalobu na nečinnost je možno podat teprve poté, co osoba postížená opominutím jednat vyzve daný orgán k tomu, aby jednal a teprve po uplynutí dvou měsíců od výzvy, může postížený teprve podat žalobu na nečinnost. S ohledem na tyto lhůty by tedy postížený opominutím jednat byl oprávněn v mnoha případech podat žalobu na nečinnost až teprve poté, co se již daným případem začne zabývat ex officio Komise. Proto se domnívám, že proti nečinnosti Rady nelze podat žalobu na nečinnost. Žalobu na nečinnost lze však podat proti Komisi, pokud nebude jednat.

6.5 Žalovatelná opominutí

Jaký druh aktů nebo jednání může Komise nebo Rada být nucena podle článku 232 SES přijmout nebo vykonat? Jinými slovy jaké druhy aktů opominutých vydat nebo nečinnost jsou přezkoumatelné prostřednictvím článku 232 SES? Obecně lze říci, že žalobou na nečinnost lze vynucovat vydání jakéhokoli aktu komunitárního práva, který jako takový je závazný vůči žalovanému orgánu a obsahuje dostatečně určitou povinnost jednat.⁵⁴⁰

V teorii existují dva názory ohledně rozsahu přezkoumatelných opominutí. T.C. Hartley dělí rozsah přezkoumatelných opominutí v návaznosti na dvojí možnou interpretaci textu článku 232 SES. První způsob interpretace tohoto článku se zakládá na textu SES a nazývá se

⁵⁴⁰ Rozhodnutí C- 10, 18/68 Eridania proti Komisi.

širší interpretace.⁵³¹ Druhý způsob je založen na principu jednoty a je pojmenován jako úzká interpretace.⁵³²

Širší interpretace vychází z článku 232 SES, jež odkazuje ve svém prvním odstavci jednoduše na opominutí jednat. Pokud bychom interpretovali rozsah přezkoumatelných opominutí jednat pouze z textu SES, pak privilegovaní žalobci mohou napadnout jakékoli opominutí jednat, ať už se jedná o opominutí jednat nebo opominutí vydat jakýkoli akt včetně přípravných aktů. Tuto interpretaci podporuje i znění třetího odstavce článku 232 SES. Toto ustanovení se zabývá řízením započatým neprivilegovanými žalobci. Podle něj mohou neprivilegovaní žalobci napadnout pouze opominutí vydat „*jakékoli jiné akty než doporučení nebo stanoviska*.“ Pokud by privilegovaní žalobci byli oprávněni napadnout pouze opominutí vydat právně závazné akty, pak by nebylo nezbytné vyloučit doporučení nebo stanoviska ve třetím odstavci článku 232 SES.⁵³³ Analýza textu článku 232 SES tudíž podporuje širokou interpretaci tohoto článku ohledně rozsahu přezkoumatelných opominutí.

Avšak pokud se vychází z principu jednoty, pak je nutno interpretovat článek 232 SES pouze tak, že jen opominutí vydat přezkoumatelný akt podle článku 230 SES (akt, který má právní účinky) by bylo přezkoumatelné podle článku 232 SES. V případě rozsudku Návrhu rozpočtu (spor Evropský parlament proti Radě)⁵³⁴ Generální advokát Mischo vystoupil explicitně ve prospěch úzké interpretace článku 232 SES: „*Rozhodným kritériem je kritérium právního účinku. Tudíž opominutí jednat v rámci článku 232 SES může být ustaveno nepřijetím Radou nebo Komisí aktu nebo normy jakékoliv povahy, formy nebo popisu, které je způsobilé produkovat právní účinky vůči třetím osobám.*“⁵³⁵ Generální advokát Mischo postavil svou argumentaci na kritériu právního účinku. Svou argumentací následuje situaci ohledně rozsahu přezkoumatelných aktů žalobou na neplatnost.

⁵³¹ T.C.Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 385.

⁵³² T.C.Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 385.

⁵³³ T.C. Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 385.

⁵³⁴ Rozhodnutí C- 377/87 Evropský Parlament proti Radě.

⁵³⁵ Rozhodnutí C- 377/87 Evropský Parlament proti Radě, odstavec 30.

Koen Lenaerts a Dirk Arts nesoustředí svou pozornost na text dotčeného článku SES, ale také na právní účinky aktu, jehož opominutí vydat orgánem Evropských společenství bylo protiprávní: „*povinnost jednat musí dát podnět ke vzniku aktu, který je způsobilý mít právní účinky. Avšak povaha požadovaných právních účinků není vždy stejná.*“⁵³⁶ Podle nich je rozdělení povahy právních účinků založeno na charakteru žalobců: jestliže je žaloba na nečinnost podána fyzickou nebo právnickou osobou, žalovaný orgán Evropských společenství musí opominout adresovat této osobě jiný akt než rozhodnutí nebo stanovisko. Z toho vyplývá, že v případě podání žaloby na nečinnost fyzickými nebo právnickými osobami jsou tyto osoby aktivně legitimovány podat tuto žalobu pouze v tom případě, pokud se že žaloba týká opominutí komunitárního orgánu vydat závazný akt.⁵³⁷ V důsledku toho jednotlivci nemohou napadnout opominutí komunitárního orgánu vydat nezávazný akt, a to ani v případě, že napadaný akt má formu výslovného odmítnutí.⁵³⁸ Na rozdíl od výše uvedeného pokud je žaloba na nečinnost podána členským státem nebo orgánem Evropských společenství, tito žalobci nemusí svou žalobou nutně napadat opominutí vydat závazný akt ve smyslu aktu produkujícího právní účinky.⁵³⁹ Žaloba může být privilegovanými žalobci podána také v případě opominutí vydat akt, který nevytváří právní účinky.⁵⁴⁰

Osobně bych upřednostnila širší interpretaci článku 232 SES. Umožnila bych alespoň privilegovaným žalobcům, aby mohli napadnout jakoukoli nečinnost komunitárních orgánů. Podle mého názoru článek 232 SES totiž cílí na to, aby orgány Evropských společenství byly pod sankcí toho, že pokud nebudou jednat, budou za to postiženy. Pokud by určité jednání nebylo pod touto sankcí, pak ztrácí do značné míry svůj

⁵³⁶ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, první vydání, 1999, str. 208.

⁵³⁷ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, první vydání, 1999, str. 208.

⁵³⁸ Rozhodnutí C-15/70 Chevalley proti Komisi.

⁵³⁹ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, první vydání, 1999, str. 208.

⁵⁴⁰ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, první vydání, 1999, str. 208.

účinek. Zdá se, že Evropský soudní dvůr se též přiklonil k širší interpretaci: ve sporu Komise a Evropského parlamentu⁵⁴¹ rozhodnul, že žaloba na nečinnost je přípustná proti opominutí podat návrh právní normy Radě týkající se věci, ve které je Evropské společenství povinno vydávat právní normy. Stejně odůvodnění bylo aplikováno i při rozhodnutí věci Návrhu rozpočtu.⁵⁴² Evropský soudní dvůr připustil žalobu na nečinnost týkající se opominutí Rady podat návrh celého rozpočtu Společenství Evropskému parlamentu na následující finanční rok nejpozději do 5.10. daného roku v souladu s článkem 272 SES.⁵⁴³

6.5.1 Negativní rozhodnutí

Negativní rozhodnutí je rozhodnutí orgánu veřejné správy, ve kterém je rozhodnuto, že veřejná správa nebude jednat určitým způsobem.⁵⁴⁴ Odmítnutí žádosti je nejběžnějším příkladem. Z přísně teoretického pohledu negativní rozhodnutí by bylo přezkoumatelným aktem – aktem majícím právní účinky – jen kdyby toto negativní rozhodnutí bylo vůči tomuto orgánu veřejné správy závazné v tom smyslu, že tento orgán alespoň po určitou dobu nemůže změnit svůj názor a rozhodnout se tuto činnost vykonat.⁵⁴⁵ Obvykle však není negativní rozhodnutí vůči orgánu veřejné správy, která jej učinila, závazné.⁵⁴⁶ To znamená, že takové rozhodnutí nemá právní účinky. Avšak Evropský soudní dvůr se od této teorie odchýlil svou judikaturou. Vytkl, že stanovisko orgánu Evropských společenství, jak hodlá v budoucnosti jednat, i když není vůči danému orgánu právně závazné, je považováno za přezkoumatelný akt, pokud je definitivní a

⁵⁴¹ Rozsudek Evropský Parlament v. Komise C- 445/93.

⁵⁴² Rozhodnutí C- 377/87 Evropský Parlament proti Radě.

⁵⁴³ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, první vydání, 1999, str. 209.

⁵⁴⁴ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 380.

⁵⁴⁵ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 380.

⁵⁴⁶ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 380.

nepochybné. Toto však platí pouze za toho předpokladu že samotný akt, který orgán Evropských společenství odmítl vydat, je přezkoumatelný.⁵⁴⁷ Negativní akt je navíc pro účely aktivní legitimace klasifikován stejným způsobem jako pozitivní akt.⁵⁴⁸

T.C. Hartley vytváří teorii, že napadnutí negativního aktu žalobou na neplatnost k Evropskému soudnímu dvoru nebo Soudu prvního stupně je ve skutečnosti jeho napadnutí prostřednictvím žaloby na nečinnost.⁵⁴⁹ Odůvodňuje to takto: taková žaloba je ve skutečnosti zaměřena na opominutí žalovaného přijmout požadovaný akt a je tedy správné, že otázky aktivní legitimace stejně tak jako otázky přezkoumatelnosti by měly být posuzovány s ohledem k požadovanému aktu. Toto může být demonstrováno uvážením účinku rozsudku na žalobce, respektive účinku v jeho prospěch. Prohlášení Evropského soudního dvora nebo Soudu prvního stupně, že negativní akt je neplatný, by byl nesmyslný, kdyby pak nenásledoval fakt, že žalovaný musí přijmout akt, který před tím odmítl přijmout. Toto vyplývá z prvního odstavce článku 233 SES, který stanoví: „*Po orgánu, jehož akt byl prohlášen za neplatný nebo jehož opominutí jednat bylo prohlášeno za rozporné s touto smlouvou (rozuměj SES), bude požadováno, aby přijal nezbytná opatření za účelem vyhovění rozsudku Evropského soudního dvora.*“ Jestliže negativní akt byl zrušen, protože žalovaný neměl právo odmítnout vykonat požadované jednání, nezbytným opatřením by tedy bylo přijmout požadovaný akt. Žaloba na prohlášení neplatnosti negativního rozhodnutí je tudíž nápravou opominutí jednání; nicméně formou je pořád žalobou na prohlášení neplatnosti a tudíž se tato žaloba řídí článkem 230 SES.⁵⁵⁰ Článek 232 SES přichází do hry jen tehdy, jestliže se žalovaný nevyjádřil k věci. T.C. Hartley soustředí svou argumentaci na fakt, že ve skutečnosti napadnutím negativního aktu žalobce žádá vydání rozhodnutí, které si přeje získat.⁵⁵¹ Tudíž i když negativní

⁵⁴⁷ Rozhodnutí C-48/65 Lütticke proti Komisi, odstavec 31.

⁵⁴⁸ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 381.

⁵⁴⁹ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 381.

⁵⁵⁰ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 381.

⁵⁵¹ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 381.

rozhodnutí je napadnuto prostřednictvím žaloby na neplatnost, žalobcovým úmyslem zůstává přinutit orgán Evropských společenství vydat rozhodnutí, které si žalobce přeje, protože Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně jsou obdařeny pravomocí uložit žalovanému orgánu povinnost vyhovět jeho rozhodnutí a vynutit splnění této povinnosti.⁵⁵² Tato pravomoc Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně obsahuje i možnost uložení povinnosti přijmout rozhodnutí, které žalobce požaduje.⁵⁵³

6.5.2 Předběžné akty

Předběžný akt je prvním krokem v přijetí dalšího aktu.⁵⁵⁴ Jak bylo již diskutováno dříve, přezkoumatelnost předběžného aktu žalobou na neplatnost závisí na tom, zda tento předběžný akt má právní účinky či ne. V rámci žaloby na nečinnost T.C. Hartley se domnívá, že i když má předběžný akt právní účinky, Evropský soudní dvůr zastává názor, že takový předběžný akt nemusí být nezbytně přezkoumatelným aktem.⁵⁵⁵ Toto nemá obvykle závažné důsledky, protože předběžné akty mohou být přezkoumány v kontextu řízení o prohlášení neplatnosti konečného aktu. Naneštěstí toto není vždy možné v případě opominutí jednat, obzvláště v případech, kdy vydat předběžný akt je v působnosti jiného orgánu než toho, který má v působnosti vydat konečný akt a konečný akt nemůže být vydán bez vydání předcházejícího předběžného aktu.⁵⁵⁶ Pokud bude řízení vedeno proti orgánu, který má vydat konečný akt, pak tento orgán může vznést námitku, že nemůže přijmout konečný akt, dokud nebude pravomocně vydán předběžný akt. Protože však vydání předběžného aktu není jeho zodpovědností, nemůže být tento orgán žalován za opominutí

⁵⁵² T.C.Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 381.

⁵⁵³ Článek 233 SES.

⁵⁵⁴ T.C.Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 386.

⁵⁵⁵ T.C.Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 386-7.

⁵⁵⁶ T.C.Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 387.

jednat.⁵⁵⁷ Existují silné teoretické důvody, např. zajištění soudní ochrany, zajištění obrany proti správní nečinnosti prostřednictvím soudního přezkumu, pro to, aby návrhy a žádosti o přezkoumání opominutí tohoto druhu byly přezkoumatelnými akty.⁵⁵⁸ T.C. Hartley uzavírá svou úvahu tímto: protože Evropský soudní dvůr považuje předběžné akty podle článku 230 SES za nepřezkoumatelné, pak pravděpodobně cítil, že nemohl stanovit předběžné akty za přezkoumatelné ani pro účely žaloby na nečinnost.⁵⁵⁹

Dashwood a Arnall⁵⁶⁰ vyjadřují ve své práci názor, že právo podat žalobu na nečinnost by nemělo být omezeno na opominutí přijmout akt mající právní účinky, který by mohl být napaden prostřednictvím žaloby na neplatnost. Uvádějí ty samé příklady, kdy by měla být přezkoumatelnost předběžných aktů uznána, jako Lenaerts a Arts. Tito autoři uvádějí, že:⁵⁶¹ „V případě, kdy výzva jednat je učiněna orgánem Evropských společenství nebo členského státu Evropských společenství s výhledem na přijetí předběžného aktu potřebného pro účely rozhodovacích a legislativních procesů Evropských společenství, jediný způsob, kterým Evropský soudní dvůr může zajistit právní ochranu žalobců v takové situaci, je být relativně přesný v určení, zda obsah vyjádření (*definition of position*) je takový, že ukončuje opominutí jednat. Důvod je ten, že žaloba na neplatnost je v každém případě vyloučena jako potenciální metoda nápravy. Pak jedinou zbývající cestou je žaloba na nečinnost, pokud žalovaný orgán neplní své povinnosti a blokuje tak komunitární rozhodovací nebo legislativní proces.“⁵⁶² Dodávají, že „i když výzva jednat přichází od fyzické nebo právnické osoby, která tudíž v principu má na mysli přijetí závazného aktu, proti kterému by bylo možno použít žalobu na neplatnost, je možné, že vyjádření k věci, která ukončuje opominutí jednat, je svou

⁵⁵⁷ T.C.Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 387.

⁵⁵⁸ T.C.Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 387.

⁵⁵⁹ T.C.Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 387.

⁵⁶⁰ Anthony Arnall, Alan Dashwood, Malcolm Ross, Derrick Wyatt, *European Union Law*, Sweet & Maxwell, Londýn, 4.vydání, 2000, str. 244.

⁵⁶¹ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, první vydání, 1999, str. 214.

⁵⁶² Rozsudek C- 13/83 Evropský parlament proti Radě.

povahou nezávazné vyjádření.⁵⁶³ Jako příklad uvádějí řízení stížností podle nařízení 17/62 a nařízení Komise 99/63, které dříve upravovaly soutěžní kartelové řízení. Pokud Komise zamítla stížnost, ale Komise opominula vydat dopis stěžovateli podle článku 6 nařízení 99/63, pak stěžovatel je oprávněn podat žalobu na nečinnost proti Komisi za opominutí vydat stěžovateli dopis podle článku 6, i když tento dopis je svou povahou předběžný a přípravný akt. Obě nařízení jsou však nyní zrušena a nahrazena novým systémem kartelového řízení založeném na nařízení 1/2003.

Avšak samotný Evropský soudní dvůr judikoval ve sporu Návrhu rozpočtu, že opominutí vydat předběžný akt (v tomto případě návrh rozpočtu) je žalovatelné opominutí dle článku 232 SES. Toto potvrdil i v dalším rozhodnutí. Domnívám se, že rozhodnutí Evropského soudního dvora podporuje spíše názor Dashwooda, Arnulla, Lenaertse a Artse. Je zřejmé, že Evropský soudní dvůr připustil žalovatelnost opominutí vydat předběžný akt alespoň za některých okolností. Podle mého názoru však nelze paušalizovat a tvrdit, že Evropský soudní dvůr připustil přezkoumatelnost opominutí vydat všechny předběžné akty. Jsou napadnutelné za určitých okolností. Souhlasím též s T.C. Hartleym, že by měla být způsobilá přezkumu dle článku 232 SES opominutí vydat předběžné akty, pokud daný orgán poruší povinnost vydat předběžný akt, předběžný akt je nutný pro vydání konečného aktu a konečný akt vydává jiný orgán, jenž není povinen a ani nemá právo vydat předběžný akt. Pokud by orgán, který vydává předběžný akt, nebyl postižitelný, pak by osobám dotčeným opominutím vydat akt nezbyla žádná právní pomoc. Podle mého názoru by též opominutí předběžných aktů, proti nimž je ochrana poskytnutá v rámci přezkoumání konečného aktu nedostatečná nebo pozdě nebo bez nichž není možné vydat konečný akt, měla být způsobilá soudního přezkumu. Možní žalobci by měli mít možnost donutit orgán Evropských společenství jednat, jestliže daný orgán poruší své povinnosti a tím protiprávně opomine jednat. Dalším

⁵⁶³ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, první vydání, 1999, str. 214.

důvodem je zajištění opravného prostředku pro žalobce, aby mohli chránit svá práva.

6.5.3 Opominutí zrušit akt

Předpokládejme, že komunitární orgán přijme právní akt a poté, co uplynula lhůta pro napadení aktu prostřednictvím žaloby na neplatnost, žalobce požádá orgán Evropských společenství, aby tento akt zrušil z důvodu porušení komunitárního práva tímto aktem.⁵⁶⁴ Jestliže komunitární orgán nevyhoví této žádosti, může žalobce podat žalobu na nečinnost proti opominutí jednat na základě žádosti? Na podporu ve prospěch oprávnění podat v takovém případě žalobu podle článku 232 SES by mohlo být uvedeno toto: protože všechny orgány Evropských společenství jsou povinny dodržovat právo, existuje právní povinnost zrušit jakoukoli protiprávní normu, i když časový limit pro podání žaloby na neplatnost již vypršel.⁵⁶⁵ Navíc protože zrušení komunitárního aktu by zcela jasně mělo právní účinky, rozpor mezi širokou a úzkou interpretací článku 232 SES by danou věc neovlivnil.⁵⁶⁶

Evropský soudní dvůr však v rozhodnutí Eridania proti Komisi rozhodl, že v takovém případě žalobci nejsou aktivně legitimováni podat žalobu na nečinnost.⁵⁶⁷ Odůvodnění tohoto rozhodnutí Evropského soudního dvora bylo následující:⁵⁶⁸ „Žaloba byla zaměřena na prohlášení neplatnosti daného rozhodnutí o odmítnutí, přičemž toto odmítnutí vyplývalo z mlčení Komise ohledně požadavku, který jí adresoval žalobce a ve kterém žádal prohlášení neplatnosti nebo zrušení tří napadených rozhodnutí z důvodu nezákonnosti. Žaloba upravená v článku 232 SES má stanovit protiprávní opominutí tak, jak vyplývá

⁵⁶⁴ T.C.Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 388.

⁵⁶⁵ T.C.Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 389.

⁵⁶⁶ T.C.Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 389.

⁵⁶⁷ Rozhodnutí C- 10, 68/68 Eridania proti Komisi.

⁵⁶⁸ Rozhodnutí C- 10, 68/68 Eridania proti Komisi, para 482-3.

z tohoto článku 232 SES a článku 233 SES. Článek 232 SES upravuje opominutí jednat, což zakládá porušení SES. Článek 233 SES odkazuje na opominutí jednat, o němž již bylo rozhodnuto, že je v rozporu s SES. Aniž by žalobci uvedli, podle jakého ustanovení komunitárního práva požadovali po Komisi, aby prohlásila dané rozhodnutí za neplatné nebo aby jej zrušila, omezili se žalobci jen na tvrzení, že tato rozhodnutí byla přijata v rozporu s SES a že samotný tento fakt by tedy stačil, aby opominutí Komise jednat na základě žádosti žalobců bylo předmětem ustanovení článku 232 SES. SES však upravuje, a to obzvláště v článku 230 metody nápravy, kterými tvrzené protiprávní komunitární normy mohou být napadeny, a jestliže je to nezbytné i prohlášeny za neplatné na základě žaloby osoby oprávněně podat žalobu. Připustit, jak si žalobci přejí, že dotčené osoby by mohly požádat orgán, který danou normu vydal, aby ji zrušil a v případě, že daný orgán opomine jednat, napadnout toto opominutí před Evropským soudním dvorem nebo Soudem prvního stupně jako protiprávní opominutí by vedlo k vytvoření metody opravného prostředku paralelní k opravnému prostředku upravenému v článku 230, která by ovšem nebyla předmětem podmínek stanovených v SES.“

Toto neznámá, že by orgán Evropských společenství neměl žádnou povinnost zrušit neplatný akt: vše co Evropský soudní dvůr stanovil, je že nemá pravomoc v tomto případě projednat danou věc v řízení vzneseném podle článku 232 SES.⁵⁶⁹ Toto rozhodnutí je tudíž procesní ne hmotněprávní.⁵⁷⁰

Osobně se domnívám, že Evropský soudní dvůr při posuzování této žaloby velmi pečlivě zkoumal obsah žalobcova požadavku. Přitom vlastním obsahem požadavku žalobce bylo to, aby Evropský soudní dvůr prohlásil, že Komise porušila svou právní povinnost vyhovět žalobcovu požadavku zrušit své rozhodnutí z důvodu protiprávnosti dotčených rozhodnutí, a uložil Komisi povinnost vydat rozhodnutí, kterým by zrušil dotčená rozhodnutí. Tudíž vlastním obsahem žaloby bylo

⁵⁶⁹ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 389-390.

⁵⁷⁰ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 390.

dosáhnout zrušení dotčených rozhodnutí Komise. Evropský soudní dvůr poukázal na to, že tento požadavek je předmětem jiné žaloby podle komunitárního práva než právě použité žaloby na nečinnost, a proto tuto žalobu na nečinnost zamítl. Účelem žaloby na nečinnost je totiž donutit orgán Evropských společenství jednat, jestliže daný orgán byl právně povinen jednat a opominul tak učinit. Účelem žaloby na nečinnost není prohlásit komunitární akt za neplatný, toto je předmětem žaloby na neplatnost.

T.C. Hartley poukázal na to, že odůvodnění Evropského soudního dvora není úplně konzistentní: „Účelem krátké časové lhůty pro podání žaloby na neplatnost je ochrana osob, které spoléhaly na daný akt, na princip právní jistoty a na dodržování tohoto principu Evropským soudním dvorem. Totiž na to, že Evropský soudní dvůr nedovolí, aby akty byly napadeny prostřednictvím řízení proti opominutí jednat. V případě zrušení aktu by zájmy těchto osob mohly být alespoň v některých případech chráněny prostřednictvím přechodných ustanovení ve zrušovacím aktu. Navíc by mělo být pamatováno na to, že zrušení aktu nemusí být retroaktivní, zatímco prohlášení aktu neplatným má normálně účinek *ab initio*. Následné zrušení neznamena stejnou hrozbu právní jistoty jako prohlášení neplatnosti.“⁵⁷¹ Je očividné, že T.C. Hartley zdůrazňuje právní ochranu jednotlivců, kteří jsou poškozeni protiprávním aktem, a právními zárukami nápravy žalobců proti nezákonným komunitárním aktům. Zatímco Evropský soudní dvůr silně zajišťuje procesní čistotu k němu podaných žalob a zdůrazňuje řádnost a správnost daných žalob a skutečný cíl a obsah petitu obsaženého v žalobě. Evropský soudní dvůr netoleruje a projevil politiku ani nadále netolerovat žádné nesprávné použití žaloby na nečinnost.⁵⁷² V případě že orgán Evropských společenství přijal právně závazný akt, bude možno použít pouze žalobu na neplatnost jakožto prostředek k napadení tohoto aktu. Pokud žalobce nechal uplynout dobu 2 měsíců pro podání žaloby na neplatnost, nemůže vyprovokovat opominutí jednat adresováním

⁵⁷¹ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 390.

⁵⁷² Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, první vydání, 1999, str. 211.

požadavku vůči danému komunitárnímu orgánu, aby zrušil akt, který jej nepříznivě ovlivňuje.⁵⁷³ Navíc jestliže dotčený komunitární orgán nevyhoví tomuto požadavku, neporušuje žádnou svou právní povinnost jednat.

Avšak T. C. Hartley poukazuje na to, že existují zvláštní situace, ve kterých se zdá, že Evropský soudní dvůr potažmo Soud prvního stupně vysloví přípustnost žaloby na nečinnost mířící ve skutečnosti ke zrušení nějakého komunitárního aktu.⁵⁷⁴ První situace se týká aktu, který je původně platný, ale následně se dostane do rozporu s komunitárním právem jakožto výsledek pozdějšího vývoje. Pokud se toto stane déle než 2 měsíce od zveřejnění nebo oznámení aktu, nebude možné zahájit řízení podle 230 SES. V takovém případě žaloba podle článku 232 SES bude jedinou možností a byla by obzvláště příslušnou nápravou, protože akt, který byl právoplatně přijat, ale následně se stal nezákonným, by měl být správněji zrušen než prohlášen za neplatný.⁵⁷⁵ Avšak neexistuje žádný rozsudek, který by toto výslovně stanovil. Pouze diktum Generálního advokáta Roemera v případě Eridania předpokládá, že v takovém případě by výjimka mohla být připuštěna.⁵⁷⁶

Druhá situace upravuje případy, ve kterých rozhodnutí Evropského soudního dvora prohlašuje za neplatný jeden akt a vyžaduje u dalšího aktu jeho zrušení nebo prohlášení za neplatný. Takováto situace nastala v případě Asteris proti Komisi.⁵⁷⁷ Tento spor se týkal podpory producentům rajčatových protlaků v Řecku. V rozsudku vydaném v roce 1985 Evropský soudní dvůr prohlásil nařízení udělující podporu pro prodejní rok 1983/84 za neplatnou z toho důvodu, že podpora byla příliš malá. Komise pak přijala nové nařízení zvyšující pomoc. Ale toto nové nařízení se týkalo pouze roku 1983/84, i když odůvodnění rozsudku bylo stejným způsobem aplikovatelné i na následující roky. Právní norma, která stanovila pomoc na následující 3 roky po letech 1983/84, byla

⁵⁷³ Rozsudek C- 10, 18/68 Eridania proti Komisi.

⁵⁷⁴ T.C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 391.

⁵⁷⁵ T.C.Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 391.

⁵⁷⁶ T.C.Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 391.

⁵⁷⁷ Rozhodnutí C- 97, 99, 192, 215/86 Asteris proti Komisi.

přijata v roce 1984, tedy rok před rozsudkem. V čase vynesení rozsudku tedy bylo příliš pozdě, aby Řecko mohlo podat žalobu na neplatnost proti výše uvedené právní normě. Místo toho Řecko iniciovalo řízení podle článku 232 SES tím, že požádalo Komisi, aby novelizovala nařízení z roku 1984 a uvedla jej do souladu s výrokem rozsudku. Když Komise odmítla, Řecko podalo žalobu na nečinnost žádající zrušení nařízení. Evropský soudní dvůr žalobu prohlásil za přípustnou a rozhodl, že odmítnutí zrušit nařízení bylo neplatné a protiprávním opominutím jednat.⁵⁷⁸

Souhlasím s tím, že by proti nezákonným aktům měla existovat právní obrana a možnost, jak dosáhnout jejich zrušení soudem. Z tohoto důvodu by bylo vhodné moci napadnout protiprávní akt prostřednictvím žaloby na nečinnost, pokud již není možno jej žalovat prostřednictvím žaloby na neplatnost. Navíc by se to zdálo jako vhodným prostředkem, protože orgánu, který vydal protiprávní akt, by byla dána možnost zrušit daný akt a adekvátně jej nahradit.

6.6 Výzva jednat

Před tím než může být podána vlastní žaloba na nečinnost podle článku 232 SES k Evropskému soudnímu dvoru nebo Soudu prvního stupně, musí se podniknout zvláštní předběžný krok. Žalobce musí nejdříve vyzvat příslušný orgán, aby jednal. Jestliže příslušný orgán nemá žádnou právní povinnost jednat, pak nemusí vůči žádosti podat vyjádření a jeho nečinnost nemůže být považována za porušení SES.

Žalobce musí podat příslušnému orgánu výzvu, aby jednal. Výzva musí jasně stanovit, jak má požadované jednání orgánu vypadat.⁵⁷⁹ Výzva navíc musí jasně a přesně stanovit, jaké prostředky má žalovaný orgán podle přání žadatele přijmout.⁵⁸⁰ Toto je důležité, protože, jakmile

⁵⁷⁸ Rozhodnutí C- 192/83 Řecko proti Komisi. Pro zajímavost také viz rozhodnutí AssiDomani Kraft T- 227/95 Products proti Komisi, rozhodnutí Stahlwerke T- 120/89 Peine-Salzgitter proti Komisi.

⁵⁷⁹ Rozhodnutí C- 25/85 Nuovo Campsider proti Komisi.

⁵⁸⁰ Rozhodnutí C- 25/85 Nuovo Campsider proti Komisi.

jde případ před Evropský soudní dvůr nebo Soud prvního stupně, žalobce může žalovat pouze to, že žalovaný opominul jednat podle jím podané výzvy.⁵⁸¹ Výzva totiž stanoví předmět, meritum žaloby.⁵⁸²

Výzva musí jasně obsahovat, že je podávána podle článku 232 SES.

Protože pouze osoba, která podala výzvu, je oprávněna podat žalobu na nečinnost k Evropskému soudnímu dvoru nebo Soudu prvního stupně, je důležité, aby z výzvy bylo jasné, kdo ji podal a byla přesně známa totožnost žadatele.⁵⁸³

Ve sporu Německo proti Komisi⁵⁸⁴ byla žaloba na nečinnost zamítnuta z toho důvodu, že Německo nevyzvalo výslovně Komisi, aby jednala, tj. zakázala veřejnou podporu. Německo pouze v průběhu předběžného řízení dané veřejné podpory podalo vyjádření, že daná veřejná podpora není slučitelná se společným trhem Evropských společenství. Evropský soudní dvůr však rozhodnul, že toto vyjádření není dostatečné pro účely výzvy k jednání ve smyslu článku 232 SES. Podobně ve sporu Fédération Nationale des Producteurs de Vins de Table et Vins de Pays proti Komisi⁵⁸⁵ žalobce podal stížnost proti veřejné podpoře Itálie. Komise na stížnost neodpověděla a stěžovatel podal proti Komisi z tohoto důvodu žalobu dle článku 232 SES. Evropský soudní dvůr žalobu na nečinnost zamítnul. Ještě před tím než Komise obdržela stížnost, zahájila ohledně té samé veřejné podpory formální řízení a vyzvala zúčastněné osoby, aby se vyjádřily k věci. To, že stěžovatel – žalobce využil příležitost vyjádřit se k věci, nemůže být zaměněno za výzvu pro Komisi, aby jednala ve smyslu článku 232 SES.

Žalobou na nečinnost nelze napadnout to, že daný orgán přijal jiný akt než ten, který byl požadován nebo považován za nezbytný danou

⁵⁸¹ T.C.Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 392.

⁵⁸² Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, první vydání, 1999, str. 215.

⁵⁸³ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, první vydání, 1999, str. 213.

⁵⁸⁴ Rozhodnutí C – 84/82 Německo proti Komisi.

⁵⁸⁵ Rozhodnutí C – 59/79 Fédération Nationale des Producteurs de Vins de Table et Vins de Pays proti Komisi.

osobou.⁵⁸⁶ Také v případech, kdy Komise zamítne stížnost, nelze žalovat nečinnost Komise,⁵⁸⁷ protože Komise jednala, i když ne podle přání stěžovatele.

6.7 Vyjádření žalovaného orgánu

Poté co byla podána výzva, žalovaný orgán má 2 měsíce lhůtu na to, aby se vyjádřil k věci. Jakmile se orgán vyjádří k věci, je žaloba na nečinnost nepřipustná.

Článek 232 SES nepokládá žádné právní podmínky pro vyjádření žalovaného komunitárního orgánu k věci. Reakce orgánu, který byl vyzván jednat, bude považována za vyjádření k věci ve smyslu druhého odstavce článku 232 SES pouze v tom rozsahu, v jakém vysvětluje postoj orgánu s ohledem na požadované jednání.⁵⁸⁸ Je to obsah ne forma odpovědi, který určuje, zda podmínka vyjádření byla splněna. Je dostatečné, že žalobce ví, jaké je jeho postavení a zda komunitární orgán bude jednat na základě jeho výzvy nebo ne.⁵⁸⁹ Daný orgán tak může učinit tím, že adresuje vyzývateli oznámení, které učiní odmítnutí jednat jasným.⁵⁹⁰ Je také dostatečné, pokud vyzvaný orgán jedná v souvislosti s předmětem výzvy.⁵⁹¹ Jednání jiným způsobem, než jaký vyzývatel považuje za žádoucí nebo nezbytné, je také vyjádřením.⁵⁹² Podle toho

⁵⁸⁶ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 323.

⁵⁸⁷ Connor Quigley, Anthony M. Collins, EC State Aid Law and Policy, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, str. 323.

⁵⁸⁸ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, Procedural Law of European Union, Sweet & Maxwell, Londýn, první vydání, 1999, str. 214.

⁵⁸⁹ P.J.G.Kapteyn, P. Verloren van Themaat, Introduction to the Law of European Communities, Kluwer Law International, 3. vydání, 1998, str. 469.

⁵⁹⁰ P.J.G.Kapteyn, P. Verloren van Themaat, Introduction to the Law of European Communities, Kluwer Law International, 3. vydání, 1998, str. 470.

⁵⁹¹ P.J.G.Kapteyn, P. Verloren van Themaat, Introduction to the Law of European Communities, Kluwer Law International, 3. vydání, 1998, str. 470.

⁵⁹² P.J.G.Kapteyn, P. Verloren van Themaat, Introduction to the Law of European Communities, Kluwer Law International, 3. vydání, 1998, str. 470.

orgán, po kterém se požaduje jednání, může odmítnout výzvu dopisem, faxem nebo implikovaně přijetím jiné normy než požadované výzvou.⁵⁹³

Naproti tomu orgán Evropských společenství se nevyjádří např. nezodpovězením žádosti včas ve lhůtě nebo výrokem, že nebude reagovat na výzvu, protože řízení podle článku 232 SES není možné použít.⁵⁹⁴

Navíc Evropský soudní dvůr vyslovil názor, že vyjádření – v daném případě přímé odmítnutí – které bylo učiněno po uplynutí dvouměsíční lhůty k vyjádření, ale před vynesemím rozsudku, také ukončuje přípustnost žaloby na nečinnost.⁵⁹⁵ Může však otevřít prostor pro podání žaloby na neplatnost.⁵⁹⁶ V takovém případě se však žalovaný orgán vystavuje tomu riziku, že bude platit náklady soudního řízení a soudního zastupování žalobce.⁵⁹⁷

Lhůta k podání žaloby na nečinnost (která běží od konce úvodního dvouměsíčního období orgánu k vyjádření) je velmi krátká a žaloba na nečinnost bude prohlášena za nepřípustnou, jestliže je podána příliš brzy nebo pozdě. Toto působí těžkosti pro žalobce, jestliže si není jistý, zda určitá komunikace tvoří formální výzvu k jednání nebo ne: jestliže půjde k soudu a vyjde najevo, že komunikace není žádostí o jednání podle článku 232 SES, jeho žaloba bude zamítnuta jako nepřípustná a on bude muset zaplatit náklady soudního řízení. Ale jestliže žalobu na nečinnost nepodá ve lhůtě a následně se ustaví, že daná komunikace byla v souladu s článkem 232 SES, pak ovšem již ztratil právo žalobu na nečinnost podat.⁵⁹⁸ T.C. Hartley poznamenává, že není jasné, zda by mohl začít řízení znovu od začátku novou výzvou pro přesně stejnou žalobu: Evropský soudní dvůr by totiž mohl prohlásit, že jeho právo podat žalobu je již zmeškáno.⁵⁹⁹

⁵⁹³ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, první vydání, 1999, str. 214.

⁵⁹⁴ P.J.G.Kapteyn, P. Verloren van Themaat, *Introduction to the Law of European Communities*, Kluwer Law International, 3. vydání, 1998, str. 470.

⁵⁹⁵ Rozhodnutí C- 15, 108/91 Buckl proti Komisi.

⁵⁹⁶ Rozhodnutí C- 15, 108/91 Buckl proti Komisi.

⁵⁹⁷ Rozhodnutí T- 212/95 Oficemen proti Komisi, odstavce 72-75.

⁵⁹⁸ T.C.Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 392.

⁵⁹⁹ T.C.Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 392.

T.C. Hartley se ptá, co je účelem toho, že orgán musí být nejdříve vyzván, aby napravil své opominutí?⁶⁰⁰ „V odpovědi na tuto otázku musí být pamatováno na to, že důležitým rozdílem mezi aktem a opominutím je to, že zatímco se může přesně říci, jaký je obsah aktu a kdy začal existovat, toto není vždy jednoduché v případě opominutí. Funkcí tohoto zvláštního postupu je vyrovnat tento nedostatek: opominutí je považováno za vykonané na konci první dvouměsíční lhůty a obsah opominutí je definován lhůtami spojenými s výzvou jednat. Účelem tohoto postupu je tudíž formálně usvědčit žalovaného z pochybení. Samozřejmě existují případy, ve kterých toto není nezbytné, např. tam, kde zákon stanoví oboje: obsah jednání a datum do kdy musí být vykonáno. V těchto případech jedinou funkcí tohoto postupu bude dát žalovanému možnost vyhovět výzvě před tím, než právní řízení budou zahájena.“⁶⁰¹

V SES nejsou stanoveny žádné lhůty, během kterých musí být podána výzva k jednání.⁶⁰² V rámci Smlouvy o evropském společenství uhlí a oceli Evropský soudní dvůr projevil v rozhodnutí případu Nizozemí proti Komisi⁶⁰³ názor, že výzva k jednání musí být podána v rozumné lhůtě. Je diskutovatelné, zda tento postulát Evropského soudního dvora o rozumné lhůtě na podání výzvy k jednání je aplikovatelný i na případy podle SES zejména s ohledem na to, že Smlouva o evropském společenství uhlí a oceli pozbyla platnosti. Podle mého názoru by však bylo záhodno s ohledem na právní jistotu, aby po určité době již nebylo možno podat žalobu na nečinnost. Domnívám se, že by se podáním výzvy k jednání a poté podáním žaloby na nečinnost nebo neplatnost po dlouhé době mohly vytvářet nepříznivé právní důsledky pro osoby, které spoléhaly na platnost daného aktu, resp. nečinnost orgánu. Navíc by tyto osoby nemohly předvídat pro ně nepříznivé následky. Bylo by tedy záhodno, aby nějaká lhůta k podání výzvy byla stanovena.

⁶⁰⁰ T.C.Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 392.

⁶⁰¹ T.C. Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 392.

⁶⁰² T.C.Hartley, Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 393.

⁶⁰³ Rozhodnutí C- 59/70 Nizozemí proti Komisi.

6.8 Aktivní legitimace

Článek 232 SES rozlišuje 2 skupiny žalobců: privilegované a nepriviligované žalobce. Privilegovaní žalobci mají vždy aktivní legitimaci podat žalobu na nečinnost k Evropskému soudnímu dvoru nebo Soudu prvního stupně. Neprivilegovaní žalobci jsou oprávněni podat žalobu podle článku 232 SES jen tehdy, pokud žalovaný orgán jim opominul adresovat akt jiný než doporučení nebo stanovisko.

Privilegovanými žalobci jsou členské státy a všechny komunitární orgány s výjimkou samotného Evropského soudního dvora, Soudu prvního stupně a soudní komory. Evropská ústřední banka je aktivně legitimována podat žalobu na nečinnost „v oblastech spadajících do její působnosti.“⁶⁰⁴ Je zajímavé, že jako orgán Evropských společenství Účetní dvůr může vznést žalobu na nečinnost, ačkoliv z pohledu článku 230 SES není aktivně legitimován podat žalobu na neplatnost.⁶⁰⁵

6.8.1 Aktivní legitimace soukromých žalobců

Právo soukromého žalobce, tj. fyzické nebo právnické osoby, podat žalobu na nečinnost je podmíněno splněním 2 podmínek: opominutí jednat se musí týkat aktu, která má závazný charakter tzn. akt jiný než doporučení nebo stanovisko, a tento akt měl být adresován žalobci.⁶⁰⁶

⁶⁰⁴ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, první vydání, 1999, str. 211.

⁶⁰⁵ P.J.G.Kapteyn, P. Verloren van Themaat, *Introduction to the Law of European Communities*, Kluwer Law International, 3. vydání, 1998, str. 467.

⁶⁰⁶ P.J.G.Kapteyn, P. Verloren van Themaat, *Introduction to the Law of European Communities*, Kluwer Law International, 3. vydání, 1998, str. 468.

6.8.1.1 Akt

Podle teorie slovo akt, jehož opominutí vydat komunitárním orgánem, může žalobce napadnout žalobou na nečinnost k Evropskému soudnímu dvoru nebo Soudu prvního stupně, by měl být aktem přezkoumatelným podle článku 230 SES. Toto podle mého názoru jasně vyplývá z textu článku 230 SES a 232 SES. Někteří autoři se domnívají, že toto též vyplývá z principu jednoty zakotveným v rozhodnutí Chevalley.⁶⁰⁷

Žaloba podaná soukromým žalobcem se může vztahovat pouze k opominutí přijmout akt, který má přímý vliv na právní postavení žalobce.⁶⁰⁸

Článek 232 SES stanoví, že žalobce může napadnout žalobou na nečinnost pouze opominutí vydat akt, který žalovaný orgán opominul přijmout a adresovat žalobci. Slovo „adresovat“ předpokládá, že akt je určen konkrétně určené osobě nebo osobám. Akt obecné působnosti je naopak určen obecně definovanému okruhu osob. Zdá se tedy, že slovo „adresovat“ vylučuje to, aby žalobce, který je fyzickou nebo soukromou osobou, napadnul žalobou na nečinnost opominutí komunitárního orgánu přijmout akt všeobecné působnosti.⁶⁰⁹ Podle mého názoru by tato interpretace byla příliš restriktivní. Nad vlastní omezení rozsahu přezkoumatelných opominutí na akty jiné než doporučení nebo stanovisko by z rozsahu přezkoumatelných opominutí vyloučila i další kategorii aktů.

⁶⁰⁷ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, první vydání, 1999, str. 212.

⁶⁰⁸ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, první vydání, 1999, str. 212.

⁶⁰⁹ Rozhodnutí C- 15/71 Mackprang proti Komisi.

6.8.1.2 „De facto adresát“

Další otázkou vznesenou zněním článku 232 SES je: musel by být akt, který žalovaný orgán Evropských společenství opominul vydat, formálně adresován žalobci? Nebo je dostatečné, jestliže je žalobce de facto adresát? To znamená, že je bezprostředně a osobně dotčen tímto opominutím, potažmo rozhodnutím, které daný komunitární orgán opominul vydat? Jak bylo uvedeno výše, podle článku 230 SES je dostatečné pro aktivní legitimaci soukromého žalobce podat žalobu na neplatnost, jestliže je žalobce napadaným aktem osobně a bezprostředně dotčen. Jestliže přijmeme princip jednoty, jak vyplývá z rozhodnutí věci Chevalley, mělo by se stejné pravidlo aplikovat i na okruh osob aktivně legitimovaných podat žalobu na nečinnost. To jest žalobu na nečinnost jsou oprávněny podat i osoby, které jsou bezprostředně a osobně dotčeny opominutím vydat akt. Navíc ačkoli texty článku 232 SES jsou ve všech jazycích stejné, holandská a italská jazyková verze předpokládají, že širší interpretace je legitimní: tyto jazykové verze stanoví, že neprivilegovaný žalobce může podat žalobu na nečinnost, pokud žalovaný komunitární orgán opominul přijmout akt jiný než doporučení nebo stanovisko „s ohledem na něj.“⁶¹⁰

A.G. Toth rozvíjí diskusi o tomto problému:⁶¹¹ „Byly předneseny dva rozdílné názory ohledně určení soukromých žalobců dle tohoto článku. První názor je založen na předpokladu, že na rozdíl od Smlouvy o evropském společenství uhlí a oceli SES a EURATOM vytvořily dvě rozlišné právní nápravy ve formě žaloby na neplatnost a žaloby na nečinnost. Zatímco soukromá osoba může podat žalobu na neplatnost proti normám, které ačkoli jsou přijaté ve formě nařízení nebo

⁶¹⁰ T.C.Hartley, , Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 396.

⁶¹¹ A.G.Toth, The Law as It Stands on the Appeal for Failure to Act, Legal Issues of European Integration, 1975, číslo 2, str. 65.

rozhodnutí adresované jiné osobě, se ho osobně a bezprostředně dotýkají, žalobu na nečinnost může použít pouze proti opominutí vydat akt, který svou povahou a určením měl být žalobci adresován. Podle druhého názoru na věc žaloba na nečinnost a neplatnost tvoří jeden a ten samý opravný prostředek a tudíž koncept aktu, který je způsobilý být předmětem žaloby, je nezbytně stejný pro účely obou žalob. Žaloba na nečinnost je tudíž dostupná s ohledem na všechny akty, které jsou předmětem žaloby na nečinnost, i když nejsou formálně adresovány (pokud byly přijaty) osobě, která podává žalobu za předpokladu, že by byla aktem osobně a bezprostředně dotčena. Pokud by se neuplatnil v tomto problému druhý názor, mohla by v určitých případech nastat nežádoucí situace, že existence nebo absence soudní nápravy by závisela na svévolném chování orgánu, kterému byla podána žádost.“

A.G. Toth je očividně na straně druhého názoru a zakládá svou argumentaci na principu jednoty. V poslední větě opakuje názor T.C. Hartleyho, že pokud by nebyla Evropským soudním dvorem za převažující interpretaci přijata širší interpretace SES, pak možnost soudní nápravy s ohledem na činnost respektive nečinnost komunitárních orgánů by závisela na chování orgánů Evropských společenství.

Tato širší interpretace SES je též silně podporována Generálním advokátem Dutheillem de Lamothe v případě Mackprang:⁶¹² „Jestliže by koncept aktu, proti kterému by jednotlivci mohli zahájit řízení, byl odlišný v rozsahu dle článku 230 SES od konceptu napadnutelného aktu podle článku 232 SES, bylo by výsledkem, že v určitých případech existence nebo absence soudního opravného prostředku by byla závislá na jednání komunitárních orgánů, kterým byla výzva podána. Kdyby tyto orgány odpověděly na výzvu, buď jejím přijetím nebo odmítnutím, autor výzvy by byl aktivně legitimován podat žalobu k Evropskému soudnímu dvoru nebo Soudu prvního stupně podle článku 230 SES, i když by nebyl adresátem požadovaného aktu za té podmínky, že by byl požadovaným aktem bezprostředně nebo osobně dotčen. Na druhé straně, kdyby komunitární orgány neodpověděly žadateli, podle výkladu článku 232

⁶¹² Rozhodnutí C- 15/71 Mackprang proti Komisi.

*SES Komisi žadatel by byl zbaven jakékoli možnosti soudního přezkumu jednání komunitárních orgánů, pokud by nebyl adresátem požadovaného aktu, i když by byl aktem osobně a bezprostředně dotčen. Je očividně obtížné ospravedlnit existenci nebo absenci soudní nápravy v závislosti na jednání nebo opominutí jednat správního orgánu, kterému je žádost podána.*⁶¹³

Myšlenka táhnoucí se za podporou širší interpretace je podtrhnout paralelu mezi žalobou na neplatnost a žalobou na nečinnost ohledně daného aktu⁶¹⁴ z toho důvodu, že možnost jednotlivců trvat na svých právech by neměla být závislá na tom, zda dotčený orgán jednal nebo opominul jednat.⁶¹⁵

Nesmí se však zapomenout na to, že článek 230 SES výslovně upravuje aktivní legitimaci nepriviligovaných žalobců, kteří jsou osobně a bezprostředně dotčeni rozhodnutím. Zatímco článek 232 SES upravuje pouze aktivní legitimaci nepriviligovaných žalobců, kterým žalovaný orgán opomenul adresovat akt. Článek 232 SES neobsahuje žádné ustanovení ve prospěch aktivní legitimace jednotlivců, kteří jsou opominutím přijmout akt pouze osobně a bezprostředně dotčeni. Christian Nordberg se domnívá, že soukromé osoby nemají locus standi podat žalobu na nečinnost proti opominutí přijmout akt, který by jim nebyl adresován, ale jímž by byli osobně a bezprostředně dotčeni.⁶¹⁶

Podle mého názoru se v celé této problematice střetávají dva právní principy: princip právní ochrany jednotlivců proti správním orgánům a zaručení právních záruk jednotlivcům na jedné straně oproti principu rozdělení a určení rozsahu pravomoci komunitárních soudů, respektive rozsah aplikace práva Evropských společenství založeném na textu SES a právních norem Evropských společenství. Avšak jestliže přijmeme princip jednoty, jak ho vyslovil Evropský soudní dvůr v odůvodnění rozsudku Chevalley, pak je nepřijatelné, aby jednotlivec

⁶¹³ Rozhodnutí C- 15/71 Mackprang proti Komisi.

⁶¹⁴ Rozhodnutí C- 247/87 Star Fruit proti Komisi, odst. 13.

⁶¹⁵ Koen Lenaerts, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of European Union*, Sweet & Maxwell, Londýn, první vydání, 1999, str. 213.

⁶¹⁶ Christian Nordberg, *Judicial Remedies for Private Parties under the State Aid Procedure*, (1997) 24 *Legal Issues of Economic Integration*, str. 68.

osobně a bezprostředně dotčený aktem, který žalovaný komunitární orgán opominul přijmout, nebyl aktivně legitimovaný podat žalobu na nečinnost podle článku 232 SES. V zájmu zajištění soudní ochrany jednotlivců proti komunitárním orgánům bych podpořila širší interpretaci ustanovení článku 232 SES ohledně aktivní legitimace neprivilegovaných žalobců. Rozšíření aktivní legitimace podat žalobu na nečinnost i na osoby, které jsou osobně a bezprostředně dotčeny opominutím, je v základu postaveno na principu jednoty. Jsem si vědoma toho, že výše jsem ve dvou případech s principem jednoty nesouhlasila a nyní víceméně podporuji. Svůj názor však opírám o text SES v italštině a holandštině. Dále stavím na principu právní ochrany soukromých osob.

Ve sporu T Port⁶¹⁷ Evropský soudní dvůr rozhodnul, že jednotlivec je oprávněn vznést žalobu na nečinnost, pokud tvrdí, že komunitární orgán nepřijal akt, kterým by byl daný jednotlivec osobně a bezprostředně dotčen, pokud by byl daný akt přijat. Tento judikát potvrdil též Soud prvního stupně ve svých rozhodnutích, např. spor Gestevisión Telecinco SA proti Komisi⁶¹⁸ a TFI proti Komisi.⁶¹⁹ Neprivilegovaný žalobce je tudíž aktivně legitimován podat žalobu na nečinnost podle článku 232 SES, pokud požadovaný akt by byl formálně adresován žalobci nebo žalobce by byl „de facto“ adresát, tj. pokud by byl aktem osobně a bezprostředně dotčen.⁶²⁰ Toto činí postavení neprivilegovaných žalobců podle článku 232 SES stejné jako podle článku 230 SES.

Musím poznamenat, že test osobního a bezprostředního dotčení je aplikován v rámci žaloby na nečinnost stejně restriktivním způsobem jako v rámci žaloby na neplatnost podle článku 230 SES.

Dále jednotlivec nemůže žalobou na nečinnost napadnout opominutí vydat akt, který je nařízení nebo směrnice, protože tyto akty

⁶¹⁷ Rozhodnutí C- 68/95 T. Port GmbH proti Bundesanstalt für Landwirtschaft und Ernährung.

⁶¹⁸ Rozhodnutí T – 95/96 Gestevisión Telecinco SA proti Komisi.

⁶¹⁹ Rozhodnutí T – 17/96 TFI proti Komisi.

⁶²⁰ T.C.Hartley, , Foundations of European Community Law, Clarendon, 4. vydání, 1999, str. 397.

by mu nebyly adresovány vůbec.⁶²¹ Žaloba napadající tyto akty by byla možná pouze tehdy, pokud by jednotlivec dokázal, že akt, který byl opominut, ačkoli ve formě nařízení by se jej dotýkal osobně a bezprostředně nebo by byl ve skutečnosti svým obsahem rozhodnutím, které se jej osobně a bezprostředně dotýká.

6.8.2 Aktivní legitimace nepriviligovaných žalobců v rámci práva veřejných podpor

Jak bylo popsáno výše, Evropský soudní dvůr značně rozšířil aktivní legitimaci nepriviligovaných žalobců podat žalobu na neplatnost v rámci práva veřejných podpor Evropských společenství. Situace ohledně úspěšnosti žaloby na nečinnost nepriviligovaných žalobců obecně je taková, že soukromí žalobci nejsou moc úspěšní nejen při rozhodování o meritu věci, ale i při rozhodování přijatelnosti žaloby na nečinnost za účelem jejího projednání Evropským soudním dvorem nebo Soudem prvního stupně. Musí splnit přísné podmínky, aby překonali překážky položené komunitárním právem jejich přímému přístupu k Evropskému soudnímu dvoru nebo Soudu prvního stupně. Též musím konstatovat, že ne mnoho žalobců tyto podmínky skutečně splní.

Soud prvního stupně rozšířil locus standi soukromých osob podat žalobu na nečinnost jen v jednom případě. Soud prvního stupně v rozhodnutí *Gestevisión Telecinco SA proti Komisi*⁶²² judikoval, že stěžovatel je bezprostředně dotčen opominutím Komise rozhodnout o jeho stížnosti, pokud stěžovatel tvrdí, že (i) napadaná veřejná podpora není slučitelná se společným trhem Evropských společenství, a (ii) neexistují žádné pochybnosti o tom, že orgány členských států budou realizovat veřejnou podporu. Toto se též aplikuje, pokud napadaná

⁶²¹ Paul Craig, Grainne de Búrca, *EU Law, Text, Cases and Materials*, Oxford University Press, 2. vydání, 1998, str. 494.

⁶²² Rozhodnutí T – 95/96 *Gestevisión Telecinco SA proti Komisi*.

veřejná podpora již byla udělena členským státem.⁶²³ Nezbytným elementem podle Soudu prvního stupně je, že stěžovatel je zúčastněnou osobou dle nařízení 659/1999. Dále to že Komise opominula jednat ohledně stížnosti.

Z tohoto je zřejmé, že aktivní legitimace podat žalobu dle článku 232 SES nebyla zdaleka rozšířena tak jako u žaloby na neplatnost. Judikované locus standi mají jen stěžovatelé, pokud Komise opominula jednat nebo rozhodnout o jeho stížnosti.

⁶²³ Rozhodnutí T – 95/96 Gestevisión Telecinco SA proti Komisi, shnutí bod 2.

Závěr

V této disertační práci jsem se zabývala aktivní legitimací podat žalobu na neplatnost, žalobu na nečinnost a dozorčí žalobu k soudům Evropských společenství v rámci komunitárního práva veřejných podpor. Tato problematika je obzvláště zajímavá ohledně soukromých osob, tj. právnických a fyzických osob, jejichž právo podat žalobu přímo k Evropskému soudnímu dvoru nebo Soudu prvního stupně je velmi omezeno. Naopak členské státy, Komise a Rada jsou neomezeny při podání těchto žalob a ostatní komunitární orgány mají též podstatně méně obtížný přístup k soudům Evropských společenství než jednotlivci.

Podle mého názoru Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně ukazují, že rozšiřují možnosti jednotlivců podat žalobu na neplatnost. V dnešní době podmínky aktivní legitimace soukromých osob k podání žaloby na neplatnost v oblasti veřejných podpor jsou liberálnější a snadněji splnitelné než dříve. Dlužno podotknout, že v rámci práva anti-dumpingu a celého soutěžního práva Evropských společenství včetně práva veřejných podpor Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně přiznaly větší možnosti přístupu k nim osobám soukromého práva než v jiných oblastech komunitárního práva. Domnívám se, že je to způsobeno tím, že svou judikaturou vytvořily široká oprávnění podat žalobu podle článku 230 SES osobám, kterým nebylo rozhodnutí napadané žalobou adresováno. Podle mého názoru motivem této snahy Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně je vytvořit a zaručit jednotlivcům, kteří se účastní správního řízení vedeného Komisí, co nejvyšší a nejkvalitnější ochranu jejich práv a stanovit tak zároveň mantinely diskreční pravomoci Komise v rámci komunitárního soutěžního práva. Tento stav je také způsoben povahou soutěžního práva, které se snaží rozbít překážky svobodného trhu a vytvořit vysoce soutěživý trh tím, že zakotvuje mantinely pro podporu svých jednotlivých podniků nebo odvětví služeb a průmyslu členskými státy. Tyto totiž mohou značně ovlivnit soutěž na společném trhu Evropských společenství a znevýhodnit podniky a odvětví, která tuto podporu

nedostanou. Dále je tento stav alespoň částečně způsoben charakterem dnešního obchodu, který je velmi soutěživý, úzce propojený a ovlivnitelný. Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně se mnohdy projevíly jako hnací motor dalšího vývoje a rozšíření obsahu a aplikace celého soutěžního práva zahrnující i právo veřejných podpor.

Jak je zřejmé z toho, co jsem uvedla výše, základní kámen aktivní legitimace jednotlivců podat žalobu na neplatnost je participace na správním řízení Komise dle nařízení 659/1999 a jejich procesní práva v tomto řízení. Konkrétně Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně stanovily, že stěžovatelé mohou podat žalobu na neplatnost proti rozhodnutí Komise o zamítnutí stížnosti, pokud podali stížnost, podali vyjádření k věci a aktivně se účastnili řízení. Soutěžitelé mají locus standi podat žalobu na neplatnost proti napadnutelným rozhodnutím, pokud jsou soutěžitelé příjemce podpory, účastnili se řízení Komise a jejich soutěžní postavení je ovlivněno rozhodnutím. Příjemci podpory mohou žalovat negativní rozhodnutí a rozhodnutí prikazující navrácení veřejné podpory. Zúčastněné osoby jsou aktivně legitimovány podat žalobu na neplatnost proti rozhodnutím o nezahájení formálního řízení. Profesní sdružení jsou aktivně legitimována podat žalobu na neplatnost, jestliže se účastnila vyjednání s Komisí nebo zastupují své členy při podání žaloby.

Je zřejmé, že rozšíření možnosti přístupu jednotlivců k Evropskému soudnímu dvoru a Soudu prvního stupně prostřednictvím žaloby na neplatnost v rámci komunitárního soutěžního práva bylo způsobeno tím, že se Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně odchýlily od značně přísného Plaumannova testu hodnocení osobního a bezprostředního dotčení v těchto případech. Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně zjednodušily zjišťování osobního a bezprostředního dotčení žalobou napadaným rozhodnutím, jestliže toto rozhodnutí není žalobci adresováno, ale neodstranil ji. Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně i nadále posuzují v těchto případech osobní a bezprostřední dotčení žalobce napadaným rozhodnutím.

I když v rámci veřejných podpor je aktivní legitimace soukromých osob značně zjednodušená, v kartelovém právu a právu fúzí šly Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně ještě dále. V rámci kartelů má stěžovatel právo na podání žaloby na neplatnost proti rozhodnutím zamítajícím stížnost. Soutěžitelé mají jakožto osoby oprávněné participovat na řízení *locus standi*, pokud je jejich soutěžní postavení ovlivněno daným rozhodnutím. Osoby, které mají právo zúčastnit se řízení Komise, mohou podat žalobu na neplatnost, i když se vlastního řízení neúčastnily. Jejich *locus standi* je opřeno o jejich právo participovat na řízení, které je jim dáno daným nařízením. Je nasnadě otázka, proč tak soudy učinily v rámci fúzí a kartelů, ale ne u veřejných podpor. Podle mého názoru je s ohledem na právní předvídatelnost, princip legitimních očekávání a konzistentnost soudních rozhodnutí, možno stejný princip aplikovat i na právo veřejných podpor a umožnit zúčastněným osobám podat žalobu na neplatnost proti žalovatelným rozhodnutím Komise.

Přístup jednotlivců na základě soutěžního práva byl podstatně rozšířen judikaturou Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně, co se týče žaloby na neplatnost podle článku 230 SES. Avšak situace ohledně žaloby na nečinnost podle článku 232 SES v rámci soutěžního práva není podstatně jiná než v ostatních právních odvětvích Evropských společenství. Obecně jednotlivci nejsou moc úspěšní, pokud se domáhají soudní ochrany podle článku 232 SES. Ovšem až na jednu výjimku: Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně udělily *locus standi* podat žalobu na nečinnost stěžovateli, pokud Komise nejednala nebo nerozhodla o jeho stížnosti. V ostatních případech Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně bedlivě přezkoumávají, zda všechny podmínky aktivní legitimace jednotlivce, důvody přezkumu a ostatní zákonné podmínky jsou splněny. A právě ve většině případů Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně z těchto formálních důvodů žalobu na nečinnost odmítnou.

Značný posun vpřed však může být pozorován ohledně osob, jež mohou podat přípustnou žalobu na nečinnost Komise dle článku 232

SES.⁶²⁴ V rozhodnutí věci *Gestevisión* Soud prvního stupně potvrdil, že způsobilost osob podat žalobu na nečinnost není omezena pouze na situace, kdy požadovaný akt by byl adresován těmto osobám.⁶²⁵ Jinými slovy žalobu na nečinnost v souladu s článkem 232 SES může podat i osoba, jež by aktem, který Komise opominula vydat, byla osobně a bezprostředně dotčena.⁶²⁶

Jak bylo analyzováno výše, jednotlivci musí splnit podmínku aktivní legitimace, jestliže chtějí podat úspěšnou žalobu k Soudu prvního stupně. Kritéria a podmínky aktivní legitimace v komunitárním právu jsou velice tvrdá a přísná. Zbavují tak mnoho osob možnosti podat úspěšně správní žalobu proti rozhodnutím nebo nečinnosti komunitárních orgánů. V diplomové práci na téma *Přístup jednotlivců k soudům Evropských společenství v rámci soutěžního práva*, v níž jsem se soustředila na kartelové právo a žalobu na neplatnost, jsem zastávala názor, že není nadále udržitelné takto přísně a tvrdě omezovat jednotlivce v přístupu k Soudu prvního stupně v rámci soudního přezkumu komunitárních správních aktů. Argumenty velkého pracovního vytížení Evropského soudního dvora a Soudu prvního stupně a myšlenka, že Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně budou fungovat jako odvolací soud po soudech členských států, byly podle mého názoru nepřijatelné. Obzvláště v případě aplikace komunitárního soutěžního práva Komisí v rámci soutěžního správního řízení a účastníků tohoto řízení. Mimo jiné i proto, že princip neomezeného přístupu jednotlivců k justici za účelem ochrany jejich subjektivních práv a právo osob na soudní přezkum správních rozhodnutí byly uznány jako základní právní principy ve všech členských státech Evropských společenství a Evropský soudní dvůr a Soud prvního stupně je přijal jako všeobecné právní principy komunitárního práva společné všem členským státům Evropských společenství. Podle mého názoru nebylo

⁶²⁴ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 566.

⁶²⁵ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 566.

⁶²⁶ Jan A. Winter, *The Rights of Complainants in State Aid Cases: Judicial Review of Commission Decision Adopted under Article 88 EC*, *Common Law Review* 36, 1999, 521-568, str. 566.

možné zbavovat jednotlivce přístupu k Evropskému soudnímu dvoru a Soud prvního stupně. Též jsem považovala za nepřipustné omezovat jejich přístup k němu prostřednictvím příliš přísné a omezené aktivní legitimace s ohledem na dnešní situaci a stupeň vývoje komunitárního práva a dnešního stadia a přístupu k tomuto problému v rozvinutých právních systémech, které kladou důraz na soudní ochranu jednotlivců a soudní přezkum všech správních aktů. I v současné době souhlasím téměř se všemi argumenty uvedenými výše. Avšak je nutné vyvážit toto hledisko tím, za jak dlouho bude spor vyřešen, tj. kdy žalobce uspěje, případně neuspěje se svou věcí. V dnešní době jsou oba komunitární soudy přetíženy a rozhodnutí vydávají za poměrně dlouhou dobu. Pokud by se ještě zvýšil nápad soudních sporů dalším rozšířením locus standi pro soukromé osoby, pak by praktický účinek a výhoda dosažení příznivého rozsudku byly podstatně omezeny tím, že jich bude dosaženo dlouho po nastání vlastního škodlivého účinku napadaného rozhodnutí. Je tedy nutno tedy vyvážit oba tyto zájmy. Nicméně se domnívám, že alespoň zúčastněné osoby dle nařízení 659/1999 by měly mít možnost žalovat dle článku 230 SES všechna rozhodnutí Komise žalovatelná žalobou na neplatnost, pokud se domnívají, že nejsou učiněna po právu. Též by zúčastněné osoby měly mít stejnou možnost bránit se proti protiprávním opominutím Komise jednat v rámci nařízení 659/1999.

Všechna soudní rozhodnutí jsem našla a citovala z oficiálních internetových stran Evropského soudního dvora:

<http://curia.eu.int/en/indexaz/index.htm>

Seznam literatury:

Knihy:

Anthony Arnull, *The European Union and Its Court of Justice*, Oxford University Press, 1999.

Anthony Arnull, Alan Dashwood, Malcolm Ross, Derrick Wyatt, *European Union Law*, Sweet & Maxwell, London, 4th edition, 2000.

Paul Craig and Gráinne de Búrca, *EU Law, Text, Cases and Materials*, Oxford University Press, druhé vydání, 1998.

Christopher Harding and Anne Sherlock, *European Community Law*, Longman Group Limited, New York 1995.

T. C. Hartley, *Foundations of European Community Law*, Clarendon, čtvrté vydání, 1999.

Koen Lenaert, Dirk Arts, editor Robert Bray, *Procedural Law of the European Union*, Sweet & Maxwell, London, 1st edition, 1999.

Henry G. Schermers, Denis Waelbroeck, *Judicial Protection in the European Communities*, Europa Institut University of Leiden, páté vydání, Kluwer Law and Taxation Publishers, 1992.

P.J.G. Kapteyn and P. VerLoren van Themaat, *Introduction to the Law of the European Communities*, Kluwer Law International, 1998.

Valentine Korah, *An Introductory Guide to EC Competition Law and Practice*, Hart Publishing Oxford, 1997.

Valentine Korah and Warwick A. Rothnie, *Exclusive Distribution and the EEC Competition Rules*, Sweet & Maxwell, London 1992.

Lenka Pítrová, Richard Pomahač, *Evropské správní soudnictví*, 1. vydání, C.H. Beck, Praha, 1998.

Tichý, Arnold, Svoboda, Zemánek, Král, *Evropské právo*, první vydání, C.H.Beck, 1999.

Takis Tridimas, *General Principles of EC Law*, Oxford University Press, published in US, 1st edition, 1999.

Stephen Weatherill and Paul Beaumont, *EU Law*, Penguin Group 1999, třetí vydání.

Richard Whish, *Competition Law*, Butterworths, 4th edition, 2001.

Conor Quigley, Anthony M. Collins, *EC State Aid Law and Policy*, Hart Publishing, Oxford – Portland Oregon 2003, s. 293.

Články v odborných časopisech:

Martijn Van Empel, *L'acte public inexistant et le droit communautaire*, CDE, 1971, str. 251.

Tomáš Fiala, *Postupy Evropské Komise při ukládání pokut v případech porušení pravidel ochrany soutěže*, *Časopis pro právní vědu a praxi*, číslo 2, 1996, str. 225.

Carol Harlow, *Towards Theory of Access for the European Court of Justice*, *Yearbook of European Law* 1992, str. 213.

Linda Hiljemark, Enforcement of EC Competition Law in National Courts - The Perspective of Judicial Protection, Yearbook of European Law 1996, str. 83.

Jindřiška Munková, Reforma procesního předpisu pro aplikaci soutěžních pravidel ES, Právní rozhledy, číslo 5, 2003, s. 229.

Jindřiška Munková, Reforma evropského soutěžního práva a její vliv na soutěžní předpisy a rozhodování soutěžních věcí Úřadem a soudy v ČR, Evropské právo, číslo 7, 2003, str. 19.

Martin Nedelka, Jiří Němec, K tzv. předběžným konzultacím soutěžního orgánu v řízení o povolení spojení podniků dle práva Evropských společenství a dle českého práva, Právní rozhledy, číslo 11, 2001, str. 540.

Petr Kolman, Evropské soutěžní právo a práva duševního vlastnictví, Evropské právo, číslo 8, 2002, str. 1.

Valentine Korah, Inspection under the EEC Competition Rules: Dangers of Voluntary Submission, Business Law Review, vydání 4, 1983, s. 23.

A.G.Toth, The Law as It Stands on the Appeal for Failure to Act, Legal Issues of European Integration, 1975, 2. číslo, str. 65.

José Rivas, Fay Stroud, Vývoj soutěžního práva ES v letech 1999-2000, 1. část, EMP, ročník X, číslo 9-10, 2001, str. 25.

2. část, EMP, ročník XI, číslo 1-2, 2002, str. 3.

Anna Sorto, Judicial Review of the EC Anti-dumping Measures, Juhlajulkaisu Tuula Ammälä, 2000, str. 251.

Borys Wodz, Comfort Letters and Other Informal Letters in E.C. Competition Proceedings - Why Is Story Not Over?, European Competition Law Review, vydání 3, 2000, str. 24.

JUDr. Ing. Jiří Zemánek, CSc., Evropské právo veřejných podpor v České republice, Evropské právo, 5/2000

Daniel Karzel, Soud pro veřejnou službu Evropské unie, Právní fórum, ASPI Publishing s.r.o., číslo 11./2005, str. 416

Veronika Outlá, Soudní systém Evropské unie – část I, Právní fórum, ASPI Publishing s.r.o., 5/2005, str. 168

Jan Pěvrátil, Nenápadný půvab evoluce: změny jednacího řádu Soudu prvního stupně ES, Právní zpravodaj, C.H.BECK, 2/2006, str. 10

C. Nordberg, Judicial remedies for private parties under the state aid procedure, 1997, 24 Legal Issues of Economic Integration, Kluwer Law International, str. 35

J. Winter, The rights of complainants in state aid case: judicial review of commission decisions adopted under article 88 EC, 1999, 36 Common Market Law Review, Kluwer Law International, str. 521

Lauwaars, Lawfulness and legal Force of Community Decisions, Leyden, Sijthoff, 1973

Použité internetové strany:

Brochure of the Courts of European Community na internetových stranách Evropského soudního dvora:

<http://curia.eu.int/en/pres/som.htm>

Numerical Access to the Cases of the Court of European Communities:

<http://curia.eu.int/en/recdoc/indexaz/index.htm>

Internetové strany generálního direktorátu DG IV Soutěže Komise:

http://www.europa.eu.int/comm/competition/index_en.html

Nařízení o fúzích 4064/89:

<http://www.europa.eu.int/comm/competition/mergers/legislation/regulation/consolidated/en.pdf>

Commission Regulation (EC) No 447/98 of 1 March 1998 o oznámeních, lhůtách a slyšení zakotvených v nařízení č. 4064/89 o kontrole:

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=31998R0447&model=guichett

Nařízení 17/62: první nařízení provádějící články 85 a 86:

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=31962R0017&model=guichett

Nařízení Komise 2842/98 z 22.12.1998 o slyšení účastníků v určitých řízeních podle článků 81 a 82 SES:

http://europa.eu.int/eur-lex/prj/en/oj/dat/1998/l_354/l_35419981230en00180021.pdf

Rozhodnutí Komise z 23.5.2001 o podmínkách vstupu Úředníků pro ústní jednání do určitých soutěžních řízení 2001/462/EC, ECSC:

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=en&numdoc=32001D0462&model=guichett

Tisková zpráva z 23.5.2001 Komise: Evropská Komise posiluje roli Úředníka pro ústní jednání v soutěžním řízení:

Poznámka o spolupráci mezi národními soudy a Komisí při aplikaci článků 81 a 82 SES:

Návrh nařízení Rady o provedení pravidel soutěže stanovených ve člancích 81 a 82 SES a novelizující nařízení 1011/68, 2988/74, 4056/86 a 3975/87:

http://europa.eu.int/comm/competition/antitrust/others/modernisation/comm_2000_582/en.pdf

Bílý papír o modernizaci pravidel provádějících čánky 81 a 82 SES – program Komise č. 99/027 - *schválený 28.04.1999*:

http://europa.eu.int/comm/competition/antitrust/wp_modern_en.pdf

Nařízení (ES) No 1/2003 ze 16.12.2002 o provedení pravidel o soutěži stanovených ve člancích 81 a 82 SES:

http://europa.eu.int/eur-lex/en/dat/2003/l_001/l_00120030104en00010025.pdf

Rozhodnutí rady 88/591/ECSC, EEC, Euroatom z 24.10.1988 ustavující Soud prvního stupně Evropských společenství:

<http://curia.eu.int/en/txts/acting/txt6.pdf>

Budoucnost Soudního systému Evropské unie (Návrhy a reflexe):

<http://curia.eu.int/en/txts/intergov/ave.pdf>

Internetové stránky Komise úvod veřejné podpory:

http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/overview/index_en.cfm